

MĚSTSKÉ MUSEUM
VE VELVARECH.
č. 2563.

ILLUSTROVANÝ
PRŮVODCE

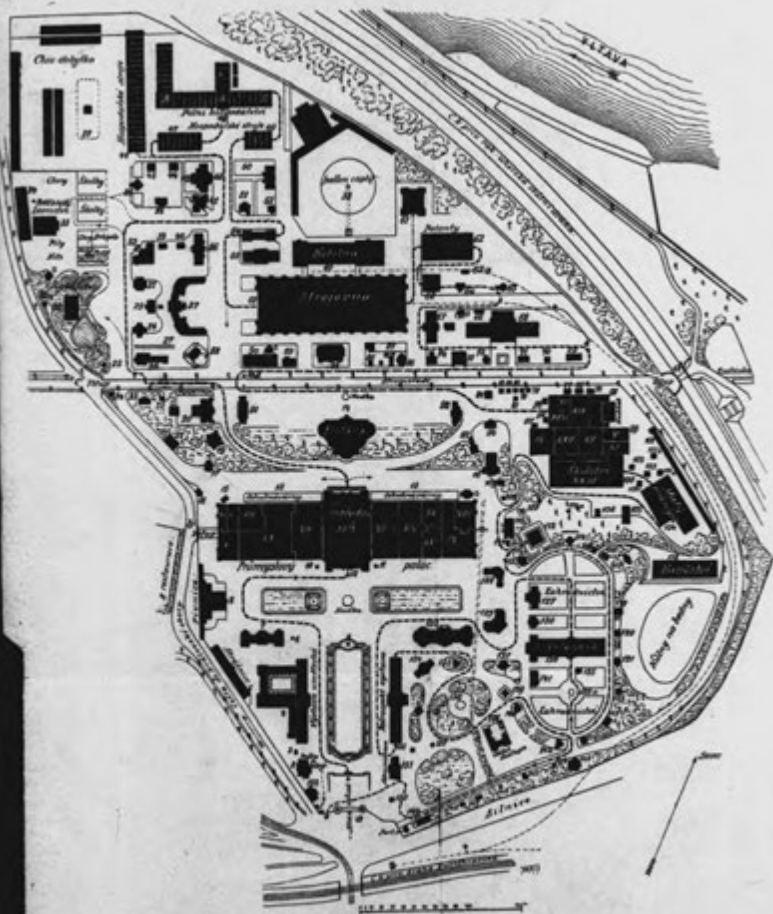
VŠEOBECNOU
ZEMSKOU JUBILEJNÍ VÝSTAVOU
S PRŮVODCEM PRAHOU

USPOŘÁDAL A VYDAL
AGITACNÍ KOMITÉT PRO OBESLÁNÍ ZEMSKÉ JUB. VÝSTAVY R. 1891

POD PROTEKTORÁTEM
J. V. CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA I.
V OBCHODNICKÉM SPOLKU MERKUR V PRAZE.

REDIGOVAL
JOSEF KAFKA.

V PRAZE.
V KOMMISSI A. REINWARTA, KNIHKUPECTVÍ.
1891.

Plán všeobecné zemské jubilejní výstavy.

Číslo sledují dle orientační čáry.----- Vyvěštlivky dle pořadí čísel viz od str. 100 do str. 240
Podrobného průvodce

Předmluva.

Agitační komitét pro obelání všeobecné zemské jubilejní výstavy v Praze r. 1891, sestoupiv se z kruhů pražského obchodnictva a průmyslnictva, uložil si úkolem pečovati především o hojnou obelání výstavy z celého království českého. Úkol tento provedl, jak se slušelo, tak že podařilo se jemu více nežli celou třetinu vystavovatelův získati.

Agitační komitét pokládá dále ještě za svou povinnost i během výstavy pečovati o její zdařilý průběh, pokud to v moci jeho jest, a podporovati ze všech sil zájmy českého průmyslu a obchodu, tak aby výstava přinesla české práci plnou měrou skvělý zisk, jaký z výstavy po mravní i hmotné stránce se očekává.

K tomuto cíli nese se přítomný průvodce, jenž má jednak navštěvovatelům výstavy dobrou býti rukovětí ku seznání všech kulturně i průmyslně důležitých předmětů výstavních a jejich významu, jednak vystavovatelům samým, t. j. české práci přispěti k uznání a ocenění.

Není tudíž průvodce tento ani podnikem spekulacním, ani pouhým podnikem reklamním, pročež doporučujeme jej i bedlivé jeho sledování obecnstvu českému co nejupřímněji.

Agitační komitét

pro obelání zemské jub. výstavy v Praze r. 1891

v obchodnickém spolku „Merkur“ v Praze.

Vznik a provedení myšlenky výstavní.

V poslední době mnoho bylo o tomto předmětu napsáno, než kde vzniknuto bylo v samé základy vzniku a rozvoje myšlenky výstavní.

Nutno přiznat, že jako království české bylo půdou, na které vznik svůj vzala první evropská výstava průmyslová roku 1791, tak i po celé toto století docházela instituce výstav v zemi všestranného porozumění.

Důkazem toho jsou větší zemské výstavy r. 1828, 1829, 1831 a 1836 konané, přičiněním nejvyššího purkrabí Karla hr. Chotka, jehož podobiznu nalézáme v umělecké výstavě i v pavilónu zemědělského výhonu, jakož i četné, v době novější odbyvané výstavy hospodářské, hospodářsko-průmyslové a odborné.

Ze od roku 1836, kdy oslavena korunovace krále českého Ferdinanda Dobrotivého výstavou zemskou, nebyla odbyvána žádná již výstava toho druhu, má svou příčinu hlavně ve převlátech a poměrech politických. Tak před dvaceti již lety obchodnický spolek „Merkur“ zabýval se myšlenkou zemské výstavy, jsa všestranně podporován souhlasem spolků, mnohých společenstev i jednotlivců. Avšak v neklidných dobách války francouzsko-německé myšlenka ta vzala za své.

Zatím ovšem ve příznivější chvíli odbyla se vídeňská výstava světová, již následovala velká řada ostatních výstav světových a zemských na pevnině evropské, aniž u nás nalézala myšlenka toho druhu dosti příznivé půdy. Obchodnický spolek „Merkur“ probudil ji sice opět před r. 1880, avšak příčiny politické v zemi, hlavně nepřítel druhé národnosti v tomto království českém, již tehdy nepřála jí zdatu a rozvoje. Proto ani r. 1882, kdy myšlenka výstavní znovu ožila z podnětu 50tiletého jubilea průmyslové jednoty v Praze a r. 1883, kdy o ní znovu jednáno

mezi zástupci této jednoty, obchodní a živnostenské komory a zástupci obce Pražské, nedočkala se nového pokroku a nepřiblížila se k cíli.

Avšak jednou vzniknuvši, nemohla již utuchnouti i byl to opět obchodnický spolek „Merkur“ (jehož výstavní předmět nalézal se proti vchodu do budovy, v níž umístěno jest inženýrství a literatura), jenž ve spojení s klubem samostatných obchodníků a průmyslníků ji znovu probudil a nesl se požádati zemědělskou radu král. českého, aby se jí ujala.

Avšak ani to nestalo se skutkem. Bylo potřeba nových vzpružujících příkladů, jakými byl zdar výstavy Maďarův v Pešti, již mnoho našich navštívilo, v zápětí pak uspořádané, velmi zdařilé výstavy technické v Praze, aby dostalo se myšlénce výstavní nové posily, které dodati jí chtělo obchodnictvo pražské, sdružené v obou jmenovaných spolecích, pořádáním veřejných rozprav a přednášek.

Tento úmysl jeho byl sice vlivem jisté osoby v obchodnické a živnostenské komoře pražské zmařen, nicméně měl ten dobrý účinek, že dotčená osoba sama se později věci ujala, tak že z ponuknutí obchodní a živnostenské komory Pražské sestoupila se r. 1887 komise, která sněm král. českého zvláštním pamětním spisem žádala za zřízení stálé výstavní budovy v Praze na útraty země, přimlouvajíc se za uskutečnění všeobecné zemské výstavy. Na základě usnesení sněmu král. českého o této žádosti ze dne 18. ledna 1888 svolána enketa za zástupcův obchodních komor (účastnily se všechny vyjma chebské) a rady zemědělské.

Ukázalo se však, že jednak cesta nastoupená není zcela správná, jednak že ani nyní politické poměry myšlénce většího rozvoje nedopřávají, tak že enketa skončila bez výsledku a myšlénce výstavní hrozilo znovu zapomenutí.

Tu sestoupili se v pozimním zasedání sněmu král. českého mnozí poslanci a podepsali prohlášení, jímž projeven úmysl uspořádati vlastní silou výstavu zemskou.

Podepsaní za předsednictví Karla knížete Schwarzenberga ustavili se jako širší sbor pro uspořádání výstavy a zvolili sedmičlenný užší výbor, v němž zasedli: R. Jahn, Fr. Křížík, Emil ryt. Kubínzky, V. Nekvasil, Karel Umrath, Jos. Vohanka a Karel M. hrabě Zedtwitz.

Užší tento výbor ustavil se později jako výkonný komitét za předsednictví M. hraběte Zedtwitze a když po ostrém prohlášení německých náčelníků proti výstavě z něho Em. ryt. Kubínzky a K. Umrath vystoupili, zvolen do něho Boh. Bondy a dr. J. Fořt, později JUDr. J. Jeřábek, Jos. Kandert, J. Otto, JUC. Jan Sedláček a Frant. Zabusch.

J. VÝS. ARCIVÉVODA KAREL LUDVÍK,
jenž všeobecnou zemskou jub. výstavu dne 15. května 1891
zahájil.

J. VÝS: ARCIVÉVODKYNĚ MARIE TEREZIE,
jež přítomna byla zahájení všeobecné zemské jubilejní výstavy
choťem svým J. V. arciv. Karlem Ludvíkem.

Novou mocnou vzpružinou myšlénce naší výstavy byla světová výstava Pařížská, již intelligence naše hojně navštívila, jakož i stálý odpor, který jí v zemi samé kladli příslušníci druhé národnosti. Odpor tento hrozil najednou výstavu, uskutečnění již blízkou, zničiti, i jest děkovati jen české vytrvalosti jakož i horlivé podpoře c. k. místodržitele J. Exc. Fr. hr. Thuna a neunavné činnosti výkonného výboru, že dílo přivedeno k cíli.

Výše uvedený přípravný výbor dospěl 21. října r. 1889 k návrhům, aby r. 1891, a sice na paměť 100letého jubilea první všeobecné zemské výstavy, uskutečněné r. 1791 na oslavu korunovace českého krále Leopolda II., uspořádána byla všeobecná zemská jubilejní výstava, a aby sněm požádán byl za místo v Královské oboře a země i vláda o podporu peněžitou. Žádostem těm vyhověno tak, že země poskytla místo v oboře Královské, ovšem za určitých podmínek, a podporu hmotnou 100 000 zl., ze státní pokladny dostalo se výstavě podpory 40 000 zl., a město Praha přispěla 40 000 zl. Dne 28 listopadu r. 1889 schválil širší sbor návrhy výkonného výboru na zřízení fondu základního (z darů) a fondu garančního (z upsaných záruk), na sestavení plánu pro výstavní loterii, organizačního a jednacího řádu a rozmnožení generálního sboru zástupci sborů, korporací, spolků, ručitelů atd.

Tak záhy postavil se výkonnému komitétu po bok výbor stavební, výbor finanční, instalační, dopravní, redakční a výbory pro jednotlivé skupiny výstavní. v první však řadě zahájil svou činnost agitační komitét. Z těchto výborů pro první tři odbory (hospodářství, lesnictví a hosp. průmysl) utvořil se samostatně pracující hospodářský ústřední výbor, jenž převzal uspořádání oddělení hospodářského.

Když následkem vystoupení Němcův ze všech dotčených výborů, jakož i následkem zabraňování v účastenství vystavovatelům německým hrozilo výstavě velké nebezpečí, ujal se agitační komitét horlivě činnosti své a prostřednictvím svých členů, ve spojení se spolkem českých obchodních cestujících, probouzel ode města k městu dřímající dosud zájem pro výstavu, zejména mezi menším živnostnictvem a této jeho politice činu bez lichých slov zdařilo se rozprouditi v nejširších vrstvách ono nadšení, kterémuž děkuje výstava nejen za hojně obelání ze všech těch kruhů nýbrž i za všestranné účastenství na zdaru podniku výstavního.

Součinností všech těchto činitelů, v nichž spolupůsobení zcela vzdali se příslušníci druhé zemské národnosti, zdařilo se přivést dílo výstavní ku zdařilému konci, tak že dnes, vstupující do výstavy jubilejní zevnějškem i vnitřní cenou skvělé, s hrlostí můžeme učiniti tak u vědomí, že to výstava zcela naše.

Prahou do výstavy.

Příjezd do Prahy.

Praha nemá nádraží ústředního. Vystupuje se proto v nádraží české západní dráhy na Smíchově (po příjezdu drahou západní nebo Pražsko-Duchcovskou), odkudž možno spojovací drahou (lístky po 10 kr. na perroně u kasy nebo též u průvozního vlaku) dostat se též na nádraží Františka Josefa, kdež vystupuje se mimo to z vlaků české dráhy severní, nebo dráhy Františka Josefa. Dále ústí do nádraží státního v Hybernské ulici státní dráha od Vídně, Jičína, Drážďan a Podmokel a Buštěhradská dráha, v nádraží severozápadním u bývalé Poříčské brány dráha severozápadní a konečně pak možno vystoupiti v nádraží státní dráhy v Holešovicích-Bubnech nebo Buštěhradské dráhy v Brusce, kteráž nádraží-výstavišti jsou nejbližší.

V nádraží státním a severozápadním nutno ohlásiti zřízencům daně potravní věci, jež zdanění podléhají; při příjezdu z jiných nádraží vybírá se daň potravní až na čáře v městě.

Doprava od nádraží.

Možno použiti:

1. **Dráhy koňské.** Za malou vzdálenost 4 stanic platí se 5 kr., za větší vzdálenost nebo z předměstí do Prahy a naopak 10 kr., za jízdu z předměstí do předměstí 15 kr.
2. **Omnibusy,** které dojíždějí zejména ku vzdálenějším nádražím za poplatek 15 kr. za osobu a 15 kr. za každé zavazadlo.
3. **Drožek** za poplatek do první čtvrt hodiny 70 kr., za každou následující čtvrt hodinu 20 kr.

4. **Fiakrů** za poplatek do první čtvrt hodiny 1 zl. 10¹/₂ kr., do půl hodiny 1 zl. 50 kr. a za každou další půl hodinu 50 kr. Není-li zavazadel, odporučuje se objednatí povoz na některém stanovišti mimo nádraží, čímž se dopravní poplatek sníží u drožky o 30 kr., u fiakru o 50 kr.

5. **Posluhů** k dopravě zavazadel do 10 kg. uvnitř města za doplatek 20 kr., do 50 kg. 40 kr., do 15 kg. na kraj předměstí 30 kr., do 50 kg. 50 kr., do vzdálenějších končin Smíchova, na Vinohrady a Žižkov do 15 kg. za 60 kr., do 30 kg. 80 kr., do 50 kg. 1 zl.

Ubytování.

Soukromé byty (za postel od 60 kr. do 2—3 zl.) kdo chceš najmouti, obrať se na ubytovací kancelář na Staroměstském nám. č. 33, v obchodnickém spolku „Merkur“. Tamtéž možno byty dle přání objednatí poštou neb telegraficky, zašle-li se peněžitá záloha 5 zl.

Hotely budtež našinci vyhledávány jen takové, které národnost naši neignorují a neurážejí. Z prvních zasluhují odporučení: „u černého koně“ na Příkopech, „u arcivévody Štěpána“ na Václavském náměstí, „u anglického dvora“ a „u císaře rakouského“ na Poříčí, „hotel de Saxe“ v Hybernské ulici, „u zlatého anděla“ v Celetné ulici a hotel „Monopol“ v Jízdecké ulici u státního nádraží. — Hotely druhé třídy jsou: „Metropole“ poblíž výstaviště, „u města Vídně“ v Hybernské ulici, „u zlaté husy“ a „Garni“ na Václavském náměstí, „Platýz“ ve Ferdinandově třídě, „u zlatého beránka“, „u zlatého bažanta“, „Bavaria“, a Šebkův „černý orel“. vesměs na Poříčí, „u staré pošty“ na Maltézském náměstí na Malé straně.

Zpropitné vřadují v některých hotelech podle jménem „service“ do účtu, což ovšem nebrání služebným všeho druhu, aby ještě zpropitné žádali. Pravidlem jest, že dá se zpropitné 10—20 kr. denně těm služebným, s nimiž přichází host do styku nebo od nichž zvláštních služeb požaduje.

Stravování.

Stravovati možno se v hotelech, kdež jí se dle jídelního lístku nebo table d'hôte, poměrně ne drazo. Výbornou kuchyní vyznamenávají se zejména plzeňské restaurace, kdež většinou jí se dle jídelního lístku dobře a poměrně levně. Levnější stravovati se lze v restauracích druhého řádu.

První snídani, kávu, čaj a p. požití možno v hotelu neb v kavárně, v této levněji. Ceny nápojů jsou ve všech kavárnách poblíž kredence vyvěšeny. Vynikající české kavárny jsou: „Sla-

via“ ve Ferdinandově třídě naproti Národnímu divadlu s krásnou vyhlídkou na Vltavu, Petřín a Hradčany. Česká ústřední kavárna v Ovočné ul. (I. patro). Kavárna Söllnerova v Eliščině třídě. „Imperial“ ve Ferdinandově třídě naproti policejnímu ředitelství. „Stará Slavia“ proti Národnímu divadlu ve Ferdinandově tř. „Union“ na rohu Perštýna a třídy Ferdinandovy. Kavárna akademická a Národní ve Vodičkově ulici naproti vyšší dívčí škole. Tůmova v Lazarské ulici. Hlavova a Praha v Jindřišské ul. Kavárna v hotelu „u arcivévody Štěpána“ na Václavském náměstí. „U Karla IV.“ na Karlově náměstí. „U červeného orla“ v Celetné ul. Staroměstská v Jilské ul. Kavárna v hotelu „u císaře Rakouského“ na Poříčí atd. Na Vinohradech Demínova (Žitná ulice). Lorencova (Purkyňovo náměstí).

Druhou snídani tak zv. snídani na vidličku nejlépe jest požití ve vinárnách neb restauracích, kde za 15—30 kr. obyčejně hojný jest výběr malých a polovičních porcí. Z vináren dopoledne nejhojněji navštěvovaných dlužno uvést: Bodega Company v Ovočné ulici (jen španělská a portugalská vína) Sklep v Příkopě u černého koně na Příkopech. Gürtlerova a Viktorinova (hlavně mělnické víno) na Václavském náměstí. Masarykova moravská vinárna ve Vodičkově ul. Sklep „Austria“ v Poštovské ul. „U bílé botky“ na Poříčí. Frenzlova vinárna v Nekazance. Viktoria v Karlově ulici. Lobkovicova ve Vlašské ulici na Malé straně, Dolnobežkovická na Senovážném náměstí. Na Vinohradech Hauptova v Palackého třídě a „u hradu“ (Eng. Patsch) na Smíchově.

Oběd, připadající na dobu polední, poříditi lze nejlépeji (za 28—40 kr.) v restauracích pivovarů nebo vůbec v restauracích druhého řádu. V restauracích přednějších oběd za 40—50 kr. dostati lze v době výstavní jen v předplacení. Jinak ji se dle jídelního listku a možno již za 1 zlatý poříditi slušný a chutný oběd. Z restaurací možno doporučiti zvláště tyto: Na Novém městě: Choděrovu plzeňskou ve Ferdinandově třídě, Brejškovu plzeňskou ve Spálené ulici, Měšťanské Besedy ve Vladislavově ulici (přístupna též z Jungmannovy třídy), U Pinasů na Jungmannově náměstí, Donát-Růžičkovu ve Spálené ulici, Jezdinského ve Ferdinandově třídě č. 9, „u dvou kesů“ v Panské ul., Jirátkovu ve Vodičkově ul., „u Doušů“ na Václavském náměstí a Mahulíkovu v Myslíkově ulici. Na Starém městě: Sochůrkovu v Templově uličce, Benešovu na Staroměstském nám., „u Stupartů“ u Jakubského kostela. Na Malé straně: „u Steinichů“ v Mostecké ul., „u Montagů“ a „u Klanbichů“ na Malostranském nám. Na Smíchově: „u arcivévody Štěpána“ a „Austria“ na Hlavní třídě. Na Vinohra-

dech: Barochovu (ústřední síň) v Palackého třídě, Friedlándrovu v Brandlově ul., Možného na Tylovu nám. a „u Libuše“ v Havlíčkově třídě. Restaurace v pivovarech zasluhují zwínky hlavně: „u Primasů“ na Václavském nám. (Štěpánská ul. č. 48), „u Fleků“ v Křemencově ul., „u sv. Tomáše“ v Letenské ulici na Malé straně, „u Štajgrů“ ve Vodičkově ul., „u Bucků“, „ubílé labutě“ a „u Rozvařilů“ na Poříčí, rest. v Černém pivovaru, „u Šáryho“ na Karlově nám., a v akciovém pivovaru na Hlavní třídě na Smíchově.

Do odpolední doby spadá svačina, pro kterou hlavně navštěvují se kavárny, kdež mimo nápoje dostati lze též zmrzlinu. Dámy navštěvují cukrárny, kdež však vedle cukrářského zboží a zmrzliny dostati lze jen kávu neb čokoládu. Nejlépe zařízena jest v té příčině Lhotkova zahrada na rohu Vodičkovy ulice a Václavského náměstí, mimo to odporučiti možno cukrářské závody Stutzigův na Václavském náměstí, Šourkův ve Ferdinandově třídě (roh Perštýna), Schrachťův v Železné ulici, Melzrův v Jindřišské ulici, Votrubův ve Ferdinandově třídě, Dvořákův ve Ferdinandově třídě, Müllerův v Mostecké ulici na Malé straně a j.

Večeře dostati lze v restauracích a vinárnách dlouho do noci dle jídelního listku (ceny od 25 kr. do 60–80 kr. za jednotlivá jídla). Levnější večeřeti lze v uzenářských závodech, jež vynikají chutným a úpravným zbožím. Zejména doporučiti možno závody: Uggéův v Kralodvorské ulici (záhy s večera a dopoledne), Lufrův v Opatovické ulici, Malého a syna ve Spálené ulici, Nepomuckého na Perštýně, Dlouhého a Jeřábkův (nástupce Zvěřiny) v Celetné ulici, Čermákův a Kolínského ve Vodičkově ulici, Zadáka a Kutílka v Jindř. ulici, Kubešův na Příkopech, Filípkův v Hybernské ulici, Chmelův na Vinohradech v Havlíčkově třídě (též na výstavišti). Z vináren v noci hojně navštěvovaných možno uvést: „u bílé botky“ na Poříčí, Eiseltovu, Biskupovu v Eliščině třídě, Nekvapilovu v Panské ulici a italské vinárny Matheovu (č. 62) a Adriano del Lago (vedle „zlaté husy“) na Václavském náměstí. Kdo vyhledává lahůdky, tomu doporučujeme závod: Kučerův (Ferdinandova tř.), Müllerův (Ferdinandova tř. č. 9), Svertáskův (Ferdinandova tř. č. 33), Vrbíkův (Ferdinandova třída, též na výstavě), Krásův (Vodičkova ul., též na výstavě).

Zpropitné v restauracích a kavárnách platí se pravidelně a sice nejméně 2 kr.

Opatření pro osobní potřeby a pohodlí.

Holírny velmi četné poznati lze dle vyvěšených misek holičských. Za oholení platí se, kde není menší ceňa zřejmě usta-

novena, 10 kr., za úpravu vlasů u pána 10 kr., u dámy 60 kr., za stříhání vlasů 20 kr., za pálení vlasů 20 kr.

Lázně studené, říční jsou na ostrově Žofinském, na nábreží Smíchovském, pod Letnou (vojenská a občanská plovárna), na ostrově Velkých Benátkách (říční lázně a karlínská plovárna) a u invalidovny (vojenská plovárna); mimo to levné, jednoduše zařízené říční lázně na Františku a u Křižovníků. Platí se nejvýš 35 kr. (dle třídy), nejméně 15 kr.

Lázně teplé (parní a vanové) pěkně a pohodlně zařízené jsou: Na Žofinském ostrově (salonní koupel 80 kr. — 1 zl. 20 kr., obyč. koupel I. třída 50 kr., II. třída 30 kr., parní lázeň 50 kr.) Králový lázně u kamenného mostu Karlova (salonní lázeň 1 zl., vanová I. třída 50 kr., II. třída 30 kr., parní lázeň 50 kr.) Nové lázně u Žofína (parní a vanové v cenách podobných). Eliščiny u řetězového mostu (na cestě k výstavišti, ceny jako výše). Friedlándrovy na Vinohradech (ceny podobné). Donátovy v Karlíně, Královská třída č. 94. a Parní a vanové lázně na Smíchově (Palackého třída blíže mostu).

Trafiky jsou hojně po městě rozděleny a opatřeny běžným zbožím. Speciality dostati lze jedině na Příkopech vedle hotelu „u černého koně“. Mimo to mají sklepníci v hotelech, restauracích a kavárnách běžné druhy dortníků po ruce.

Nalévárny sodovky jsou po hlavních ulicích v kioscích, na kredenčních stolech v průjezdech neb v některých obchodech. Za čistou sodovou vodu platí se za sklenici 2 kr., s příměskem limonady neb ovocné šťávy 3—4 kr.

Prostředky dopravní pražskými ulicemi. Hlavními směry možno použiti tramwaye (platí se za 4 stanice 5 kr., za více stanic 10 kr.). Konduktérovi udej každý místo, kam jeti chceš, a zeptej se, máš-li kde přeseďati. Dáš-li konduktérovi 1—2 kr. zpropitného, ochotně tě v čas upozorní na vystoupení neb přeseďání. Na větší a postranní vzdálenosti použijeme drožky neb fiakru. V každém voze nalézá se sazba (obyčejně v mošně), z níž možno se poučiti o výši poplatku. Není-li sazba ve voze, jest kočí povinen na požádání ji předložiti.

Posluhové stojí na nárožích ulic. Za donesení listu v obvodu vnitřního města platí se 20 kr., do předměstí dle vzdálenosti 30—40 kr. Za zavazadla viz na str. 14. Za průvod za hodinu 30 kr., za den (10 hodin) 2 zl., za půl dne (5 hodin) 1 zl., 20 kr., za noc 2 zl. 20 kr. Za čekání nejméně 10 minut 10 kr. a za každou další počtou čtvrt hodinu 10 kr.

Průvodci cizinců mají stanovisko své na Malostranském náměstí a u pražského hradu. Opatření jsou černými čapkami s bílým C. Za osobu platí se 50 kr., za společnost 60 kr. za hodinu,

1 zl. 50 kr. za půl a 3 zl. za celý den. Mimo to jsou v hotelích po ruce průvodčí několika řečí mocní.

Směnárny, kde možno peníze cizí vyměnit, najde každý četné na Příkopech, v Ovocné ulici a Václavském náměstí. Zejména doporučujeme pro všechny záležitosti peněžní živnostenskou banku na Příkopech. Hypoteční banka, právě přesídluje z rohu Perlové ulice a Ferdinandovy třídy do svého paláce na Senovážném náměstí. Zemská banka v Jungmannově třídě.

Zastavárny, kde na cenné předměty peníze si vypůjčiti možno, jsou zejména c. k. zastavárna v Půjčovní ul. č. 10, filiálka v Karmelitánské tř. č. 19; první pražská zastavárna Jungmannova třída č. 37, filiálky na Vinohradech a na Smíchově; všeobecná záložna v Praze, Václavské náměstí, čis. 22, Hospodářská záložna, Jungmannova třída, 25, Malostranská záložna, Malostranské náměstí, 22, občanská záložna v Karlíně, první obč. záložna v Praze, Palackého třída, č. 5 a záložna Svatováclavská, Řetězová ul. č. 5.

Pošta a telegraf. Hlavní poštovní a telegrafický úřad v Jindř. ulici. Filiálky na Karlově náměstí č. 31, v Mikolandské ulici, na Poříčí číslo 4, na Malém náměstí č. 4, na Mikulášském náměstí na Malé straně, na Pohořelci, na Vyšehradě a v Holešovicích, rovněž ve všech nádražích. Poštovní známky lze dostati v obchodech a trafikách, kde návštěví o jich prodeji jest vyvěšeno. -

Telefon. Ústřední stanice Pražské společnosti telefonické jest na Malém náměstí v Richtrově domě. Hôtely, kavárny a mnohé restaurace jsou se sítí telefonickou pro pohodlí svých hostů spojeny. Státním telefonem spojena jest Praha s výstavon, s Vídní, Kolínem, Ústím n. L., Děčínem, Podmoklím, Duchcovem a Mostem. Stanice na pošt. úřadech.

Pomoc lékařská. Při nahodilém ochuravění neb neštěstí možno přivolat pomoc „ochranné stanice“ ve Spálené ulici (telefon č. 726) telefonem. Úřaduje nepřetržitě ve dne v noci.

Bezplatnou poradou lékařskou možno hledati na české polyklinikě ve Vodičkově ulici č. 674 (u Hopfenstocků). Povšechná rada udílí se ve všední dny od 1 do půl 3. hod. odpo., v neděli a ve svátek od 10 do 11 hodin. — Pro choroby ženské v úterý, v pátek a v neděli od 8 do 9 hod. dop. — Pro choroby ranlékařské v pondělí, ve středu a v sobotu vždy od 8 do 10 h. ráno. — Pro nemoci zubní v sobotu od půl 1. do půl 2. hod. odpo., v ostatní dny vždy od 3—4 hod. — Pro nemoci očí každý den od půl 11. do půl 12. h. dop. — Případné operace se vykonají zlatma. Mimo to udílí se nemajetným bezplatná porada při české universitě na těchto klinikách zvláštních ve všeobecné nemocnici

na klinice prof. Eiselta pro nemoci vnitřní od 9—11 hod., — na klinice prof. Maixnera pro nemoci vnitřní od 9—10 hod., — na ranlékařské klinice prof. Weisse od 9—11 hod., — na klinice profesora Janovského pro nemoci kožní a příjčné od 9 h. do 10 h. a od půl 2—2 hod. odp., — na oční klinice profesora Schöbbla od 8—10 a u téhož profesora jako zemského očního lékaře od 2—3 hodin (mimo neděle a svátky) v Ječné ulici, 25., kde přijímají se též přihlášky k bezplatným operacím v zemském operačním ústavu, — na klinice prof. Pavlika pro nemoci ženské denně od 9—10 hod., — na klinice pro nemoci kojících, narozenčů a kojenců denně od 2—3 hodin v českém oddělení zemského nalezince u Karlova č. 8., kdež dostane se chudým matkám na řádné průkazy zdarma i léků a potravy pro kojence, — na české psychiatrické klinice v zemském ústavu pro choro-myslné pro choroby duševní a nervové denně od 10—11 hod. — V ambulatoriu dětské kliniky v domě „na křižovatce“, roh ulic Kateřinské a Viničné č. 18, ve všední dny od 9—10 hod. a od 2 do 3 hodin, v neděle a svátky od 9—10 hod. a vydají se na listek od otce chudých i léky zdarma. — V ambulatoriu pro nemoci uší a nosu na Karlově náměstí číslo 35 nové denně od 8 do půl 10. hod. dopol.

Veřejné zachodky zřízeny jsou pro dámy i pány u nového muzea na Václavském náměstí, u Národního divadla, na Malostranském náměstí, na Josefském náměstí, u sadů blíž bývalé brány poříčské, na Uhelném trhu, na Šenovážném nám., v prodloužené ulici Hyberské a pod Letnou u občanské plavárny. Platí se v I. tř. za osobu 4 kr., ve II. tř. 2 kr. Za každou vedlejší službu 1 kr.

Místnosti zábavné.

Zahradní hostince. Většina restaurací, dříve uvedených, opatřena jest malými zahrádkami. Skutečné zahradní restaurace nalézáme:

1. v Král. Oboře (Stromovka) v okolí výstaviště dvě, I. z nich v samém parku, denně má koncerty, II. u výstaviště, několikrát týdně.

2. Na Žofíně ve středu města (ostrov přístupný po mostě od Nár. divadla); mostné 2 kr. Stinné procházky, nádherné místnosti kryté, veranda a jídelna venku. Denně koncerty (vstupné 5—20 kr.), elektrické osvětlení, na ostrově jsou parní a vanové, v řečišti též říční lázně a plavárna.

3. Na Letné (Sady Rudolfovy), kamž od mostu cis. Františka vede lanová dráha. Překrásná vyhlídka na Prahu. Krásné procházky a pravidelné koncerty.

4. Pod Letnou, kavárna a restaurace nad Vltavou.

5. V Měšťanské besedě ve Vladislavově ulici, úpravní a prostranná zahrada hostinská uvnitř města. Koncerty téměř denně.

6. Na Střeleckém ostrově, zahradní restaurace v stinném parku, civilní koncerty třikrát týdně. Přístup po mostě řetězovém.

7. Na Nebozízk (na Petříně), restaurace s krásnou vyhlídkou na Prahu. Volnější rozhled s bastionu. Zvláštní rozhledna se dostavuje, rovněž i lanová dráha. Přístup uličkou za kasárnami na Újezdě.

Jiné hojně navštěvované zahradní restaurace: Kravín s českým letním divadlem, Zdekaurova zahrada (Kanálka) s vojenskými koncerty, zahradní restaurace na ostrově Velké Benátky (přístup od Poříčského parku po mostech nebo z Holešovic-Buben přivozen.), Plzenka na Smíchově, Libušinka u Vltavy a Přemyslovka na Vyšehradě.

Procházký, zahrady a parky. Z ulic městských jsou oblíbenými procházkami Příkopy, Ferdinandova třída a Františkovo nábreží. Ze sadů pak v městě: Žofinský ostrov. Velký městský park u nádraží Františka Josefa, sady na Karlově náměstí, na Poříčí, sady korunního prince na Letné, sady Chotkovy u Bruské brány, dále Petřín (Nebozízek) a na přihlížení se u vrátného zahrada knížete Kinského. Z panských zahrad po ohlášení se u vrátného přístupny jsou též na Petříně zahrada hrab. Schönborna a kníž. Lobkovic; v nejnovější době též sady na Žižkově.

Do zahrady hrab. Waldšteina (na Malé straně ve Valdštýnské ulici) dovolen vstup cizincům za nepřítomnosti panstva. Na Hradčanech přístupny jsou Jelení příkopy a císařská zahrada s malebným pozadím král. hradu.

Botanická zahrada na Smíchově přístupna denně.

Divadla.

České Národní divadlo. Hraje se po celé léto. Strídavě opera, činohra a balet. Začátek představení o 7 1/2 hod. večer. Denní kasa otevřena od 9. hod. do 12. a od 2. do 4. Večerní kasa hodinu před představením. Trojí ceny, pro opery, obyč. hry a pro odpolední představení vyvěšeny jsou v divadelní budově.

Česká letní divadla nalézají se na Smíchově a ve Vinohradech (v Kravíně). Představení v létě počínají o 6 hod. a končí po 8, v neděli a ve svátek odpo. představení počíná o 3. neb 4. hodině.

Divadlo Variété, v Karlíně v Palackého třídě. Představení gymnastická, komické výstupy, kouzelnické hry, pantomimy, chansony atd. V přízemí zařízeném jako restaurace dovoleno kouřiti. Představení denně o 8. hodině. V neděli a ve svátek první již o 4. hodině.

Koncerty výstavní, jež pořádá výk. kom. péčí pěveckého spolku Hlaholu a Uměl. besedy, odhývají se o 12. hod. polední v Rudolfinu dne 21. a 28. června a 12. července. Vstupenky ve všech předních knihkupeckých závodech.

Sjezdy. 28. a 29. června slet všesokolský. „Ubytovací odbor I. sboru všesokolského v Praze, Sokolská třída.“ V kanceláři hlavnostní úřaduje se od 8. do 12. a od 2. do 6. hod., 29 června o 9. hod. dop. v sále Konvitském sjezd starostů českých obcí. 30. června sjezd českoslov. hostinských. 4. a 5. srpna sjezd učitelů. 15. a 16. srpna sjezd českých šachistů, sjezd fotografů-amateurů z Čech, Moravy a Slezska, sjezd hasičů s veřejným cvičením. 27. srpna sjezd včelařský. 4. a 5. října sjezd ovocnický.

Zahradní restaurace

parostrojn. pivovaru „na Slovanech“ v Praze
(vedle kláštera Emauzského).

Každou neděli a svátek, ve středu a v sobotu

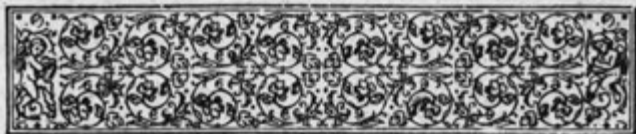
velký koncert

chvalně známé kapely pana Vojtěcha Černého.

Začátek v neděli a ve svátek o 4. h. odp.
ve středu a v sobotu o 6. hod.

Dobře vyleželé obyčejné pivo a výtečný černý ležák
jakož i velmi úpravná kuchyně se vzornou
obsluhou.

E. Reisinger, sládek.

P r a h a .

Praha, jež právem zove se zlatým městem slovanským, jest městem věkopamátným, s dějinami již tisíciletými. Založení bradu Prahy na zámecké hoře připisuje se kněžně Libuši; jisto jest, že již r. 874 kníže Bořivoj na hradě tom vystavěl první kostel (P. Marie). Přemyslovcům děkuje Praha vůbec první svůj rozkvět a chová dosud mnohé památky jejich činnosti. Velkým zvelebitelem Prahy byl pak Karel IV., po smrti jehož syna Václava však mnohou zdobu její zhubily bouře husitské. V obou těch dobách byla však Praha městem, k němuž obracely se zraky celé Evropy. Z pohrom utrpených znovu počala se Praha zotavovati za Jiřího Poděbrada, za něhož dovršena stavba chrámu týnského. Za Vladislava II. přestavěn hrad pražský, zřízena věž Pražná a vznikly mnohé jiné památné stavby pražské, jakkoli i v těch i následujících dobách neustávaly nepokoje náboženské. Teprve za Rudolfa II. vzmohl se bývalý blahobyt a šířila se opět sláva Prahy jako středisťka světa uměleckého a vědeckého. Poklady Rudolfovy byly však ve válce třicetileté většinou cizinci rozneseny, Praha ochuzena o jmění i obyvatelstvo. Kdežto pak domy měšťanův po nešťastné této době stávaly v sutinách, vzniklo v Praze značné množství klášterův a palácův šlechtických. Pohromy živelní a morové rány na konci věku 17. a počátku věku 18. nedaly zmohutněti zotavujícímu se blahobytu obyvatelstva. Roku 1741 zmocnili se Prahy Francouzi, Bavoři, Sasové, spojení proti Marii Terezií a r. 1757 zničeno v Praze 800 domů a poškozeno mnoho kostelů a klášterů kulemi za obležení Bedřicha Pruského.

Teprve za Josefa II. počala se Praha opět zotavovati, přišla však pobořením kostelů a zrušením klášterů o mnohé budovy památné. Nové zákony a zřízení z té doby daly za to podnět ku živějšímu ruchu průmyslovému a obchodnímu.

Po válkách napoleonských, jež Prahy se nedotkly, počala vznikatí předměstí pražská. V první polovici tohoto století počalo se pracovati na okrašlování Prahy, ve kterémž směru velikých zásluh získal si o Prahu Karel hrabě Chotek. Vlastní mohutný rozkvět Prahy datuje se od zrušení absolutismu a úplného národního probuzení, kdy také Praze dostalo se českého samosprávného řízení, jehož účinky stala se Praha zase pravou matěří českých měst.

Prohlídka Prahy.

Kdo chceš Prahu, t. j. hlavně památnosti její prohlédnouti, vydej se ze středu města, t. j. z Příkopů — Ovocnou ulicí, Ferdinandovou třídou, nábřežím, přes Karlův most na Malou stranu a odtud Ostruhovou ulicí na Hradčany, odtud pak po Řetězové lávce a nábřeží Korunního prince Rudolfa do Židovského města; odtud vratiž se na Vešelé náměstí staroměstské a Železnou ulicí, Ovocným trhem k Josefskému náměstí, kde procházku svou ukončíš. Co na cestě té najdeš a prohlédnouti můžeš, následuje tuto v pořádku dotčené cesty. Dle času, po který pobytí můžeš, zaříd si procházku tu buď na půl dne, buď na celý nebo na více dnů, přičemž můžeš nčinití tyto odbočky:

1. Z Příkopů Václavským náměstím k novému Museu, na Vinohrady a ku Karlovu.

2. Z Ferdinandovy třídy Jungmannovou třídou kol Novoměstské radnice přes Karlovo náměstí na Vyšehrad.

3. Z nábřeží přes Řetězový most na Újezd, Petřín a Smíchov.

4. Z Hradčan k Loreť, Strahovu, do Chotkových sadů (Belvedere).

5. Z Josefského náměstí k městskému museu a do Karlína.

Nejpozoruhodnější památnosti Prahy následují dle naznačeného směru cesty takto:

Příkopy:

Prašná věž na konci Příkopů a ulice Celetné. Vyst. r. 1475 a v letech následujících v bohatém got. slohu Vladislav II. V posledních letech nákladem obce Pražské opravena a nákladné dílo q ní vydáno.

České Museum (Příkopy č. 28). Stará budova chová dosud bohaté sbírky archaeologické, zoologické, geologické a knihovnu. (Novou budovu viz níže.) Přístup zdarma v úterý od 9—12½ hod., v sobotu od 2—6 hod. odpol. a první neděli každého měsíce od 9—1 hod. Na lístky mimo úterý každý všední den od 9—12 hod. Lístek pro 4 osoby 1 zl.

Chrám sv. Kříže (Přikopy, roh Panské ulice. Odtud ku hlavnímu pošt. úřadu v Jindřišské ulici a Bredovskou ulicí do Velkého městského parku. Cestou viděti na levo v Jindřišské ulici zvonici kostela sv. Jindřicha) s c. k. českým ústavem učitelským a cvičnou školou českou v Panské ulici.

Palác hr. Nostice v slohu parukovém naproti ulici Havířské, vedoucí kolem německého divadla a Karolina do ulice Železné na Velké náměstí Staroměstské.

Václavské náměstí:

Nové české Museum, jež 18. května bylo otevřeno a jest sídlem České akademie věd a umění císaře Františka Josefa I. (budova přístupna od 10—12 hod. se svolením inspektora domu), dostihneme odbočkou z Přikopů po Václavském náměstí, na jehož konci se vypíná (po tramwayi za 5 kr.). Odtud parkem, jež nově se zřizuje na

Vinohrady,

neobyčejně rychle rozkvétající předměstí. Na hlavních ulicích podrobné situační plány ulic. Stavba kostela sv. Lidmily. Letní divadlo v Kravíně. Po levé straně musea tř. Jungmannovou podle Kahálky neb z Vinohrad podle Kravína na hřbitovy Volšanské. Od nového Musea ulicí Mezibranskou do Sokolské třídy k budově **Sokola Pražského**. Naproti této

Novoměstský dvůr se stanicí basičskou. Na stěně domu nad dvorem namalována bývalá Žitná brána, jak v původní podobě tu nedaleko stávala. Vedle

Slepá brána, jež brzy se sousedními hradbami bude zbourána. Podle hradeb cesta na

Karlovo, kostel P. Marie a Karla Vel. s bývalým klášterem Augustiniánů, nyní ch. robinec, založen r. 1351 Karlem IV. ve slohu gotickém. Z původ. chrámu zbyla jen hvězdovitá gotická klenba rozpjetí 23·7 m., nejvelkolepější svého druhu.

Zemská porodnice, gotická budova z cihel, vyst. r. 1867—75. Kříž na kapli jest nejvyšší bod Prahy.

Amerika, letohrádek vystavěný Dienzenhoferem v ulici „Na Karlově“.

Ferdinandova třída:

Kostel P. Marie Sněžné v levo z tř. Ferdinandovy na Jungmannově náměstí. Nejvyšší kostel pražský

Pomník Jungmannův před ním na náměstí Jungmannově, postaven nákladem „Svatoboru“ a 15. května 1878 odhalen. Socha, dle modelu Šimkova ulitá ve dvorní slevárně ve Vídni váží 26 cel.

centů. Podstavec ze žuly a syenitu pořídil nákladem svým býv. starosta měst pražských Em. ryt. Skramlík.

Jungmannova třída:

Podle **Zemské banky a Měšťanské Besedy** dospějeme na

Karlovo náměstí

k **Novoměstské radnici**, jejíž nárožní věž pochází z r. 1451. Zde r. 1419 30. června počaly bouře husitské vyhozením konšelů s oken. Nyní jest zde c. k. trestní soud a některá vězení.

Hálkova herma před radnicí v sadech.

Kostel sv. Ignacia po levé straně Karlova náměstí vystavěn r. 1678 ve skvosiném s lhu parukovém. Bývalá kolej jezuitská vedle něho jest vojenskou nemocnicí. Naproti na druhé straně náměstí

Česká technika, kolem níž cesta k bývalé

Václavské trestnici přístupné denně od 9—6 hod. Vstupné 10 kr., a k

Lázním svatováclavským, kde 11. března 1848 usnesli se vlastenci čeští o člancích konstitučních. Od r. 1870 nalézal se tu fyziologický ústav universitní.

Podle kostela sv. Ignacia dospěti lze Ječnou ulicí ku **kostelu sv. Štěpána** (vyst. Karel IV. 1351—1367) v ulici Štěpánské, kde od roku 993 stojí dosud zachovaný románský kostelík, teď kapli sv. Longina zvaný. Obrazy Škrétovy (sv. Václav, Rosalie a Jan Křtitel), Brandlův (sv. Tobiáš), a Simbrechtův (sv. Štěpán).

Všeobecná nemocnice v ulici nemocniční na zadním konci Karlova náměstí s ústavem hluchoněmých a nemocnicí dětskou.

Vyšehradská třída:

Kostel sv. Jana Nepomuckého (na Skalce) vystavěn r. 1730 Dienzenhoferem ve výstředním slohu copovém. Na hlavním oltáři model původní sochy Jana Nepomuckého od Prokova.

Kostel P. Marie Nabebevzetí s klášterem na Slovanech čili v Emausích, založen r. 1347 pro slovanskou bohoslužbu, která zde konala se až do roku 1419. Uvnitř zavěšeny prapory, Švédům u Nordlink odňaté. Z dob Karlových zachována gotická sedadla pro kněze, obrazy Ukřižovaného a setníka s kopím v pravé lodi. Fresky ze XVII. a XVIII. století. Na dvoře kláštera kostelík ss. Kosmy a Damiana. Odtuď dále Vyšehradskou třídou d spějeme k rozsáhlým budovám

Městského chudobince u sv. Bartoloměje. Bývalý kostelík zrušen a nahrazen m derní stavbou. Obraz sv. Bartoloměje od

škrety. Ústav zřízen r. 1807 a v poslední době celý přestavěn. Na levo za ústavem nalézá se

Zahrada české společnosti pro zvelebování zahradnictví. Přístup jen členům a jimi uvedeným hostům. Jarní výstavy květinové. Dále

Kostel P. Marie Bolestné s klášterem a nemocnicí Alžbětinek r. 1719 založený. Ročně ošetřuje se bezplatně asi 900 ženských nemocných. V uličce na levo starý gotický.

Kostel sv. Apolináře a dále

Kostel Zvěstování P. Marie s filiálkou záměského blázince pro mužské. Gotická klenba kostela spočívá na jediném oblém pilíři uprostřed lodi.

Vyšehrad.

Kolem chudobince přijdeme na náměstí Vyšehradské, odkud po schodech za radnici nebo branou (v levo) vystoupiti možno na hřbitov, kde stojí

Kostel sv. Petra a Pavla, původně románská basilika, po době husitské přestavěná ve slohu italském. Na hřbitově odpočívá mnoho vynikajících českých mužů a žen, zvláště Václav Hanka, A. Hansgirk, K. Vinařický, J. Ehrenberger, J. K. Škoda, Boleslav Jablonský, Václav B. neš Třebízský, Fr. Doucha, Božena Němcová, K. Parkyně, V. Levý, Fr. Čermák, B. Smetana, V. B. Nebeský, J. Ev. Parkyně, dr. Bräuner, A. Marek, V. Hálek, J. V. Frič a jiní. Na východní straně zřizuje se pohřebiště pro muže o národ zasloužilé (Slavin). Poblíž hřbitova nové probošpství a budovy kanovníků. Niže u silnice kaple sv. Martina, jedna z nejstarších stavitelských památek pražských. Nad Vltavou na skále zřícenina zvaná Libušinou lázní, jež však pochází z dob novějších. S hradb roskošná vyhlídka na Prahu. Na Vltavě vidíme

Most železniční spojovací dráhy,

Most Palackého, nový kamenný, spojující Nové město se Smíchovem, kdež vidíme vynikati věže basiliky sv. Václava, dále v pozadí pak ostrovy na Vltavě (Židovský, Štěpělecký a Žofinský, u tohoto věž Štěpělecký mlýnů) a nade vším velebně se vypínající Petřín a Hradčany. V pravo pak vidíme rozsáhlou trestnici Pankráčskou.

Ferdinandova třída:

Pokračováním ve hlavním směru po třídě Ferdinandově od pomníku Jungmannova, budovy hypoteční banky král. českého (roh Perlové ulice) a po lle chvalně známé restaurace Choděrovy (místnosti spolku pro povznesení návštěvy cizinců, kdež získati možno informace, po případě odevzdati stížnosti na veřejné nepřístojnosti od 9—12 a od 3—6 hod., viz insert), přijdeme na roh Spálené ulice, jež tvoří

Palác hraběte Šliky. Odtud přes Perštýn dospěti možno do Husovy třídy. V levo Betlémské náměstí s domem, na němž pamětní deska hlásá, kde bydlel M. Jan Hus; dále

Průmyslové muzeum Náprstkovo. Přístupno každému, kdo ohlásí se v čítárně.

Husova třída a Karlova ulice:

Husovou třídou podle kostela sv. Jiří s klášterem Dominikánů dospějeme k paláci hrab. Clam-Gallasa, krásné budově renaissančního slohu r. 1712—19 vyst. Karyatidy pod balkony od M. Brauna. Odtud několik kroků Mariánské náměstí s průčelím

Klementina. Bývalá kolej jezuitská. Kostel sv. Klimenta (do Karlovy ulice). Směrem ku Karlovu mostu kostel sv. Salvatora, jeden z největších pražských kostelů se zdařilou kopíí Rafaelova „Proměnění Páně“. Mimo to nalézá se v Klementině: Vláská kaple Nanebevzetí P. Marie s kopíí Tizziana (od Berglera) na hlavním oltáři a s krásným obrazem od Škrety v sakristii, zrcadlová kaple Zvěstování P. Marie, arcibisk. seminář, hvězdárna, archaeologická sbírka (přihlášky u pedela). Refektář (freska, přihl. u vrátného semináře), univerzitní knihovna (přístupna denně od 9—12 a od 3—6, prohléd. možno knih. se svolením bibliotekáře od 11—12 hod.), posluchárny filosofických fakult české i německé university, arcibiskupská knih-tiskárna atd.

Pokračujice od Perštýna stihneme k budovám ve

Ferdinandově třídě:

Policejního ředitelství (na pravo), roh Poštovské ulice, kde nedaleko nalézá se

Kaple sv. Kříže menšího, jedna z nejstarších stavitelských památek pražských. Naproti polic. ředitelství:

Kostel a klášter Voršilek (Uršulinek); vyst. 1674—76. Obraz Nanebevzetí P. Marie, poslední práce Brandl va, mimo to oltářní obrazy od Křišt. Lišky (sv. Voršila, sv. Anna). Dále v pravo velká budova

České spořitelny a na konci třídy v levo

Národní divadlo, vystavěné ve slohu vláské renaissance nákladem 2 milionů zlatých, z nichž více než milion sešel se z dobrovolných příspěvků. Bohatou svou figurální i ornamentální výzdobou vzbuzuje divadlo Národní mohutný dojem. Průčelí do třídy Ferdinandovy, před nímž stojí nyní dva mohutné, umělecky provedené kandelabry, zdobeno jest loggii o pěti plochých kupolích s freskami od Jos. Tulky. Její mohutné sloupy korintšské nesou sochy Apolla

a devíti Mus. Ve výklencích na obou stranách loggie sochy Wágnery: Zábój a Lumír. Uvnitř jest rovněž divadlo Národní akvěle a pohodlně zařízeno. Hlavní opona od V. Hynaise. Nástrovní malby v hledišti (allegorické postavy Umění) od Fr. Ženíška. Obrazy v salonu lože královské od V. Brožíka (Libuše a Přemysl, Karel IV., Rudolf II.) v budoiru od Vojt. Hynaise. Ve foyeru při ložích I. pořadí nástrovní malby dle kartonů Fr. Ženíška, lunetové dle návrhů M. Aleše. Vstup mimo představení do král. lože a zadních místností jest dovolen za vstupné 50 kr. a přihlášení nutno se u vrátného na Tylově náměstí. Loggii a foyer možno shlédnouti při představení.

Stálá výstava obrazů Mikul. Lehmana naproti Národnímu divadlu.

Retězový most:

V levo od Nár. divadla cesta k Žofínu, směrem třídy Ferdinandy na Řetězový most (Ostrov Střelecký) a na Újezd, odkudž vystoupiti možno na

Nebozízek nebo do zahrady Kinského a j. (viz zahrady).

Na Smíchově. (Předměstí Pražské.) Nový krásný kostel sv. Václava. Botanická a Kinských zahrada (přístupná denně až do soumraku). Vila Bertramka, obydlí hud. sklad. Mozarta. Hřbitov Košířský.

Nábřeží:

V pravo od Národ. divadla nábřeží Františkovo, odkudž krásný pohled na Vltavu a Hradčany. V prvním domě nábřeží (kavárna Slavie)

Umělecká Beseda. — Uprostřed nábřeží

Pomník císaře Františka I. ve starogotickém slohu z pískovce nákladem stavů českých r. 1850 postavený nákladem 70.000 zl. stří. 17 allegorických postav znázorňuje Prahu a bývalých 16 krajů českých.

Nábřeží končí u

Králových lázní a staroměstských mlýnů s věží. V pravo Anenský dvůr. Uličním obloukem za Královými lázněmi vstupíme na prostor před mostem Karlovým. Tu v pravo

Kostel sv. Salvatora (viz Klementinum); proti němu

Kostel a klášter Křižovníků s červenou hvězdou. Kostel sv. Františka, jeden z nejkrásnějších v Praze, vystavěn r. 1672—1688 v italském renaissančním slohu. Fresky od Krišt. Lišky a žáka jeho Reimera. Bohatá knihovna, přístupná se svolením velmistra. Známy pivovar.

Pomník Karla IV. postaven r. 1848 nákladem 60.000 zl. stří. na paměť 500letého založ. university ze sbírek universitou zave-

dených. Ulit z bronzu dle modelu sochaře Hähnela u Burgschmidta v Norimberce.

Karlův most kamenný, nyní povodní z r. 1890 pobořený. Již r. 1118 stával tu most (dřevěný) a r. 1167 kamenný most Juditin, jehož zbytkem jest oblouk, na němž stojí západní průčelí kláštera Křižovníků a bezpochyby i malá mostecká věž Malostranská. Most tento pobořily ledy r. 1342, tak že r. 1357 položen Karlem IV. základ k novému mostu, jenž stavěn Matiššem z Arrasu a po smrti jeho Petrem Parlěm a synem jeho. Dokončen byl r. 1503. Sochy na mostě postaveny v minulém a v první polovici tohoto století, většina pochází od bratří Prokových, Em. a Jos. Maxe, Mat. Brauna, Oldřicha Mayera a j. Na

Staroměstské mostní věži vystaveny byly na tyčích nabodané hlavy vlastenců českých, dne 21. června 1621 na Starom. náměstí odpravených. Z mostu vedou po levé straně dvojité schody na

Ostrov Kampu a na konci jeho stojí

Malostranská mostní věž. Obě mostní věže před několika lety důkladně byly opraveny.

Mostecká ulice. V levo

Saský dům (u Steinitzů); v pravo č. 14.

U tří zvonečků, stará věž jest zbytek Biskupského dvora, kde až do válek husitských bylo sídlo biskupské. Dále v levo ulicí Lázeňskou ku

Klásteru a kostelu ryt. Maltézských (Maltézské nám.). Založ. jž Vladislavem I. r. 1159. Obrazy od Škrety (P. Maria a Sv. Barbora). Socha velkopřevora Rud. Colloredo Wallsee, který Prahu r. 1648 proti Švédům bránil, z kar. mramoru od Em. Maxe. Bohatý archiv. Nedaleko

Palác hr. Nostice (Velkopřevorské náměstí č. 2.) s bohatou knihovnou, obrazárnou, sbírkami mincí, rytin atd. Vstup cizincům vždy volný. Ohlášky u portýra. Katalog obrazárny 20 kr. Ulicí Prokopovou odtud přijde se do Karmelitánské ke

kostelu P. Marie Vítězné (převán na paměť vítězství Ferdinanda na Bílé Hoře) s kopií obrazu, jímž Dominikus vojáky k útoku povzbuzoval. Pod ním katakomby s rakvemi Karmelitánů, jichž klášter byl tu r. 1784 zrušen. Přístup v průvodu kostelníka za zpropitné. V pravo z ulice Mosterké ulicí Josefskou ku

kostelu sv. Tomáše s klášterem obutých poustevníků řehole sv. Augustina. Založ. ve XII. stol. V nynější podobě od J. Dienzenhofera. Fresky od Reineru. Obrazy od Rubense (mučnickví sv. Tomáše a sv. Augustina) a Škrety (sv. Tomáš). V sakristii zdařilá kopie sv. Jiří od Correggia. Majetkem kláštera jest sousední

pivovar u sv. Tomáše, proslulý v novější době svým černým pivem. Kolem kostela Tomášskou ulicí dojdeme na náměstí Valdátýnské ku

Valdštýnskému paláci (č. 4.). Vstup na dotaz u portýra. Vytavěn roku 1621—1630 nákladem Albrechta z Valdštýna cizími mělci a staviteli. Komnaty zachovány dosud v původním stavu. Mnohé cenné rodinné památky. Krásná zahrada s otevřenou síní (sole Terrina) atd. Přístup veřejný 16. května. V ulici Valdštýnské (č. 10. a 14.)

paláce Fürstenberské s knihovnou o 30.000 svazcích.

Malostranské náměstí:

Pomník maršálka Radeckého r. 1858 zbudovaný nákladem polečnosti vlasteneckých přátel umění dle modelu bratří Maxů v Norimberce ulitý z dobytých děl piemontských. Uprostřed náměstí

kostel sv. Mikuláše. Roku 1673—1752 Kr. Dienzenhoferem synem jeho Janem zbudovaný. Ku kostelu přiléhá bývalý dům esuitů, nyní c. k. vrchní zemský soud a zemská hlavní pokladna. V pravo proti této dům c. k. místodržitelství, nedaleko na Pětikostelním náměstí sněmovní dům český. Naproti kostelu v horní části náměstí c. a k. vrchní vojenské velitelství v bývalém paláci knížat Lichtensteinských, později hrabat Ledebourů. Uprostřed této části náměstí

Sloupení sv. Trojice postavené roku 1715 na památku moru r. 1718 nákladem městské rady malostranské a provedené v píkovci a mramoru O. Quitainerem a J. Prokovem. V pravo uliceámecká, z níž vystupují

Nové schody zámecké (203 stupně) k hradu královskému, jen slavnostech více oživené. Jinak možno jíti též ulicí Ostruhovou. V této v levo

Palác hr. Morzinů (č. 5.) se dvěma karyatidami mouřeninů od Ferd. Prokova. Naproti

Palác hrabat Thunů Děčínských (č. 20.) s karyatidami orlic od Brauna; ve schodišti obrazy od Ženíška, Scheivla a j. Vstup, když není vrchnost přítomna; ohlášky u vrátného, zpropitné.

Kostel P. Marie, svaný „U Kajetánů“, patřící od roku 1869 redemptoristům. Podle něho uličkou Thunovskou možno vystoupiti na nové schody zámecké. V letech 1834—1836 byla v rekvizitě kláštera pořádána česká divadelní představení. Vedle na omě dvouhlavý orel naznačuje, kde stávala

stará Strahovská brána. Odtud odbočiti možno ku

Strahovu či vrchu Sionu, na němž stojí kostel P. Marie Nebevzetí s klášterem Premonstrátů, založeným od Vladislava I. r. 1140, jenž tu též pohřben jest. Hrob sv. Norberta, zakladatele řádu. V budově prelátské velkolepé sbírky numismatické, heraldické (10.000 kusů), bohatá knihovna (přes 60.000 svazků,

přístupna ve všední dny od 9—11 $\frac{1}{2}$ hod. dop. (příblášky u bibliotekáře), obrazána (500 čísel, přístupna na požádání P. sekretáře) a Dürerovou „Slavností růžencovou“ (vystavena nyní v Rudolfinu). V předdvorí kláštera kostel sv. Rocha, nejmladší památka gotické stavby v Praze (z konce XVI. stol.), nedávno obnovená. Se Strahova pěkný pohled na Prahu (maloval Chittussi, vystaveno ve výstavě umělecké), na Petřín, kde stojí kostel sv. Vavřince, před nímž stává se rozhledna, a k němuž kolem budovy kongregace milosrdných sester vede křížová cesta. Niže zahrada arcibiskupského semináře, na patě Petřína paláce Lobkoviců a Schönbornů se zahradami na svahu Petřína.

Ulice Ostruhová. Na počátku úvozu strahovského vedou v levo Radnické schody na náměstí Hradčanské, v levo přímo ku královskému hradu terasa, nad níž panuje

palác Švarcenberský, bývalý palác Rožmberský, dříve též majorátní budova rodu Švarcenberského, téměř jediná památka staroflorentinského slohu v Praze se sgrafity z konce XVI. stol. Nová část na Hradčanském náměstí vystavěna r. 1810.

Hradčanské náměstí. Uprostřed

Marianský sloup se sochami apoštolů a českých patronů, dílo Ferd. Prokova. V levo

Palác Toskánský (dříve Liechtensteinský), jež r. 1875 zdědil císař František Josef. Znameníť knihovna a bohaté sbírky rytin, map a mincí. — Čís. 14. jest

Palác arcibiskupský v slohu barokovém, vystavěn v letech 1764—1767. V levo vede z náměstí ulice Loretanská (podle zemské káznice) na

Loretanské náměstí, kde vidíme v bývalém paláci hrabat Černínů velké kasárny císaře Františka Josefa a

Lorelu — kostel P. Marie s Loretanskou kaplí a klášterem Kapucínů, nejstarším to sídlem řádu toho v Čechách (od r. 1602). Kaple dle vzoru kaple Santa Casa v Loretě. Věž se zvonečkovým strojem (27 zvonků), hrajícím každou hodinu marianskou píseň, postavil pražský hodinář Petr Neumann r. 1694 a kostelu daroval měšťan Eberhard z Glouchova. V přízemí kostela největší kostelní poklad v Čechách, přístupný (v létě) v pondělí, ve středu, v pátek a v sobotu od 9—11 hod. dop. pro společnosti ne větší 6 osob. Treba jen u brány zazvoniti. Největší cenu má monstrance se 6580 diamanty (napodobená ve výstavě, v ústředním paláci). Odtud možno též přes Pohořelec ku Strahovu.

Celou severovýchodní stranu Hradčanského náměstí zaujímá průčelí královského hradu. Vchod železnou mříží mezi sochami od Platzera.

Hrad královský má, jako všechny hrady původu staroslovanského, položení ostrožné. Vnitřek paláce obsahuje 440 komnat, má tři velké sály a dlouhé chodby. Hrad má tři prostranné dvory. Dorické průčelí do prvního dvora vystavěl Benátčan Scamozzi za císaře Matyáše (1619). V druhém dvoře stojí kašna s vodometem, dílo sochaře Heidelbergra (1681), v levo vede odtud brána okolo koníren do Jeleního příkopu, v pravo zámecká kaple, vystavěná za Marie Terezie. Zevně a uvnitř sochy od Maxe. Na třetím dvoře stojí socha sv. Jiří na koni, nejznamenitější to lijecké dílo středního věku. Nad tak zvaným Prašným mostem a Jelením příkopem nalézají se dva sály: Německý, který povstal z bývalé obrazárny a z uměl. kabinetu Rudolfa II., a Španělský, jenž k němu byl za Marie Terezie přistavěn.

V pravo od sochy sv. Jiří jest hlavní vchod ku komnatám, jež obýval svého času korunní princ Rudolf, a vedle k straně východní vchod do staré Vladislavské části hradu. Zde nalézá se Vladislavský sál s překrásnou síťovou klenbou, vlastní to trůnní sál králův českých. Vedle zemská jízdárna či tak zvaná postulátní sněmovna, kde zasedával čtyřikrát do roka nejvyšší soud zemský a až do r. 1847 stavovský sněm. Po dřevěných schodech odtud do bývalých zemských desk a archivu zemského. Vedle sálu Vladislavského historicky důležitá zelená světnice, nyní moderně zařízená, za ní ložnice Vladislavova s překrásnou, bohatě zdobenou síťovou klenbou.

Z oken české královské kanceláře vyhodili protestantští stavové dne 23. května 1618 král. místodržící Martinice a Slavatu a jich písaře Fabricia. Místnosti této kanceláře nalézají se však o jedno patro níže než místnosti, které se za král. českou kancelář ukazují. O dovolení prohlédnouti si hrad královský dlužno požádati v kanceláři hradního hejtmanství (třetí dvůr naproti chrámu sv. Víta) nebo použití nabízejících se sluhů zámeckých, kteří ukazují obyčejně jen sály Vladislavský, Německý a Španělský, zám. kapli a starou kancelář místodržících. Ku hradu patřily drubdy ještě:

Starý úřad purkrabský (Svatojirská ul. č. 4), kde držán býval soud nad vězni stavu panského a rytířského, ortele smrti vykonávány hned v předsíni a mrtvolý pohřbívány ve hrobce, do níž po 16 stupních sestoupiti lze. Nyní jest zde sídlo správy zemských statků. K budově této přiléhají původně opevňovací věže Mihulka, Daliborka, Černá a Bílá věž, v XV. století ve věznice přeměněné.

Mihulka. Vstup domem č. 4. ve Vikariatní uličce.

Daliborka s hladomornou; vchod domem purkrabským, průvodcím domovník tamtéž.

Bílá věž, nyní většinou obydlená chudinou. Vstup ze Zlaté uličky č. 32.

Černá věž ve stol. XIII. vystavěná byla až do XV. století branou hradu, pak vězením úřadu purkrabského.

V obvodu královského hradu nalézáme ještě tyto vynikající budovy:

Chrám katedrální sv. Víta, otevřen od 5—12. a od 2—5 hod. Chrámový poklad a kaple sv. Václava na přihlášku v sakristii. Chrám dostavuje se dle původního plánu za řízení architekta Jos. Mockra péčí Jednoty pro dostavění hlavního chrámu u sv. Víta na hradě Pražském. V prostřed lodi stojí nový gotický oltář z opuky dle nákresů Krannerových. V hlavní lodi nalézá se královské mausoleum z r. 1589. Ve vedlejší lodi nalézá se stříbrná rakev s ostatky sv. Jana Nepomuckého, za velkým oltářem hrob sv. Víta.

Z četných kaplí zvláště pamětihodnou jest kaple sv. Václava, bohatě ozdobená leštěnými českými dráhokamy a zašlými freskami z dob Karlových, i hrobka sv. Václava s ostatky jakož i s přilbou a košili jeho, jakož i jiné památky se zde nalézají. V pravém rohu kaple této jsou tajná dvířka k točitým schodům, jež vedou do korunní komory, kdež uložena je česká koruna a ostatní korunovační klenoty. Pak král. oratorium z r. 1493.

Kostel sv. Jiří, založen r. 915 od Vratislava I. Klášter při něm od Mladý a jejího bratra r. 973. V kostele bývalo pobřežiště prvních českých knížat. Kostel ten jest nejstarším chrámem a zároveň jediná románská basilika v Praze.

Kostel Všech Svatých s ostatky sv. Prokopa, přiléhá bezprostředně k starší části král. paláce.

Ke kostelu Všech Svatých přiléhá **Tereziánský ústav** pro šlechtičny, založený r. 1755 od Marie Terezie pro 30 nemajetných šlechticů. Z balkonu krásná vyhlídka. Přístup po čas výstavy volný. Přihlášky u vrátného.

Ze druhého dvoru hradního Pražnou branou kolem vchodu do Jeleního příkopu a vchodu do císařské zahrady přijdeme na **Mariánské hrady** a po těchto ku

Belvedere, letohrádku císaře Ferdinanda I., jenž stojí mezi stinnými sady Chotkovými a císařskou zahradou, obecněstvu po celou dobu výstavy přístupnou. Belvedere, jedna z nejkrásnějších památek italské renaissance v celé střední Evropě. Sál ozdoben 14 freskami českých umělců nákladem 42.000 zl. Průvodčím je vysloužilý bydlící u vchodu do nádvoří. — Branou Bruskou možno vyjít do Stromovky a na výstaviště. Ulicí pod Bruskou pak dolů, nebo po silnici (též možno sestoupiti z hradu po starých zámeckých schodech) z níž jest krásný pohled na hrad ze zadu dolů do ulice Letenské a kolem občanské plovárny po Řetězové lávce k

Rudolfinu, č. domu umělcův. Založ. 1878 Českou spořitelnou dle plánů prof. Zítka v italské renaissanci. Obrazárna (bezplatně otevřena ve středu, v pátek a v neděli; ostatní dny za vstupné 30 kr. od 11—3 hod. Průmyslové museum, vstup zdarma. Koncertní sál a konservatoř hudby. — Od 1. června umělecká výstava od 9 hod. r. do 6 hod. več. Vstupné 50 hr. V neděli a ve svátek 30 kr. Vstupné pro 3 osoby ve všední dny 1 zl. Katalog 15 kr.

Kaprovou ulicí vejdemo odtud do Josefské třídy a odbočíme v levo Rabínskou ulicí, kde čís. 10 jest

Stará židovská radnice a naproti ní t. zv.

Staronová škola, nejstarší synagoga v Praze. V levo ulicí Hampejskou přijde se na

Starý židovský hřbitov (Beth Chajim), jednu z nejzajímavějších památek Prahy. Vstup vyjma velké svátky židovské vyžádati možno si v kanceláři israelitského bratrstva v Hampejské ulici číslo 3. Zpět do Josefské třídy a pak v pravo ulicí Dušní kolem

Kostela sv. Ducha a nové v maurském slohu vystavěné modlitebny reformované církve israelské přijdeme ku

Kostelu sv. Salvatora, od r. 1864 majetku české evang. obce augsburského vyznání. Sem byly pryč z Týnského kostela přeneseny lebky českých vlastenců na Staroměstském náměstí r. 1621 popravených. Odtud Kozí ulicí přijdeme na

Velké náměstí staroměstské. V jeho středu cloup ke cti početi P. Marie Ferdinandem III. r. 1650 na památku zachránění Starého města před Švédy postavený. V levo palác knížat Kinských s bohatou knihovnou (v něm umístěno je německé gymnasium) a vedle

Chrám P. Marie před Týnem zpola zakrytý nízkou starou budovou (ve středověku proslulou školou týnskou). Nejkrásnější památka gotiky v Praze. Hrobka Tychona de Brahe. Obrazy oltářní od Škrety. Kazatelna, s níž Rokycana kázal. V pravé lodi nový got. oltář dle Wachsmanna s obrazy od Lhoty a sochami od Veselého. Vedle sochy ss. Cyrilla a Metoděj, z karrarského mramoru od Em. Maxe, dar císaře Ferdinanda (1845). Zvony 6000, 2100 a 950 kg. těžké pocházejí z let 1553 a 1819. Týnská ulička, do níž jde průčelí, ozdobené krásným reliéfem „Umučení Páně“, vede do Starého Ungeltu a ku kostelu sv. Jakuba.

Staroměstská radnice skládá se z různých částí, byvši původně pouhým seskupením skompených domů. První z radnicí sloužící (r. 1338) dům stával v místě nynější věže. Jižní, v pozdním gotickém slohu vystavěná část se starou radni síní jest z doby Vladislava II.

Nejzajímavější jsou:

Stará radniční síň, orloj, arkýřová kaple sv. Vavřince z druhé pol. XIV. století, před kterou bylo postaveno lešení, na němž vůdcové českého povstání r. 1621 vykrváceli, síň červená s podobiznami primátorů a nová síň zasedací.

Stálá výstava řemesl. výrobků čís. 935—I. v 1. patře. Vstup volný. Seznam 5 kr.

Za staroměstskou radnicí nalézá se

Kostel sv. Mikuláše, pravoslavné církve ruské v italském renaissance slohu. Stavba J. K. Dienzenhofera. Přiblížka k nádvěstě u sluhu vedle postranního vchodu. V bývalé klášterní bibliothéce soukromé divadlo. Ze Staroměstského náměstí v pravo ulicí Železnou dospěti možno ku

Karolinu. Kolej universitní přesídlena sem Václavem IV. z ulice Židovské. Nyní jsou zde jen posluchárny fakulty právnické, velká a malá síň promoční, gotický arkýř s kaplí ss. Kosmy a Damiana. Přístup na ohlášení u pedela.

Kostel sv. Havla naproti Karolinu chová hrobku Škretovu. V býv. klášteře místnosti Průmyslové jednoty s bohatou knihovnou. Čítárna otevřena od 10—12 a od 4—8 hod., v neděli a ve svátek od 9—2 hodin.

Odtud Ovocným trhem nebo ze Staroměstského náměstí (v č. 33. kancelář ubytovacího výboru naproti radnici) Celetnou ulicí vrátíme se ku svému východišti Pražné věži. Tu ještě vidíme

Kostel sv. Vojtěcha (garnisonní) s kralodvorskými kasárnami (druhá residence některých králů českých) a kadetní školou.

Odtud můžeme odbočiti ještě na Josefské náměstí (odtud Eliščinou třídou cesta k výstavě), kde stojí

Kostel sv. Josefa s bývalým klášterem Kapucínů, nyní kasárnami Josefskými, za který dostalo se Kapucínům r. 1833 náhradou sousedního nárožního domu. Náhrobek maršálka Browne, jenž v bitvě u Prahy r. 1757 byl raněn. Obrazy Škretovy sv. Antonín Pad. a sv. Felix. Třídou na Poříčí přijdeme k městskému parku, v jehož středu nalézá se

Městské Museum pražské. Otevřeno ve středu a v sobotu od 2—6, v neděli od 9—1 hod.

V prodloužení třídy poříčské jest Královská třída v Karlíně, vedoucí na náměstí, parkem ozdobené s

Chrám ss. Cyrilla a Metoděje vyst. r. 1851—1863. Obrazy oltářní od Lhoty a Manesa, fresky od Trenkwalda a Sequense.

Hřbitov evangelický a vojenský pod vrchem Žižkovem.

V Palackého třídě

Divadlo Variété. Za ním v pravo za viaduktem dráhy cesta

Měšťanský pivovar v Plzni.

Výroba posledního roku přes 400.000 hektol.

Sklady:

Praha: zástupce pan Josef Staus, Liliová ulice 48-I.
Amsterdam a Utrecht: zástupce pan F. Fisslthaler.
Berlin: zástupci pp. F. & M. Camphausen, Chausséestr. 3.
Brémy: zástupce pan D. Koth.
Brno: zástupce pan Josef Staus nást., Rudolfova ul. č. 1.
Dévin: zástupce pan Heindr. Franke, Schoeneckstr. 1.
Drážďany: zástupce pan Oskar Renner.
Frankobrod n. M.: zástupce pan Max Abeles, Kaiserstr. 22.
Hamburg: zástupce pan Heindr. Abeles, Repsoldstr. 131.
Hannover: zástupci pp. F. & M. Camphausen, Windmühlenstr. 2 b.
Innomostí: zástupce pan Sigmund Abeles.
Karlovy Vary: zástupci pp. Ulrich a Gross, nádraží.
Kolín n. B.: zástupce pan Filip Kraenkel.
Krakov: zástupce pan Jakub Stein, Poselská 15.
Liberec: zástupce pan Herm. Seiche.
Linec: zástupce pan K. Steudel.
Lvov: zástupce pan Jakub Stein, Krakovská 1.
Mnichov: zástupce pan Fr. Kantschuster, Bayerstr. 43 b.
Nový York: zástupce pan Rudolf Oelsner, 99 South 5th Avenue.
Olomouc: zástupce pan Josef Staus nást., Dolní náměstí 35.
Pardubice: zástupce pan Josef Staus.
Paříž: zástupce pan Karel Makovsky, 5 rue de Beaujolais.
Pešť: zástupce pan Vilém Löffelman, Thonethof.
Podmokly: zástupce pan Vilém Hippmann.
Poznaň: zástupce pan Petr Jaklitsch.
St. Gallen (Svycary): zástupce pan Karel Haase.
Saská Kamenice: zástupce pan Joh. Carl Heyn's Nachf.
Styrský Hradeo: zástupce F. Schedivy, Annenstr. 19.
Strassburg n. E.: zástupce pan P. Weber, Gerbergrabenpl. 6.
Stuttgart: zástupce pan Max Abeles, Grabenstr. 5.
Teplice: zástupce pan David Lederer.
Terst: zástupci pp. Cavallar & Cie.
Trátnov: zástupce pan Emil Makovsky.
Vídeň: zástupce pan Eduard Bürger, Oberdöbling, Nussdorferstr. 39.
Vratislav: zástupci pp. F. & M. Camphausen.

Poučení o návštěvě výstavy.

---

1. Kdo nechceš zvláště v neděli u kas výstavních se tlačiti, zakup si blok nebo vstupenku ve městě, u konduktéra tramwaye, nebo posléz v trafice naproti hlavnímu vchodu výstavy.

2. Je-li u hlavního vchodu mnoho lidu, možno vždy pohodlně vejít vchody postranními.

3. Průvodce, katalog hlavní a pod. jest vždy lépe opatřiti si den před návštěvou výstavy a doma si prohlédnouti.

4. Přicházíš-li na výstaviště beze vši přípravy a vlastního rozvrhu, vezmi do ruky našeho průvodce a dej se jím vésti orientační procházkou, aniž bys se pouštěl do prohlížení podrobností. Orientační naše procházka počíná hlavním vchodem, můžeš však dle ní počítí u kteréhokoli vchodu, třeba jen u vchodu b), počítí prům. palácem a u vchodu c) pavil. hr. Taroucey a u vchodu d) fonografem. Vchody tak označeny jsou na našem plánu. Procházka ta může dobře trvati půl dne i celý den. Kdo začne ihned prohlížeti podrobnosti, jakmile vešel, odejde z výstavy, zvlášť nemůže-li jí věnovati dostatek času (ku podrobnému prohlédnutí stačí stěží týden), a dojmem necelým a nespatří vůbec mnoho krásných a důležitých věcí.

Orientační procházce hodí se doba kterákoli.

5. Kdo orientoval se o poloze všech výstavních budov a množství i způsobu v nich vystavených předmětů. může pak přikročití ku prohlédnutí těch podrobností, jež zvláště jej zajímají. K tomu cíli doporučuji na výstavním plánu při orientační procházce podškrtnouti čísla, jichž má se tato prohlídka dotýkati. V následujícím podrobnějším průvodci po jednotlivých budovách

najde pak navštěvovatel další potřebné pokyny. Veškeré budovy a volně vystavené předměty jsou na plánu našem číslované v tom pořádku, jak je na orientační procházce nacházíme. V tomtož pořádku následují pak za sebou v průvodci podrobném. Kdo máš málo času, vezmi k ruce našeho průvodce a zaškrtni si tímtož pořádkem v něm co prohlédnouti chceš, soudě dle obsahu námi naznačeného. Kdo máš dosti času pokračuj v prohlídce opět ve směru orientační cesty dle podrobného plánu.

6. Pokud generální katalog výstavní podává bližších vysvětlení, jest v průvodci našem na něj odkázáno v závorkách upozorněním na stránku. (K 48 značí stránku katalogu v seznamu vystavovatelů, K LV značí stranu v textové jeho části.)

K výstavě.

Ze středu města (z Příkopů) dostati lze se pohodlně do výstavy fiakrem (z Prahy a z Karlína za zl. 1-20, ze Žižkova a Vinohradů zl. 1-50), drožkou (z Prahy a z Karlína za 80 kr., z Vinohradů a ze Žižkova za 1 zl.), tramwayí (10 kr.), omnibusy (z Josefského náměstí 10 kr.) a státní dráhou (z nádraží v Hyberské ulici za 15 kr. ve II. a 10 kr. ve III. třídě). Vlaky k výstavišti jedou (tučně naznačené až k zastávce u vchodu, ostatní jen do nádraží Holešovice-Bubny, asi 5 m. cesty od výstavy) v hod.: dop. 7-9, 8-40, 10-10, 10-20, 11-50, odp.: 12-5, 2, 3-30, 3-40, 4-25, 5, 5-30, 6-15, 8-15, 10-50; zpět v hod. dop.: 6-55, 7-30, 8-28, 9-5, 10-45, 12; odp.: 12-45, 3-34, 4, 4-50, 6-14, 6-36, 7-15, 7-20, 8-9, 8-35, 9-25, 9-55, 11-5. Lístky dostati lze v hostinci „u Zastávky“ na výstavišti a u kasy nádražní.

Cesta z Příkopů vede přes Josefské náměstí, Eliščinon třídou buď na železný most Františka Josefa I., nebo v levo na pobočný most dřevěný, sloužící pouze k uvolnění pasaáže. Poplatek za pěší osobu 1 kr. (při vkročení na most), za jedno spřežení povoz 5 kr., za dvouspřežení 10 kr. (při opuštění mostu platí pasažér; jest dobře míti přichystané drobné). Za Vltavou, na níž s mostu v pravo vidíme Štvanici, ostrovy: Primatorský (při samém městě), Malé a Velké Benátky a v levo nádherné panoráma královského hradu, zvedá se straň Letná, s příjemnými procházkami, na vrcholi se sady Rudolfovými. Od konce mostu vede k restauraci na vrcholi lanová dráha (poplatek za osobu 4 kr., zpáteční lístek 6 kr.). Pokračováním ku Král. Oboře jest dráha elektrická (která se dostavuje). Přes Letnou dospěti lze ku vchodu do Král. Obory (Stromovky), od něhož naskytuje se

ěkný pohled na celé výstaviště a celou Král. Oboru. Směrem
e tramwaye po třídě Belcredlové v Holešovicích-Bubnech při-
leme přímo ku hlavní bráně výstavy.

Opatření pro osobní potřebu, pohodlí a zábavu.

Vstupné na výstavu za jednotlivé vstupenky ve všední dny
0 kr., večer od 6 hod. a ve svátek 40 kr. Bloky s 10 vstupen-
kami prvního druhu po zl. 4.50, druhého druhu po zl. 3.50. Před-
platní bloky, z nichž ale vytrhávati smí vstupenky jen zřízenec
vchodu do výstavy, 30 vstupenek zl. 10.— Na studentské lístky
po 20 kr. přístup jen na průkaz studijní legitimace. Dělnické
lístky po 20 kr. vydávají se jen v kanceláři výstavní na průkaz
živnostenského společenstva. Vstupenky koupiti lze v četných
obchodech a veřejných místnostech, v prodejnách pouličních,
u konduktérů tramwayí a u kasy na výstavišti.

Šatna na výstavišti nalézá se v průmyslovém paláci ve věži
na pravo od hlavního vchodu. Platí se 3 kr. od oděvu, 2 kr. od
leštníku neb hole.

Obuv očistiti možno v kiosku Kovářovu na levo od hlav-
ního vchodu, nebo v kiosku Skřivanovu na pravo od vchodu (e)
ke stromoradi ve Stromovce. Platí se 5 kr.

Noviny vyloženy jsou v kavárnách a místnostech restaurač-
ních, koupiti možno je v kioskách č. 6, 10, 11, 150 a 150^a (dle
našeho plánu).

Doutníky obyčejné v kioskách č. 3, 90^a, 111 (dle našeho
plánu, speciality vedle ochutnaváren č. 15).

Káva, čokoláda, kakao a p. v kavárně Hlavové (č. 129), v tu-
recké kavárně (č. 145), u van Houtena (č. 74), v ochutnavárnách
(13) na levo u Hamzy, Ter. Janatkové, v pravo u Kolářika.

Vína česká v pavilonech J. Viktorina (č. 110), J. K. Haupta
(č. 139), hr. Sylva Taroucy (žernosecké č. 26), a v ochutnavár-
nách (13) na levo Fr. hrab. Thuna Hohensteina, kníž. Jiřího Lob-
kovice, na pravo Ferd. Jiřího knížete Lobkovice a A. Kafky.

Vína cizí a různá ve vinárně J. Gallyho (čís. 73), u L. Litt-
keho (č. 17 šampaňská a uherská), J. F. Krásky (č. 19), K. Vrbíka
(č. 119), v ochutnavárnách (č. 13) na levo u Škudlých, bratří
Mardessi, Vil. Hechta, Bonetha, v pravo u Eug. Patsche, Hirsch-
berga, Fr. Herbata, Jos. Schwarze, Handla a Schönera a vína

španělská v ochutnavárnách Bodega Company vedle restaurace plzeňského měšťanského pivovaru.

Vino ovocné. Ochutnavárny (v pravo u Schwarze).

Pivo v restauracích: plzeňské měšť. pivovaru (č. 8), plzeňské akciového pivovaru (č. 88), smíchovské (č. 128), třeboňské (č. 91), pražské, libeňské a od Štajgrů (č. 92), různá piva pražská na levo od průmyslového paláce v ochutnavárnách společenstva pražských sládků, různá piva česká v ochutnavárně spolku pro průmysl pivovarnický v Čechách, dále pardubické, od Fleků, hrab. Thuna Hohensteina, kralupské (A. Fischer) a ouříněveské (A. Tichý), na pravo petrovické (Richter V.), sezemické (Ed. Valenta), hornobežkovické (Jos. Černý), žatecké (Branler), krásnobřezenské a v ochutnavárnách při pavilonu knížete Adolfa J. Schwarzenberga (č. 41), protivínské, toužetinské, chýnovské, plavnic-krumlovské, postoloprtské, lovosické, vimperské, petrovické a z Černé, konopištské u „české chalupy“ a piva z panství hr. Harracha v paviloně téhož (č. 20.), Tomášské v rest. K. Povolné (č. 71), milínské v rest. vedle pavil. spojených železáren.

Likéry mimo v kavárně Hlavové a v restauraci plzeňské též v ochutnavárnách na levo: Rom. Vlachova, Flaschner & Schulhofa, Schücka, M. Soyky, v pravo u J. Kleina, F. Hulky a Cronea a Hoefera.

Minerální vody krondorfská kyselka č. 94, v ochutnavárnách (č. 13) na pravo u R. Reichla, bilinská v pavil. knížete M. Lobkovic (č. 51.)

Sodová voda pavilon Dr. Fr. Zátky (č. 149.) a kiosky (č. 86. a 108).

Ledové nápoje. „American bar“ (č. 136).

Pokrmý v restauracích č. 8, 19, 71, 88, 91, 92 a v ochutnavárnách v levo v „Domácnosti“, v pravo u Kopecké. Levná kuchyně česká rest. za pavil. hr. Thuna (zřizuje se).

Uzenářské zboží u A. Chmela (pavilon č. 85), Kaplana (č. 72) a u Schönera (č. 38). Mimo to v ochutnavárnách na levo u společností uzenářů, Faktora a Komendy, v pravo u Nepomuckého a Lata a u Fr. Brabce (č. 25 naš. pl.)

Pečivo na výstavišti peče společenstvo pražských pekařů (č. 61) a Večerník a Vyrázil v polních pecích (č. 65, kiosky č. 21), mimo to v ochutnavárnách v levo u Zifčického (bubenečské koláče), Czyúského (suchary), Freybacha (suchary).

Cukrářské výrobky v pravém křídle hospodářské budovy (č. 48), u hosp. strojů (č. 46), mimo to v ochutnavárnách v levo u Hamzy.

Lahůdky u Krásky (č. 19), Vrbíka (č. 119), mimo to v ochutnavárnách v pravo u Herbstů a Schwertáka.

Koncerty denně od 3—6 hodin a od 7—10 hodin před průmyslovým palácem; ve svátek a v neděli pravidelně, v některé všední dny též před fontánou světelnou. Program koncertů v den-
ním oznamovateli výstavním (za 3 kr. prodává se u vchodu). Mimo to v restauracích koncertuje po různu kapela hanácká, srbská, rumunská uherská, dámská, čeští dudáci a j. Výstavní koncerty v Rudolfinu viz v průvodci Prahou.

Světelná fontána denně od 9 do 9 1/2 hodin.

Diorama v pavilonu turistů. Vstupné 20 kr.

Katalogy a průvodce. Katalog výstavní (generalní) ve všech knihkupectvích a u vchodů za 70 kr., katalog výstavy umělecké za 15 kr., katalog výstavy rybářské (v paviloně rybářském) 10 kr. Průvodce pavilonem turistů (tamtéž 10 kr.), katalogy do-
časných výstav zahradnických v pavilonu květeny) po 10 kr., katalogy dočasných výstav hosp. zvířectva po 10—20 kr., katalogy pavilonu kníž. Schwarzenberga 20 kr., kat. výstavní lo-
vecká 20 kr. (Speciální katalogy u vchodů do dotyčných výstav-
ních místností.)

Loterie výstavní. Los stojí 1 zl. I. hlavní výhra v ceně 100.000 zl. II. hlavní výhra v ceně 50.000 jsou vyloženy v prů-
myslovém paláci. Mimo to 4500 výher menších. Velké výhry vy-
měnití možno za hotové peníze se srážkou 10%; tahy dne
15. října 1891 a 1. února 1892.

Rozhled s věže průmyslového paláce. Vstupné 20 kr.

Odpočívadla. Na výstavišti rozestaveny firmou H. Gottwalda
automatické židle. Vložiti nutno 2 kr., smačknouti knoflík a ihned
odklopiti a obsaditi sedadlo. Vstane-li se, samo zas sedadlo se
uzavře.

Ztráty a nálezy oznamují se na černém prkně na budově
administrativní.

Dopisy napsati možno v kiosku blíž hlav. vchodu.

Veřejné záchodky stojí za retrospektivní výstavou, za pa-
lácem průmyslovým na pravém křídle, za pavilonem cukrovar-
nickým, u strojovny za pavilonem firmy Novák a Jahn a mezi
pavilony rybářství a lesnictví. Pissoir 2 kr. Closset I. tř. 10 kr.
II. tř. 5 kr. Veřejné pissoiry (vstup volný), na obvodu u hradby
blíže Malocha (č. 21.), blíže polních pecí (č. 62.), u Vejtruby
blíže hasičství a blíže Zátky.

Vstup na výstaviště.

Na výstaviště vstoupiti možno čtyřmi vchody:

a) hlavním, b) od II. restaurace v Královské oboře, c) hlavním kaštanovým stromořadím Královské obory a d) právě naproti tomuto vchodu po téže silnici od zastávky státní dráhy.

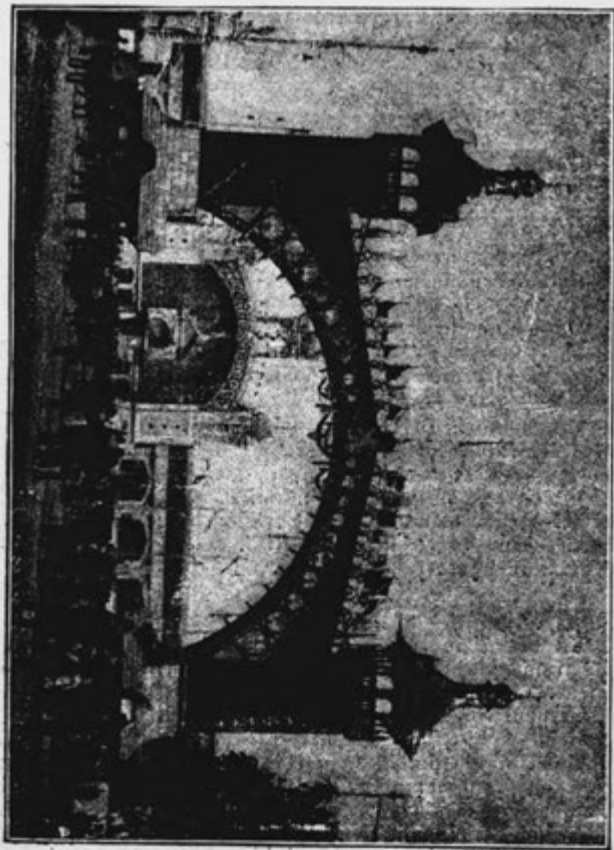
Vchod hlavní (a) a vchod od zastávky státní dráhy doporučujeme těm, kdož chtějí podniknouti pohodlnou **orientační cestu celou výstavou**. Vstup od II. restaurace v Král. oboře hodí se hlavně těm, kdo přímo chtějí navštívit velký průmyslový palác, sousedící s ním ochutnávárny, pavilony a fontainu elektrickou. Konečně vstup ze stromořadí v Král. oboře hodí se zvláště návštěvovatelům **výstavy hospodářské**.

Vstup hlavním vchodem.

Ku hlavnímu vchodu dospějeme nejprve, přijíždíme-li k výstavě tramvají neb póvozem po Bělského třídě v Holešovicích-Bubnech. Vítá nás dřevěná sice, ale velmi zdobná brána s cimbuřemi, nesoucí 40 znaků českých měst, provedená ve výši 18 m. dle návrhu architekta A. Wiehla společenstvem mistrů tesařských, za dohledu mistrů pp. Bílka a Hubáčka. Hned za ní prostírá se volně, zdobným plotem a dekoračními rostlinami ohrázené prostranství, z něhož přes šťavnatý, zelený koberec, zdobený kol do kola světlinovými skupinami, ze znakem království Českého v popředí, poskytl se volný pohled směrem k hlavnímu průmyslovému paláci, před nímž kyne zraku našemu ještě velká jízdná, ze mědi tepaná pocha krále Jiřího Poděbrada, určená pro Poděbrady; umělecký model sochy pochází od Schnircha, z mědi tepána byla v dílně R. Schorchta a Čady.

Po levé ruce rozhledu, jenž se nám tu naskytuje, vidíme velkou budovu **výstavy umělecké** (4), po pravé ruce naproti ní budovu **výstavy retrospektivní** (13¹).

Hlavní brána výstavní. (Dle fot. M. Adlera.)

Aby naše obeznámení se s touto částí výstavy bylo úplné, nutno ještě povšimnouti si v levo budovy **poštovní a telegrafní** (2), před níž směrem ku hlavnímu vchodu nalézá se ještě budova z3

sylyatele a v pravo administrační budova, sídlo výstavních orgánů. Hned po levé ruce od hlavního vchodu jsou kiosky (1), v nichž můžeme si obstarati očištění své obuvi, psací potřeby i napsání dopisů. Vedle samé budovy telegrafní nalézá se Příbylův prodej tabáku (3), kde lze koupiti též vstupenky na večerní představení v Nár. divadle. Prostoru mezi naznačenými budovami výstavními vyplňuje květnice, kteráž sama jest již výstavním předmětem, jsouc zdobena květinami jednotlivých sadů (městské a zemské sady) a zahrádníků, jichž skupiny jmény jejich jsou označeny.

Popředí květnice tvoří znak království Českého; lev z bílých santolin v červené půdě z Alternanthera amoena se Svatováclavskou korunou českou, jejíž drahokamy tvoří různé netřesky. Z tohoto bodu nastoupíme svou

orientační procházku výstavou,

jejíž směr jest na našem plánu trhanou čarou označen. Pravidlem, jímž budeme se při tom, jakož i při návštěvě jednotlivých budov řídit, budiž vždy: jíti v levo, tak abychom vše prohlíželi

si postupně od levé ruky ku pravé. Tedy v levo od hlavní brány podle naznačených již kiosků a budovy dopravovatele J. Srnce (152) k

budově pošty, telegrafu a telefonu (2) provedené ve slohu české renesance, dle návrhu architekta p. Anton. Wiehla. V přízemí pošta a v oddělené místnosti telegraf. Zadem po schůdkkách vchod k policejní strážnici a do prvního poschodí, kde umístěn jest telefon. Sluší uznati, že hlavní zásluhu o zavedení telefonu na výstaviště získal si p. ryt. Pětross-Šafařík, c. k. dvorní rada a

Budova pošty a telegrafu.

2.

ředitel pošt a telegrafů v Čechách. Telefonické spojení vztahuje se na celý pražský rayon (poplatek za 5 minut 20 kr.) a na místa: Vídeň (za 3 min. 1 zl.), Ústí n. L. a Kolín (za 3 min. 50 kr.), Děčín, Podmoklí, Duchcov a Most (za 3 min. 80 kr.). Poštovní oddělení (zásylky, poukázky, pošt. spořitelna) otevřeno od 7 hod. ráno do 8 hod. večer, telegraf a telefon od 7 hod. ráno do 9 hod. večer (v neděli a ve svátek omezena služba na dobu od 8 1/2 hod. do 12 1/2 a od 3 do 4 hod. odpoč.). — Od budovy této přijdeme k **budově výstavy umělecké (4)**, provedené rovněž dle návrhu architekta pana Ant. Wiehla, s velkým sousoším „Nadšení“ od Hergesella a 18 poprsími umělců českých starší doby, jež modelo-

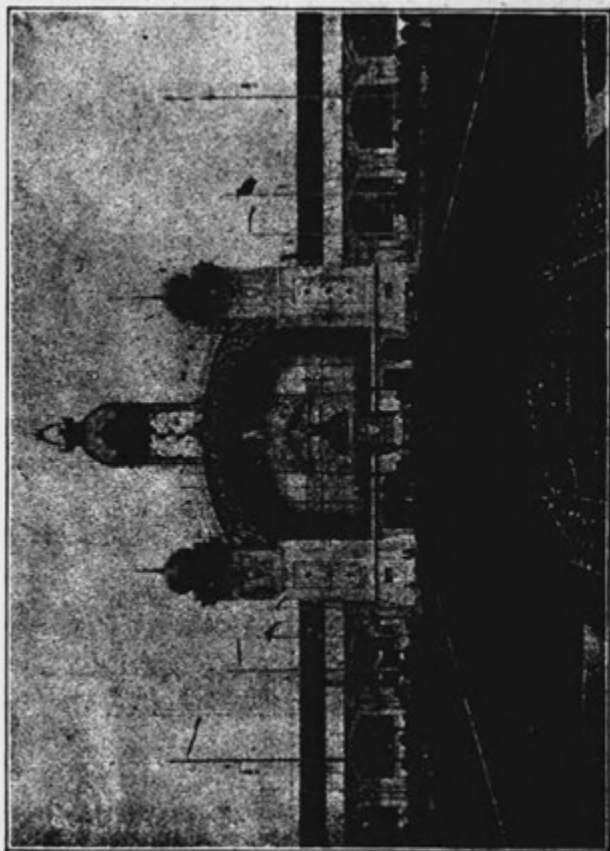

Restaurace měšťanského pivovaru v Plzni. 3.

(Dle fot. družstva „Heli“.)

vali Hergesell, Procházka a Wurzel. Cíповé reliefs kolem lunety modeloval p. B. Seeling. Vystaveno tu 1300 uměleckých děl. Při vstupu nutno hole a deštníky odložit a zaplatit poplatek 2 kr. Odtud kolem kiosku „Hlasu Národa“ (6) přijdeme k **budově zemského výboru král. Českého (7)** vystavené dle návrhu vrchn. inž. p. Jos. Mayra. Nad průčelním vchodem vidíme Myslbekovo sousoší „Nadšení“, nad vchody postranními allegor. sochy s českým znakem a v polích stěn medaillony s odznaky věd technických. Krádeji dále zablédneme stranou v levo při zdi **strážnici hasičskou a stanici ochrannou (5)** i přijdeme ku skvěle vypravené **restauraci měšťanského pivovaru v Plzni (8)**, jež má velký, skvostně dekorovaný sál, dvě postranní kryté, malbami zdobené verandy, mimo to krytou verandu železná konstrukce a stany pro uzavřené společnosti. Restaurace vyhovuje nejprísnějším velkoměstským požadav-

kárn. Čepuje výborné pivo ze svět-znamého plzeňského pivovaru (1/2 l. 15 kr.), mimo to dostati lze všeho druhu vína i likéry.

Palác průmyslový. 4.

Pokrmý dle jíde'ního lístku nebo couverty od 2—10 zl. pro větší společnosti levnější. Restauraci zřízenou nákladem 60.000 zl. vedu osvědčený restauratér p. Petzold. Zaměstnává 70 služebných sil,

Restaurace má místa pro 1800 osob. Vedle jsou ochutnavárny Bodega Company (španělská vína).

Odtud odbočivše na pravo máme po levé ruce průmyslový palác (12), k jehož hlavnímu vchodu dospějeme podle travnatého koberce zdobeného velkou květinovou skupinou, již pořídily zemské sady v Bubenči. Po levé straně hlavního vchodu jest kiosk „Národ-

Světelná fontána. 5,

ních Listů“ (10), po pravé straně kiosk „Politiky“ (11); přímo před hlavním vchodem umístěn jest hudební pavilon, kde denně odhávají se koncerty s bohatým programem uměleckých skladeb. Palác průmyslový reprezentuje skvěle českou vyspělost technickou a dovednost strojnickou i řemeslnou. Plány k němu vypracoval architekt pan Bedřich Münzberger. Hlavním vchodem po jehož stranách spatřujeme Josefa Strachovského soch

Leopolda II. (v levo) a císaře Františka Josefa I. (v pravo), ve středu pak nad ním sousoší genia s allegorickými sochami průmyslu a orby, jež genius chrání, modelované sochaři pp. Procházkou a Hergesellem; pod ním písmeny R. B. značí Regnum Bohemie (království České) a níže nad vchodem vidíme letopočty 1791—1891 a v oblouku nejvýš znaky měst v levo: Louny, Mladá Boleslav, Chrudim, Králové Hradec, Plzeň, Karlín a Vinohrady, v pravo: Praha, Smíchov, Jičín, Slaně, Domažlice, Pardubice a Kladno, vejde se do ústřední síně 70 m. dlouhé a 40 m. šir., kryté mohutnými oblouky o rozpnutí 37·80 m. Kolem do kola této světlé dvorany táhne se ve výši 5·35 m. galerie, na níž umístěny jsou varhany (Petrovy) a výstava lidového umění. Nad klenbou ústřední této dvorany zvedá se věž 51 m. vysoká, do jejíhož vrcholu vedou 252 schody. Vrchol její tvoří koruna Svatováclavská, jejíž drahoty napodobeny jsou barevnými žárovkami elektrickými, jež večer ohnivě září. Odtud bude též Křížkův elektrický projektor metati paprsky na vzdálenost 8 km.

Náklad na ústřední palác obnáší přes půl milionu zl. Váha veškeré železné konstrukce činí asi 8000 mt. Železnou konstrukci dodala a montovala filiálka „První českomoravské továrny na stroje v Praze“. Zdivo provedl p. Ferd. Víšek, plechové ozdoby a klempiřské práce p. Fr. Russ. Zasklení ústřední síně průmyslového paláce dekoracním sklem chrámovým provedeno českým závodem Jos. Syvaltra (Malé nám. č. 8.). Ve dvoraně kolem císařského pavilonu vystaveny vynikající výrobky českého průmyslu, v postranních křídlech, ozdobených jen znaky českých měst a prapory řadí se za sebou ve křídle levém skupina VII. (oděvnictví), XX. (výroba nábytku), XXII. (hudební nástroje), XI. (sklo, kámen, hlína a porcelán), V. (výrobky ze dřeva, kosti atd. korku a slámy, pryž, perčovina, mořská pěna) a XII. (chemický průmysl), v křídle pravém následují za sebou skupiny: VI. (textilní průmysl), XIV. (železné a kovové výrobky), XV. (zboží zlaté a stříbrné), XXI. (výroba vědeckých nástrojů a hodin), IX. (živnosti polygrafické) a blíže východu VIII. (papírnictví, které má poblíž ještě zvláštní pavilon).

Opustivše průmyslový palác zadním hlavním východem staneme před

světelnou fontánou (14), na níž ovšem nejkrásnější pohled naskytne se z dolní části výstaviště. Nahoře spatřujeme jen část její, kteráž ovšem jest středem všeho zájmu, metajíc do výše celou hru vodotrysků a zdobena jsouc soškami (hoši a děvčata ryby chytající) B. Seelinga. Část dolní, do které voda třemi vodopády spadá s části horní, jest nádržka objemu 1000 $\square$ m. se 6 vodotrysky. Fontána každého dne večer (kolem 9. hodiny) metá proudy vod, barevně elektrickým světlem od spodu osvětlené v nejrozmanitějším seskupení. Zařízení její jest dílem neunavného inž. K. Křížíka,

spolupůsobivšího horlivě ve výkoném komitétu. Cementové části fontány jsou výst. předmětem M. Hergeta. Podle průmyslového paláce rozkládá se tu prostranná promenáda, podle níž umístěny jsou

62 ochutnavárny (13); po levé ruce následují za sebou:

1. *Domácnost*, česká škola kuchařská v Praze, pokrmy.
2. *Thun-Hohenstein*, Frant. hrabě, Praha, víno a pivo.
- 3., 4. *Kníže Jiří Lobkovic*, Mělník, víno.
5. *Pivovar u Fleků*.
6. *Akciový pivovar*, Pardubice, pivo.
7. *Czyński*, Krakov, suchary.
8. *Vlahov Romano*, Zara, likéry.
- 9., 10. *Hamsu*, Praha, cukrář.
11. *Skudla Antonín*, Praha, víno.
12. *Flaschner & Schulhof*, Karlín, likéry.
- 13., 14. *Společenstvo pražských sládků*, Praha, pivo.
- 15., 16., 17., 18. *Společenstvo uzenářů*, Praha, uzenářské zboží.
- 19., 20. *Spolek pro průmysl pivovarnický v Čechách*, Praha, pivo.
21. *Schück*, Janovice, likéry.
22. *Janatková Terezie*, Praha, káva.
23. *Freybach*, Vídeň, suchary.
24. *Faktor Václav*, Praha, uzenářské zboží.
25. *Soyka M. a J.*, Karlín, likéry.
26. *Mardessi*, bratři, Lysá, víno.
27. *Hecht Vilém*, Oberwaltersdorf, víno.
28. *Zárecký*, Bubeneč, koláčky.
29. *Baneth*, Vídeň, víno.
30. *Fischer*, Kralupy, pivo.
31. *Komenda M.*, Praha, uzenářské zboží.
32. *Tichý Alois*, Ouříněves, pivo.

Po pravé ruce pak od hlavního vchodu paláce:

1. *Ferdinand Jiří kníže Lobkovic*, Mělník, víno.
2. *Dr. Reichl Robert*, Zejdlwelder, minerální vody.
3. *Klein Josef*, Kariín, likéry.
4. *Richter Vojtěch*, Petrovice, pivo.
5. *Nepomucký Bohumír*, Praha, uzenářské zboží.
6. *Hudl Josef*, Praha, pivo.
- 7., 8. *Patsch Eugen*, Smíchov, víno.
- 9., 10. *Schwertasek*, Praha, lahůdky.
11. *Schwarz Josef*, Vídeň, ovocné víno.
12. *Černý Josef*, Horní Beřkovice, pivo.
13. *Kolářik*, Praha, káva.
14. *Handl*, Praha, víno.
15. *Kopecká*, Praha, kuchyň a pivo.
16. *Brauber*, Žatec, pivo.
- 17., 18. *Schöner*, Vídeň, víno.

19. *Hirschberg*, Vinohrady, víno
20. *Hůlka Frant.*, Praha, likéry.
- 21., 22. *Herbst Frant.*, Vinohrady, lahůdky.
23. *Valenta Ed.*, Sezemice, pivo.
24. *Crone & Hoefer*, Děčín n. L., likéry.
25. *Kafka A.*, Troja, víno.
26. *Lat Eman.*, Praha, uzenářské zboží.
- 27., 28. *Krásnobřezenské pivo.*
- 29., 30. *Křížik Frant.*, Karlín, telefonické posluchárny.

Restaurace J. Krásy. 6.

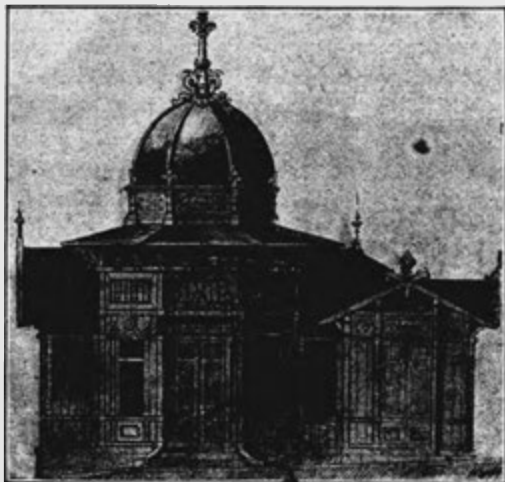
Na konci promenády po pravé ruce dostihneme ještě pavilonu turistův (16) s dioramou bratří Liebscherů a pohledy z Čech i zajímavou výstavou turistickou, po levé ruce pak pavilon L. Littkeho (17) uherská vína a zákusky. Vedle ochutnáren na levo nalezneme ještě

pavilon c. k. režijního skladu zvláštních druhů doutníků a tabáku v Praze (15) a dále naproti postrannímu vchodu do průmyslového paláce holičský pavilon J. Schuhbiessera (18).

Orientační cesta naše vede nás od světelné fontány na levo cestou dolů ku pavilonu J. Krásy (19), jenž jest vnitřní i vnější restaurací. Níže pod ním stihneme pavilon hraběte Jana Harracha (20) s přílehlou k němu pilou a školkami a naproti němu hojně navštěvovanou Třeboňskou restaurací (84) kníž. Adolfa J. Schwar-

zenberga. Za Harrachovým pavilonem směrem k obvodu výstavy umístěno jest ještě fotografické atelier Karla Malocha (21) a pod ním poblíž třetího vchodu výstavního pavilon E. Kulmitzovy (23) továrny na chamottové zboží, kiosk polních pecí Fr. Vrazila a Ot. Večerníka (22) (viz polní pece) a Skřivanův kiosk ku cídění bot (24).

Odtud dáme se procházkou přes silnici, kdež zastavíme nejprv u pavilonu Arnošta hraběte Sylva-Tarouccy (26), kdež čepuje se

Fotogr. pavilon s atelierem K. Malocha. 7

výtečné žernosecké víno (sklenka 10 kr.) a kolem něhož umístěny jsou objekty (přenosné dráhy) pražské akciové strojírny (dříve Ruston a spol.) (27); vedle následuje pavilon Salomouna Bondyho (28) (ozdobné mříže a jiné železářské výrobky) a pavilon A. Wendlera (29) (zboží sítářské a dírkované plechy). Na levo zabočíme podle kiosku uzenáře Fr. Brabce (roudnické pivo) do

rybářského pavilonu (30), k němuž připojen jest vzorný ústav rybářský (30 a). Naproti rybářskému pavilonu umístěn jest velice zajímavý pavilon c. k. báňských závodů v Čechách (31) a vedle něho velký pavilon hraběte Jaromíra Černína z Chudonic (32). V levo odtud rozkládá se velká skupina lesních školek dílem velkostatků, dílem okresů a spolků, zeměd. radou za tou příčinou

podporovaných. Tu umístěny výstavy pilařského a lesního průmyslu některých velkostatků a pozadí zaujímá pavilon lesnický (83) a v pravo od něho pavilon lovecký (34). Před lesnickým pavilonem chýže Hubertova (35) ve výstavě rožmitálské. Za hradbou, znázorňující hrazení obor, následuje v samém cípu výstaviště prostora se stájemí pro občasné výstavy dobytčí (37), jež budou tu ještě konány následující:

Zničený balon „Kysibelka“. 8.

Výstava konstva bude od 11. až včetně do 14. července 1891. Konečně pak výstava mladé drůbeže odbývatí bude se koncem září.

Výstava včelařská (živá včelstva) odbývá se od 27. do 30. srpna.

Tu pak také nalezá se restaurace Stejskalova „U Myslivny“ (Granát od Sedlerů v Praze, Smíchovské pivo).

Naproti pavilonu lesnickému má pavilon svěř. okresní výbor v Rakovníku (36), kolem něhož pořízena vzorná chmelnice. Nachavše tento po levé ruce, dostaneme se podle dílny uzenářské Fr. Schönera (38), podle železářských výrobků firmy Hutter a

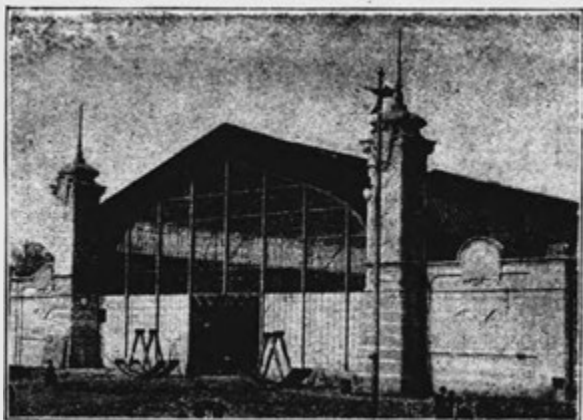

Schranitz (39) (drátěná lana a sítě) a modelu dobývání uhlí firmy **V. Svoboda a spol.** (40) v Ledvicích u Duchcova, ku velkému pavilonu kníž. **Adolfa J. Schwarzenberga** (42), spojenému s annexem (43) pro výstavu keramických výrobků továrny ve Zlivi a s ochutnávnou (41), kde čepují se piva: protivínské, toužetínské, chýnovské, plavnické, lovosické a vimperské a podávají Schwarzenberské sýry. V tom směru následují za pavilonem Schwarzenberským ještě: Výstava strojů firmy **Wichterle v Prostějově** (44) a plachet pro hospodářské potřeby firmy **Kratochvíl a Smola** (45).

Z tohoto místa možno přímo vstoupiti do prostory pro občasné výstavy hosp. zvířectva, výše již dotčené, nebo do polokryté místnosti (46), kteráž táhne se podle celé oné prostory a kryje v přední části **hospodářské stroje a nářadí**, v zadní části pak **výrobky bednářské** (nejzajímavější obroský sud); částečně umístění jsou tu též někteří cukráři a perníkari. Na pravo od předního vchodu této místnosti vkročíme do druhé polokryté prostory (47), výhradně **hospodářským strojům** věnované, a prošeďše touto octneme se před hlavním vchodem do **ústřední budovy hospodářské** (48), zbudované dle plánů arch. p. F. Münzbergra vesměs ze dřeva pp. Bílkem a Hubáčkem.

Tato skládá se z **ústřední síně**, věnované hlavně vinařství a výstavě rady zemědělské, za ní položeného středního annexu, v němž hlavně **pivovarství** má své sídlo, dále z pravého křídla, v němž umístěny jsou lihovarství, cukrářství, výroba kávových náhražek a škrobu a konečně z levého křídla s odbočkou, v níž vedle **hedvábnictví a včelařství** dominující místo má **hospodářství polní**, zastoupené vyjma několik jednotlivců a velkostatků skoro výhradně **českými spolky hospodářskými**. Vyjdeme-li z této budovy zadním východem pravého křídla, můžeme odtud projíti třetí polokrytou místností pro **hospodářské stroje** (49) a octneme se pak opět na hlavní třídě proti pavilonu knížete Schwarzenberga. Tu pak máme po levé ruce pavilon **hraběte Buquoye** (50) a pavilon knížete **Morice Lobkovice** (51), kolem něhož zabobiti můžeme podle pavilonu **bratří Egarů v Litomyšli** (52) do rozsáhlé areny **balonu připoutaného** (53) (balon captif. Vstupné pro diváky k stání 20 kr., na nekryté tribuny 50 kr.). Vracejíce se z této areny projdeme nejprv pavilonem **Společenstva mlynářů pražských, Gabr. Žižky a Jana Prokopce** (54), načež hned vedle stihneme do pavilonu **Hynka Fuchse** (55), kde na několika tiskařských a papírnických strojích se pracuje. Naproti těmto dvěma pavilonům stojí krásný pavilon mistodržitele **Frant. hraběte Thuna-Hohensteina** (56) a s ním v jedné řadě rozsáhlá zděná **společná budova pěti českých železáren** (57) a velice zdobný, na vrcholi umělého kopce postavený pavilon **komárovských železáren** (58) knížete Hanavského. Proti těmto budovám vítá nás vchod do **strojovny** (59), za níž stojí

s ní spojená **kotelna** (60). Projdeme-li kotelnou a dáme se opět na levo, stihneme nejzadněji po pravé straně areny balonu připoutaného **pece společenstva pekařů pražských** (61), před nimi pak budovu **pro patenty** (62). Vracejíce se od této budovy ku strojovně, stihneme její annex (62 a), kde vystavuje řadu strojů **továrna na stroje král. uher. státních drah v Budapešti**, a dospějeme proti strojovně po levé ruce k budově **pražské mostárny českomoravské strojírny** (63), kdež pracuje velké parní rozdružovacího na uhlí, za touto budovou stihneme pak malý pavilon firmy **Ehrenreich ve Vysočanech** (64) (laky a barvy) a konečně **polní pece** firmy **Večerník a Vrazil** (65), jež jsou v činnosti, obecně stále jsou obklopeny. Naproti

Strojovna. 9.

pak na zadní stěnu pavilonu cukrovarnického přiléhá volně venku vystavená skupina firmy **Martinek a spol.** (66), podle níž se vracíme přistoupíme ku dvěma budovám firmy **Bolzano, Tedesco a spol. ve Slaném** (67). Za touto zabočíme opět v levo, abychom vešli do pavilonu **cukrovarnického** (68), před nímž vítá nás mohutná homole, znázorňující denní spotřebu 75.000 kg. cukru v Čechách.

Sledujíce pak směr, jímž jsme k pavilonu tomu přišli, dojdeme až na konec stinného stromořadí ku vchodu od zástavky státní dráhy, odkudž nastoupíme procházku stromořadím. Tu pak za ním po pravé ruce máme řadu pavilonů, restaurací, ochutnáváren a pod. První na řadě jest **restaurace Marie Kopecké** (69) „U Zastávky“, kdež zřízeno malé podium, na němž obyčejně hudbu

provozují dudáci; tu též možno lístky na dráhu koupiti. Za restaurací přijdeme k malému a úhlednému pavilonku patenty zpeněžující firmy **H. Pataky** (70), za nímž před pavilonem cukrovarnickým následuje restaurace **Kateřiny Povolné** (71), ochutnávárna uzenáře **Fr. Kaplana** (72) a vinárna **J. M. Gallyho** (73), kde odbývají se pravidelně koncerty rumunské kapely. S ní pak ihned sousedí hojně navštěvovaný pavilon **Van Houtenův** (kakao) (74). V této končině po levé ruce všimneme si ještě vystavených předmětů skupiny XI. (kámen), z nichž jmenovitě na vnější stěnu budovy pro inženýrství a literaturu přiléhá řada objektů, tak sochařsko-

Restaurace K. Povolné. 10.

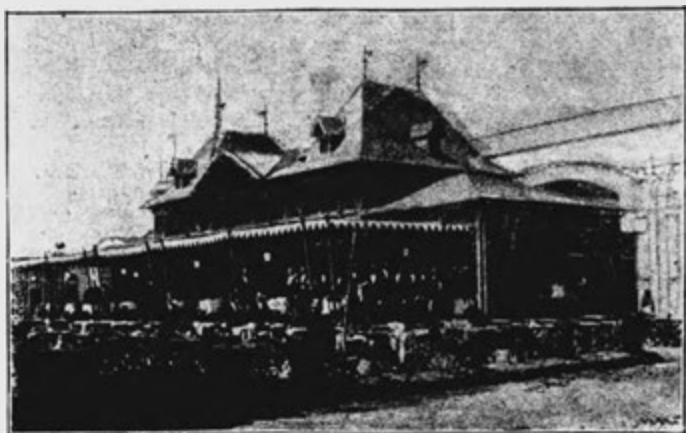
kamenické výrobky **Al. Kuhna** (75) ve Vojicích (p. Konec Chlum), dlažební kámen z lomů města **Rokycan** (76), leštěné výrobky žulové **Fr. Holce** (77) v Prasetíně u Skutče.

V pokračování směru toho pak podle **Jos. Friedlándra** (78) větrného čerpadla, sochy sv. Floriana od **Jindř. Hansika** (79) ve Vojicích u Ostroměře, skupiny ohnivzdorných kamenů do oceláren, svařoven, pudloven a p. firmy **E. Skoda a spol.** (80) ve Vorklíku u Třemošné, před níž stojí **J. Šebka** a **A. Netušila** (81) patentní stavební vytahovadlo na cihly a maltu, a skupiny cementových výrobků **Ladislava Čupra** (82) v Libni a **M. Feerstera** (83) v Třemošné přicházíme až k budově, v níž za vstupné 40 kr. seznati lze **Edisonův** fonograf (84).

V pokračování své procházky stromořadím octneme se dále před strojovnou, před níž stihneme nejprv pavilon s ochutnavárnou **Ant. Chmela (85)**, uzenáře na Vinohradech, jenž ve vedle připojené, otevřené dílně (85 a), moderními stroji opatřené, vyrábí uzenky.

Za touto dílnou směrem ku strojovně umístěny jsou **chladiče továrny F. Ringhoffer (87)** na Smíchově a před nimi ve stromořadí **dra. Zátky (88)** kiosk se sodovou vodou.

Následuje pak ihned velká **restaurace Hlavova (88)**, v níž čepuje se pivo z **akciového pivovaru v Plzni**, za ní stihneme pak k pavilonu **J. R. Vilímka (89)**, kde na tiskařském stroji se pra-

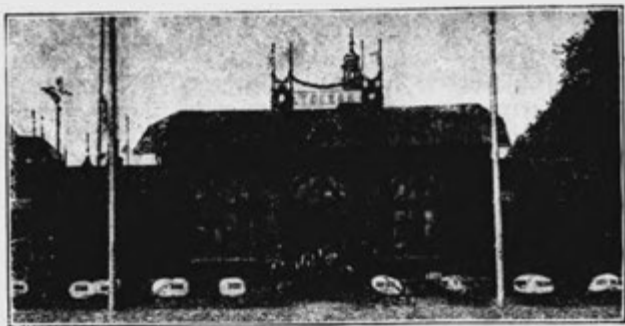

Restaurace Hlavova. (Plzeň. akc. pivovar.) //.

kuje. Řadu pavilonů v tomto směru zakončuje pak budova firmy **Novák a Jahn (90)**, v níž vyrábí se umělý led pro potřebu celé výstavy. Před ní stojí kiosk **Wolfův (90 a)** s prodejem tabáku a na-proti s volnou vyhlídkou na fontánu umístěna jest velká **restaurace kníž. Schwarzenberského pivovaru v Třeboni (91)**.

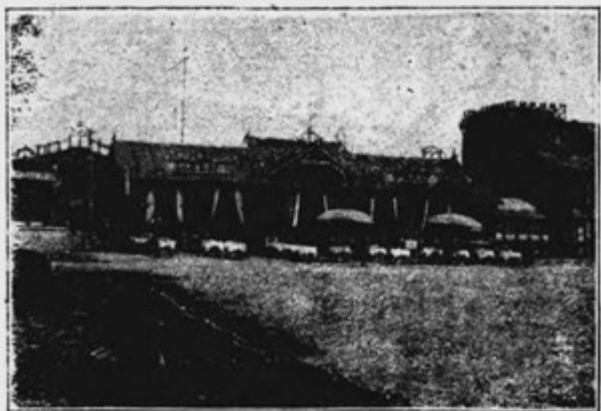
Odtud vrátíme se příjemným stínem stromořadí, kochající se zvuky hudby, před fontanou v hudebním pavilonu hrající, pohledem na vodotrysky fontany, které i za dne jsou zajímavé, pohledem na zadní průčelí průmyslového paláce s ochutnavárnami a před nimi hojně oživené korso, a dojdeme tak až na druhý konec prostanství před fontanou, jež uzavřeno jest tu restaurací **Bohemian Breweries Limited (92)**, v níž čepuje se pivo libeňské, práčské a z pivovaru „u Štajgrů“ v Praze.

Nechavše restauraci tuto po pravé, a dříve již uvedený Edisonův fonograf po levé ruce, máme po pravé straně ještě atelier

Restaurace kníž. Schwarzenbergova pivovaru v Třeboni.

12.

Bohemian Breweries Limited. 13.

„Helios“ (93) a pavilon Krondorfské kyselky (94) a vstoupíme do rozsáhlé trojdílné budovy, před níž prohlédnouti můžeme si ještě další řadu předmětů průmyslu kamenického, zejména v levo žu-

nové schody od J. Holuba a různé lava oidem spojené před-
něty firmy J. Průša a F. Šnapp (95), v pravo pískovec a dlaž-
lice z lomů města Dvora Králové (96) a Jana Cingroše (97)
v Plzni výrobky z leštěného syenitu, žuly, labradoru a jiných hornin.

Pokračování této skupiny najdeme v levé lodi (98), zmíněné
budovy, v jejíž první části drží se k ní též průmysl železářský
a skup. XXVI. zdravotnické a sociální zařízení; druhou část lodi
té zaujímá inženýrské oddělení a departement c. k. místodrž-
itelství, třetí část česká literatura a čtvrtou část retrospektivní vý-
stava gremia pražských knihtiskařů. Hlavní loď budovy (99), v níž

Fotogr. atelier družstva „Helios“. 14,

se nalézáme, věnována jest malému průmyslu, kdežto ve druhé
(pravé) postranní lodi umístěna jest rozsáhlá výstava školská (100).
Vyděleme-li z této zadním východem, máme po levé straně dráhu
skluzavku (101) (poplatek 10 kr. za osobu) a před sebou v pravo
druhou ještě budovu pro malý průmysl (104). Na pravoře před
touto budovou vystaveny jsou váhy firem Pelikán a syn (102) a
A. Skokan (103) a J. Skokan (103 a), jakož i Jos. Filléna (103 b) dře-
vený cement a model krytby lepenkové a Vil. Soume (103 c) asfal-
tové roury, dlažby, patent. Wisnerovy tužky falcové, dřevitý ce-
ment atd. — Vedle pak jest Jana Rančáka Česká Restaurace
a pivem doksanským. Kdežto ve hlavní lodi budovy, již máme za
sebou, shledali jsme hlavně výrobky z kůže, mýdla, voňavky a j.
výrobky průmyslu chemického, rozsáhlou výstavu košíkářskou,

částečně ještě též kamenickou a p., máme v této budově před sebou hlavně výrobky hrnčířské, keramické, kovolitecké, zvonařské, pleťářské, stavitelské atd., a výstavu sokolskou.

Vracejíce se odtud podle postranní stěny budovy pro výstavu školskou, stihneme po levé ruce nejprv pavilon optika Jos. Vejtruba (105), za ním pak fotografický atelier M. Adlera (106) a podle drážděné ohrady z arcivévodských železáren v Chlumu u Třeboně (114) a za kterouž v malém lesíku spatřujeme zvěř srnčí a dančí, vyjdeme před budovu školskou, odkudž cestou do výše (na levo) kolem pavilonu JUC. Tomáška ve Vys. Mýtě (107) vystoupíme opět na prostranství před koncem pravého křídla průmyslového paláce.

Lahůdkářský závod K. Vrbíka. 15.

Po pravé ruce vedle pavilonu turistův, dříve již uvedené, máme kiosk Zátkův (108) a vedle něho pavilonek firmy Aug. Tschinkel a synové (109). Po levé ruce stihneme nejprve pavilon J. Viktorina (110) s vínem mělnickým a za ním podle prodeje tabáku J. Kučery (111) po schodech do pavilonu papírnického (112), vystaveného ve slohu egyptském. Pod tímto kolem velmi pěkně vystaveného pavilonu Hynka Vondráčka dědiců (113) v Rakovníku (chamottové zboží) zahneme v levo a podle zadní strany růžového sady výstavy zahradnické dospějeme ku krásnému pavilonku arcivévody Františka Ferdinanda d'Este (114) a v pokračování směru toho podle vzduchového, v činnosti se nalézajícího čerpadla Ant. Kunze (115) v Mor. Hranici podle výstavy společnosti pro výrobu vápna v Podole (116) ku pavilonu a před ním zdobně upravené skupině chamottových, kameninových a terracottových výrobků závodů

Barta a Tichý v Hlubočepích (Praha, Senovážné nám. č. 17.) (117). Odtud nás krátká, přímá cesta povede ku vchodu budovy, v níž umístěno jest Hasičství (118). Navrátivše se zpět, pokračujeme v procházce podél obvodu výstavy zahradnické nalézající po levé ruce nejprve velkou ochutnavárnu Konráda Vrbíka (119), dále pavilon litografie J. Heinricha (120), pavilon ústavu knih- a kamenotiskařského Bohdana Böhma (122) v Nov. Městě n. M., velký pavilon s pobočnými stany E. Jaroměřského (123) a konečně pavilon

Květena. 16.

továrny na chamotlové zboží ve Vokovicích (124), kolem něhož za-
bočíme v pravo do výstavy zahradnické.

Tu vstoupíme nejprv mezi dvě velká pole věnovaná růžosadu, v levo jsou tu růže ze zemských sadů v Bubenči, v pravo ze zahrad hr. Thun-Hohenstein v Děčíně. Středem staneme u hermy Fr. Dobrovského (125 a), za níž rozkládají se dvě velká, v několik menších rozdělená pole. V levo před pavilonem a výstavou stanů H. Gottwalda (141) jest pole menší s květinami Aloise Kleinera v Staré Boleslavi, v pravo umístěn jest pavilonek Jos. Prellera (125) vázání kytic a věnců z čerstvých květin; k němu přiléhá v zadu pole zeleninové, z předu pak viděti záhoný květin a růží Jos. Prellera, Fr. Trýba a Gott. Yřtátka. Tuto část výstavy zahradnické uzavírá dvojí budova, nazvaná „Květena“ (126), v níž odbývá se v pravo

od hlavního vchodu stálá výstava plánů a literatury zahradnické v levo občasné výstavy vázačských prací ze sušených květin v obou velkých křídlech i pod širým nebem (bčasné výstavy zahradnické v tomto pořádku:

Od 27. června do 6. července: Výstava růží a karafiátů pod širým nebem.

V červenci: Od 11. do 13.: Výstava květin. Od 17.—19. výst. karafiátů.

V srpnu: Od 1.—3.: Výstava vázač. prací. Od 14. do 17. Výstava květinářská.

V září: Od 12. do 14.: Výstava květin. Od 19. do 21.: Výstava sušených květin. Od 24.—26. výst. květin a řezaných jiřinek. Od 26. do 29.: Výstava zelinářství zahradnického, eventuelně zelinářství polního.

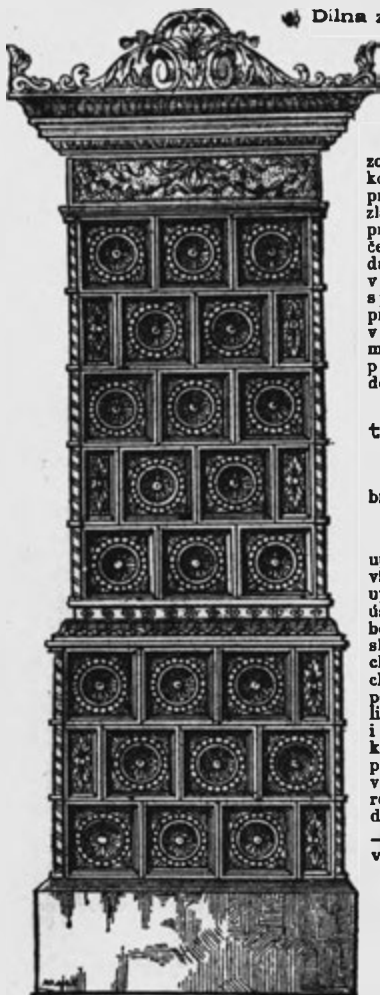
Začátkem října: Výstava řezaných květin a jiřinek. Od 3. října: Velká výstava ovoce.

Pokračující ve směru své procházky za pavilonem „Květeny“ stihneme nejprv čtyři velká pole pod širým nebem, věnovaná stromům a keřům ozdobným i užitkovým. V levo zaujaly velkou čásť prvního pole kníž. **Schwarzenberské zahrady a školky na Hluboké** a **A. J. Liehna**, v pravo pak umístěny v předu hned kolekce vynikající české firmy **Korselt a spol.** v Turnově, k níž druží se **Fr. Pištora** z Domousnic, **F. Čermák** ze Suché Vrbny, **J. Mazánek** ze Soudné, **Fr. Valeš** z Hradce Králové a velkou kolekci velkostatku **Křivoklát**. Ze zadnějších dvou polí zaujal levé **Pomologický ústav v Troji**, jenž znázornil tu zejména pěstování ovocných stromů a umělé jejich tvary, pole pravé vedle c. a k. Nejvyš. soukromého statku ve Zvoleňovsi, velkostatku **Křivoklátsk. sad. jednoty** ve Vys. Mýtě zaujala značná řada obch. zahradníků. Konečná dvě pole zaujímá pak opět **růžosad**, četně různými zahradníky obesaný.

Jak orientační cesta na plánu naznačuje, odbočíme odtud v levo, spatřující přímo před sebou velkou **restauraci akciového pivovaru na Smíchově** (128) a zahnuvše opět v levo, staneme u pavilonu **Živnostenské banky a Jednoty záložní** (127), proti němuž stojí velká **kavárna Hlavova** (129). Směrem ku pavilonu „Květeny“ stihneme ještě pavilon **Dittrichův** (130), stálou to výstavu čerstvých ozdobných květin a kytic a odtud podle pavilonu **Ludmily Hospodářové** (131) a kolem kavárny Hlavovy zajdeme do pavilonu **král. hlav. města Prahy** (132). Odtud naslouchající zvukům hudby, která každého odpoledne koncertuje v hudebním pavilonu před hlavním vchodem průmyslového paláce, učiníme malou procházku květinici, abychom dostali se ku přednímu vchodu do **budovy výstavy retrospektivní** (133) odkudž nejlépe postupem od nejstarší doby tuto výstavu si prohlédnouti můžeme, a opustíme ji pak opět východem u pavilonu města Prahy, odkudž na pravo stihneme pavilon **praž-**

VÁCLAV RYCHLÍK, kamnář V CHRUDIMI.

✱ Dílna zařízena r. 1855. ✱

Vyznamenání: Stříbrná medaille umělecko-průmyslové výstavy v Po-debradech 1879; bronzová medaille okresní hospodářské výstavy v Čáslavi r. 1880; stříbrná státní medaille krajinské hosp.-průmyslové výstavy v Chrudimi r. 1881; bronzová medaille obchodní a živnostenské komory pražské na krajinské hosp.-prům. výstavě v Hoře Kutné r. 1886; zlatá výstavní medaille krajinské hosp.-prům. výstavy v Jaroměři roku 1887; čestný diplom s právem ražení zlaté medaille na krajinské hosp.-prům. výstavě v Mladé Boleslavi r. 1887; čestný diplom s právem ražení zlaté medaille na hosp.-prům. výstavě výsočiny českomoravské v Německém Brodě r. 1888; stříbrná medaille obchodní a živn. komory pražské o průmyslové výstavě v Po-debradech r. 1890.

**Výroba všech druhů
tahových kamen,**

chvalně známých

**kamen kachlíčkových,
bílých, vzorkovaných, hnědých i zele-
ných, dále**

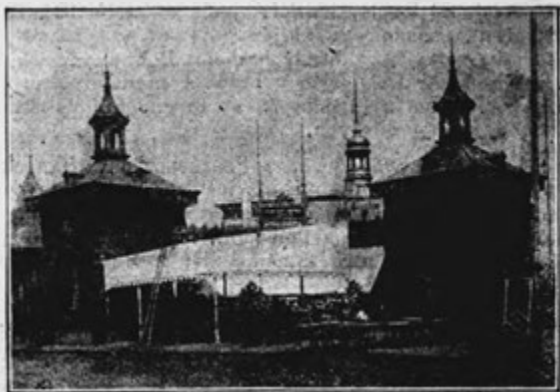
kamen tahových,

upravených k vaření a pečení dle vlastního registrovaného vzorku. Popení upravuje se se zvláštním zřetelem na úsporu paliva a vydatnost tepla. Oblíbené kachlové sporáky spříslušenstvím. Stavění kamen, sporáků, chlebových pecí, kotlin, vykládání kuchyní, lázní a pisoirů kachly dále se pod vlastní dohlídkou se zaručením solidní práce. Stále na skladě bílé i barevné glazované neb emailované kachle, k vykládání kuchyní, lázní a pisoirů, šamotové plotýnky do chlebových pecí, šamotové cihly, kameninové roury do záchočů, nástavky na komíny, dlaždice na chodby a chodníky atd.

— Každému dotazu neb objednavce věnuje se náležitá pozornost. —

**Seznam veřejných budov
do kterých v období od roku 1875
kamna dodávána byla, zašle se
na požádání.**

**Vystavuje ve skupině XI.
a XX.**

Restaurace akciového pivovaru na Smíchově. 17.

ských plynáren (134) a zdohný pavilonek s cementovými výrobky C. L. Maschy (135). Odtud zabočíme v pravo do stinného parku, v němž kryje se American Bar (136) pp. Procházký a Grasse (ledové nápoje po 25 kr.) a kdež na trávnících nalézáme nové zas skupiny ozdobných keřů a stromků, zejména jehličnatých, jež jsou částí výstavy zbradnické.

Záhon podél celé stěny retrospektivní budovy zaujal jehličiny p. A. Ernée v Bubenči. Dva palouky naproti posázeny jehličinami a stromky zimostrázu závodu K. Korselt a spol. v Turnově; palouk poblíže vchodu osázen jehličinami ze zahrady kníž. M. Lobkovice v Eisenberku. Z druhé strany pak trčí do výše asi

Kavárna Hlavova. 18.

8 metrů vysoký jalovec a americké jedle ze sadů bar. E. Ringhoffra ve Štířimí. Záhonky mezi jednotlivými skupinami jehličitých jsou vyplněny mečíky ze zahrady hraběte J. Thuna v Cholticích, hliznatými begoniemi J. Dolejše v Praze a cannami z městských sadů pražských. Jedno z větších políček určeno pro vytrvalé rostliny městských sadů pražských.

Procházkou tou podle výstavy **Pearsonových stříkaček** (187) staneme u **české chalupy** (138), v níž jest zároveň výstava celého původního zařízení selských našich příbytků, na levo od ní navštíviti můžeme vinárnický pavilon **J. K. Haupta** (139), kde pění se výtečná česká mělničina, naproti němu menší, ale úhledný pavilon

American Bar. 19

vápenc berounských (140), a před námi na obvodu výstavy zahradnické pavilon **Gottwaldův** (141). Dáme-li se odtud na pravo cestou podle růžosadu stihneme

ku výstavě **teplické továrny na zboží chamotlové** (142) a za ní při hlavní cestě, jež touto končinou vede od hlavního vchodu, vidíme vltu z vlnitého plechu (143) (americký domek) **M. J. Roubitzky** na Smíchově. V pokračování dotčené cesty ku východu stihneme po levé ruce nejprv pavilon **Otty Jägera** (144), výroby dřevěného nádobí, dále **tureckou kavárnu** (145), výstavu umělého tufového kamene **bratří Hofmannů** v Karlíně (146), a podle **stavební kanceláře**

(147) posléz ku pavilonu firmy Řivnáče a spol. (148) (pat. kouř. kamna) a firmy dra. F. Zátky (149).

V pravo zůstanou nám kiosky novinářské (150, 150 a) a budova administrační (151) vystavěná ve slohu české renaissance dle návrhu architekta p. Ant. Wiehla architektem p. Quidonem

Budova administrační.

20.

Bělským. V budově té nalézají se nyní všechny kanceláře výkonného komitétu výstavního.

Východ nalézá se po levé straně hlavní brány poblíž budovy poštovní a telegrafní.

U něho stihneme ještě návěštní tabuli, na níž oznamují se ztráty a nálezy.

Průvodce podrobný.

Plán k ruce. Sleduj na něm naznačenou cestu orientační a čísla budov a předmětů.

1. Kiosky pro čištění obuvi (poplatek 5 kr.) a upotřebení psacích potřeb k napsání dopisů.

2. Poštu, telegraf a telefon (viz st. 73.).

3. Prodej tabáku (obyč. druhy). Též vstupenky do večerních představení Národního divadla.

4. Výstava umělecká (viz str. 74.). Průčelí budovy pro výstavu uměleckou vedle sousoší „Nadšení“ od sochaře Hergesella zdobí řada reliefů, jež představují podobizny vynikajících umělců českých z doby minulé. Upozorňujeme zejména na poprsí stavitele Dienzenhofera (nad vchodem od budovy poštovní), sochaře Ferd. Prokova (nad vchodem směrem k budově zemského výboru). Od hlavního vchodu na levo druhý jest nezapomenutelný Jar. Čermák a vedle něho třetí sochař, V. Levý. S druhé strany vedle Dienzenhofera spatřujeme Karla Škretu, vedle něho pak Brauna a Jos. Manesa. Na druhé straně upozorňujeme na Führicha (šestý v řadě). Zvláštní katalog 15 kr.

Vstupme hlavním vchodem do síně první (I.), jejíž střed zdobí obraz Jeho Veličenstva od Engertha a jejíž stěny věnovány jsou kartonům. Upozorňujeme zejména na karton Manesův (obraz dle něho malovaný nalézá se v karlínském chrámu), velké kartony Führichovy a Trenkwaldovy, v pravo od vchodu známých „sedm milosrdných skutků“ od Jedličky, Petra Maixnera

známý obraz „Po bitvě na Bílé hoře“, kartony Jeneweinovy a A. Lhotovy.

Na levo od této síně nalézáme za sebou tři místnosti, jež chovají obrazy mistrů z uplynulého století až do let 50. tohoto věku. Tu v síni (VIII.) po levé straně vidíme obrazy Jos. Manesa (prapor jednoty „Řipu“), genry Quida Manesa, podobizny K. Maixnera, Holbeinovu velkou podobiznu zem. maršálka hrab. Chotka, za něhož odbývaly se poslední české zemské výstavy. Perlou této skupiny jest sbírka kreseb Jaroslava Čermáka

Výstava umělecká. 21.

věnovaná pí. Gallaitovou. Na čelní stěně této síně upozorňujeme na známý obraz Q. Manesa „Škola na Hané“. Na pravé straně nejznamenitější jsou Rubenova „Bitva u Lipan“ a Kolumbus, Poppeho V. d. Werfft, K. Svobody „Vyhození místodržících“ Ant. Dvořáka „Valdštýnovo verbování“. — Sousední síň (IX.) přechovává nejstarší obrazy z posledního století. Nejzajímavější jsou tu podobizny Machkovy, Hellichovy malby svatých a architektonické malby od Kohla. Závěrkem této starší doby jest třetí síň (X.), v níž tají se jmenovitě staré rytiny, z nichž zvláště upozorňujeme na Führichovy, z počátku XIX. stol. pocházející obrazy Berglerovy, architektoniky Kohlovy a skříň s miniaturami.

družší se tu Ženíšek (Oldřich a Božena, podobizny). V přední části hlavního sálu upozorňujeme na pravé straně ještě na Karla Liebschera „Mořskou krajinu“, Gabr. Maxa „Ukřižovaného“, Dítěte obraz „Karel IV. staví Mladou zed“, Věštinovy „Lovecké genry“, Bartoňkovy genry, A. Lhotova „Koprnicka“, Maixnerovu „Boženu“, J. Manesovy dekor. malby, velký obraz Ad. Liebschera „Žižka před Kutnou Horou“ a konečně na čelní stěně na originál staroměstského orloje od J. Manesa.

Vraťme se odtud do 1. síně a nastupme cestu odtud síněmi vpravo.

V síni první (č. III.) po levé straně upoutá hned pozornost velký obraz Ottenfeldův „Souzen“, kolem něhož řadí se studie Pinkasovy, M. Pirnera „Finis“, genry Jos. Ženíška, „Narození Páně“ od Frant. Ženíška, nade dveřmi kartony Klusáčkovy, dále pak krajinky Chittussiho a „Zatíší“ Skramlíkovo. Na čelní straně upozorňujeme na Doubovu „Povodeň“ a Gretschova „Galilea“. Na pravé stěně zajímá zvláště Prouskova „Česká chalupa z okolí Turnova“, jedna ze studií pro Českou chalupu na výstavě, nedokončený (následkem předčasněho úmrtí) Pavlíkův „Libušin soud“, Bartoňkovy výtečné genry (Z ulice, Rekruti), na přední čelné straně pak na K. Liebscherovu krajinu a nad vchodem, „Muzikanty“ Hofrichtrovy.

Druhá síň (č. IV.) zaujata jest v čele obrazem Sochorovým „Slavnost Božího Těla“. Po levé ruce upozorňujeme na Hanel-Dolanského „Pohled na Prahu“, nad vchodem Holárkovo „Tažení na Sibir“, Barvitiův zajímavý obraz „Před kovárnou“, podobiznu od Camila Melnika, Němejce „Zhrzenou lásku“ a Hampejsův obraz „Eva nad mrtvolou Abela“. Pravou stěnu vedle podobizen od Sochora zaujímá mezi jinými velký obraz Mathauserův „Kristus na cestě na Golgotu“ a velmi zdařilý obraz K. Tůmy „Z bojiště“.

Třetí síň (č. V.) rozdělena jest na oddíly, z nichž první tají architektury Stibralovy, Prouskovy studie z Turnova (pro stavbu české chalupy na výstavě) a Kadřabovy studie k pavilonu; díl 2. Hlávkovy architektury, díl 3. a 4. Mockrovy (Karlův Týn, sv. Vít); ve 4. družší se k nim Barvitiův chrám sv. Václava na Smíchově; díl 5. arch. Frant. Schmoranze a díl 6. arch. Zitkovy (Národní divadlo).

Čtvrtá síň (č. VI.) vedle nádherného Chittussiova „Pohledu na Prahu“ tají pastelky a akvarelly četných umělců, z nichž upozorňujeme na A. Koulovy, Olivovy, Mároidovy, Jakeschovy a jiných.

Pátá síň (č. VII.) věnována jest kresbám, z nichž celou síň táhnou se vynikající kartony Alešovy (z Národ. divadla); v 1. oddílu nalézáme pak zejména akvarelly Stibralovy, Č.

Melka „Lov medvědů“; v 2. odd. kresby Schwaigerovy, M. Alešův ruský cyklus a Fr. Ženíška kartony pro premii Uměl. besedy. V 3. a 4. odd. následují Manesovy studie slovanských krojů a komposice „Život lidský“, nevyrovnatelné kartony jeho „dětské“ a ilustrace k písním národním, studie k orloji, ilustrace Královského rukopisu a 12 apoštolů. Vracejíce se odtud podle stěny najdeme vedle kartonů Ad. Liebschera „Kde domov můj“, a „Hej Slované“ umělecké výtvary českých dřevorytců Máry, Holase, Šimáně, Rouse, Bartla, Jassa, Patočky a Richtra. — Odtud vstoupíme pak do nádvoří, jež věnováno jest sochařům. Po levé ruce následují za sebou Levého „Kristus“ a „Madonna“, Wurzlův „Ukřižovaný“, Hergesellův a Procházkův „Genius“ (modelovaný pro průmysl. palác), dále Šaffova „Leda“ a Myslbečkova skupina (sv. Václav, Oddanost a poprsí Kounicovo), Schnirchův Jiří z Poděbrad (celý model pro Poděbrady, socha z mědi vytepaná venku jest postavena), opodál téhož „Trigy“, vedle Seelingova „Madonna“, u vchodu Seidanova sochy z víd. arsenálu, kolem dveří Šimkovy reliefsy, dále Wosmíkův „Zavržence“, Procházková „Pilnosť“, podle 2. dveří zdařilá poprsí od Bílka, následují pak návrhy fontán od Mayera a Schnircha, Myslbečkův „Kristus“, Strachovského poprsí (Dr. Nejedlý), Maudrovy modelly soch pro museum, Kafkův Prokop Veliký, Maxova sv. Ludmila, a řadu ukončují vedle Seidanových soch z víd. arsenálu další sochy V. Levého (Kristus, Madonny, sv. Alžběta, sv. Jakub a sv. Václav).

5. Stanice hasičská a ochranná.

6. Kiosk „Hlasu Národa“.

7. Výbor zemský král. Českého. Ve vestibulu, zdobeném kol do kola podobiznami zemských maršálků za uplynulé století, vystaven jest velký model nové budovy musejní, zbudované dle plánů architekta prof. Šulce. Vstupme do první síně na levo, kde vystaveny jsou plány regulací řek, jmenovitě Labe, Vltavy, Lužnice a Ohře, jimž v době nynější velká věnuje se pozornost, a poměry voroplavby v Čechách. Zvláště zajímavým jest v oddílu tom model hybného stavidlového jezu, jímž se hladina vody libovolně dá zvyšovati a snižovati a jakéž jezy velkou mají důležitost pro splavnění řek. V druhém oddílu, jehož střed zaujímají zajímavé ukázky dekorací Národního divadla, nalézáme plány staveb silničních a pozemních, mezi jiným též model zemské donucovací pracovny v Pardubicích a modelem znázorněnou adaptaci zámku v Hor. Bečkovcích, posléz plány a modely provedených mostů.

V čele za vestibulem nalézá se síň, jejíž střed zajímá model zemského ústavu pro choromyslné v Kosmonosích, v čele na

těně zajímavá mapa, znázorňující poměr počtu choromyslných různých krajích Čech, dále od vchodu na levo počínají výkazy činnosti hypoteční banky, výrobky káranců z donucovacích pracoven, dále výstava podkovářské školy v Karlíně, vinařských škol na Mělníku, v Litoměřicích a pomologického ústavu v Troji. Vpravo od vestibulu řadou za sebou následují hospodářské a polnické školy. Skoro každá z nich poskytuje některou zajímavost. Upozorňujeme na př. na znázornění osevného postupu, ukazatele úrodnosti, diagram sethy ječmene strojem neb ručně a do různé

Zemský výbor království českého. 23.

hloubky a následky toho (vystavuje hospodářská škola v Klatovech), krásné lebky plemen skotu (hospodářský ústav v Liebwerdě), zvláště pak na zajímavou skupinu vyššího hospodářského ústavu v Táboře, jenž znázorňuje tu diagramaticky cíle své a prostředky, jimiž jich dosíci se snaží. Vedle fotografií bohatých sbírek ústavu vystavuje tu sbor professorský publikace své, a některé pomůcky učebné, malou to ukázkou toho, co někteří členové sboru professorského sami aneb s pomocí posluchačů pro sbírky sestavili.

Tak jsou tu ukázky praeparátů líhových, klíčení kulturních rostlin, ukázky drátěných modelů, svazky cévní rostlin, ukázky biologické a phytopathologické sbírky ve skřínkách zasklených,

ukázka herbářů mycologického a phytopathologického a ukázky instruktivní nástěnné botaniky hospodářské, diagramy kořenů rostlin kulturních, modelky některých nových strojů hospodářských, model louky meliorované, statistické tabulky chemikální; diagramy znázorňující činnost stanice výzkumné, tabulky svědčící o činnosti meteorologické, atd. — Jdeme v levo kol do kola obou místností a nevynechejme ze škol těch žádnou.

8. Restaurace měšťanského pivovaru v Plzni a ochutnavárny Bodega Company (španělská vína). (Viz str. 74. a 76.)

9. Socha Jiřího z Poděbrad, určená pro Poděbrady. Model celé sochy ve výst. umělecké. Dílo sochaře Schnircha. Těpaná z mědi v české veldílně R. Schorchta a Čady.

10. Kiosk „Nár. Listů“ a Všeobecná insertní kancelář pro přijímání insertů.

11. Kiosk „Politiky“.

12. Palác průmyslový. (Viz str. 76)

a) *Síň ústřední:*

Uprostřed císařský pavilon, 18 m. vysoký, zaujímající prostorn 118 čtv. metrů. Vystaven pp. A. Bělským a J. Ed. De-fortem dle návrhů a za artistického vedení prof. um.-průmyslové školy pp. C. Kloučka a B. Ohmanna a dekorován společenstvem truhlářů a čalouníků v Praze; nábytek z první české továrny J. Skramlíka a synů v Praze.

V pravo od vchodu ve věži šatna (poplatek 2 kr. od hole neb deštníku, 3 kr. od šatu).

Vedle šatny sběrna pro Žižkův pomník a orloj Macháčkův, naproti vpravo pí. Geitlerové loutky a automatické divadélko ve prospěch Ústřední Matice školské.

Před císařským pavilonem v levo velké skupení továrny Kavalíra v Sázavě na duté sklo pro laboratoře a továrny, v pozadí se znamenitou výstavou přesných strojů Jos. a Jana Friče. Zajímavou ukázkou jest po obou stranách vystavený stroj, jenž ukazuje pohybem raňe sílu tisícinásobenou, dotknutí se prstem žulového sloupu neb železné traversy stroj ten zcela patrně ukazuje. V pravo naproti nádherné moderní interieury firmy J. Skramlík a synové. Interieury provedeny jsou závodem dle uměleckých návrhů F. ryt. Skramlíka s nevšední přesností a vkusem, této české veldílně vlastními, které získaly jí pověst nejchvalnější.

Vedle vystaveny démantové klenoty v ceně 100.000 zl. I. hlavní výhra výstavní loterie.

II. hlavní výhra, skvostné stolní náčiní stříbrné v ceně 50.000 zl., po levé straně císařského pavilonu ve skříní stříbrníků Pražských. Za císařským pavilonem uprostřed výstava skvostných

zlatnických a klenotnických výrobků V. Rummla, po stranách jeho zastoupeny sklárny hrab. J. Harracha v Novém Světě (založeno roku 1630) výrobky přepychovými i pro obyčejnou potřebu, v pravo naproti výstava tabákové režie.

Střed v pozadí zaujímá nádherný pavilon Bedř. ryt. Kunzkyho, k jehož výzdobě upotřebeno téhož textilních výrobků (koberečů záclon atd.)

Večer září pavilon ten četnými světly elektrickými.

V levo od téhož bohatý výklad českého zboží granatového J. Reimanna a velkolepá kolekce hudebních nástrojů firmy V. F. Červený a synové v Hradci Králové. Ve věži na levo odtud kancelář agitačního komitétu jakožto oficiálního kommissionáře výstavy. Na pravo pak L. a C. Hartmuth má pěkně uspořádanou výstavu tužek a porcelánových nádob pro potřeby technické. Kol do kola pak při stěnách řada vynikajících předmětů, z nichž upozorňujeme (v levo počínaje) na nádherné zlatnické výrobky J. Kettnera (napodobená monstrance loretská), textilní industrii J. W. Riegra ve Vilémově u Dol. Roket-

Císařský pavilon.

24

nice, vazby vynikajících českých knihařů L. Rosta, J. Justa, a K. Pfeiffra, nejchvalnější pověsti těšící se oděvy z továrny cis. kr. dvorních dodavatelů V. Mottla a synové v Praze (Jungmannova tř.), V. Rychlíka (Stelziga nástupce) chirurgické nástroje a vynikající výrobky nožířské, J. Manga chirurgické nástroje, (v pravo): siderlithové a majolikové výr. Gerbinga a Stephana v Podmoklích, hraběte Kinského dědiců v Pirkštejně zrcadla (zrcadlo z r. 1791). Dvě skříně žensk. výrob. spolku v Praze (sklad ve Spálené ulici s vynikajícími ručními pracemi a výrobky všeho druhu bílého prádla, ve druhé skříně pak vyloženy jsou práce žákyň školy, spolkem tímto vzorně řízené a

konečně (v pravo od hlavního vchodu) voskové výrobky, zvláště ozdobné renaissanční svíčky V. Se z e m s k é h o v Ml. Boleslavi, a Karla hr. Sch ö n b o r n a granáty surové i broušené.

Gallerie ústřední síně vedle varhan Petrových přechovává pěknou sbírku z oboru lidového umění, sestavenou podle krajiny; po levé ruce nalézáme umělé práce jihočeské (z Musea v Jindř. Hradci), na severní straně (směrem k fontáně) pak severní a severovýchodní Čechy a kraje plzeňský, stříbrský, domažlický, chrudimský, písecký, pražský a konečně okolí Turnova a Českého Dubu. Na pravé galerii pak opět jižní Čechy, hlavně kraje tábořský.

b) *Křídlo levé*: První třetinu tohoto křídla zaujímá

Skupina VII. Oděvnictví. (K. CXIV. 111.)

Ve výstavě zastoupena výroba prádla, oděvnictví mužské i ženské, kožešnictví, rukavičkářství, kloboučnictví, obuvnictví, punčochářství a konečně i vlásenkářství, kadeřnictví a živnosti modistické s výrobou umělých květín a per.

Ze živností těchto zejména výroba prádla a proslulé rukavičkářství české pracují pro vývoz do Anglie, Ameriky i Austrálie. Jak vynikají jsou i výrobky ostatních tu zastoupených a na tuzemskou spotřebu omezených živností, dosvědčují skvěle vystavené tu výrobky, z nichž na některé zvláště upozorňujeme.

Vstup středem. Ve vchodu na levo: Znamenité umělé květiny, salonní dekorace květinové a ozdobná péra M. K n e s c h k a (Praha, Perštýn č. 347); v pravo kolektivní výstava společenstva Pražských kožešníků, v níž zejména vynikají výrobky Fr. Muslera (Týnská ul. č. 626), Ferd. Straky (Liliová ul. č. 247) a Jos. J. Zintla (Velká Karlova ul. č. 8). Vedle ještě skříň vývozního závodu českých rukavic S. Devidelse v Praze. Při vstupu do levého křídla hned v předu uprostřed Ferd. K r e i b i g (Praha, Malé nám. 459) vynikající oděvní závod pro mužskou mládež. V témže směru (uprostřed 5. skříň) upozorňujeme ještě na kolektivní sbírku společenstva pražských obuvníků, v levo pak od této pražský průmysl rukavičkářský, zastoupen vynikající kolektivní sbírkou společenstva rukavičkářů, vedle něhož hned Matyáše Nováka (Praha, Husova tř. č. 227) jeden z předních závodů pro obleky dámské vystavuje obleky vybraného střihu a vkusné úpravy. Po této straně upozorňujeme ještě na nedaleko stojící skříň vývozní firmy Ritticha a Vepse z Loun, s vynikajícími výrobky různé obuvi. V řadách skříní stojících v levo blíže k oknům, upozorňujeme v 1. řadě na obuv K. Rybičky ze Skuče, úplný oblek Šubrtů z Budějovic, v 2. řadě na obuv A. Marka z Holic, Ad. Bílka z Medákova

u Domažlic (chodské kroje), dovedně i důkladně pracovanou obuv J. Nováka z Hořic, skupina obuvníků Domažlických (modní perka a toponky vskutku pozoruhodné) a Chrudimských, v 3. řadě na B. Süsse v Brandýse n. L. (vкусné obleky a stejnokroje), Fr. Procházku z Budějovic (zdařilé výrobky obuvnické), Josefa Feigla (Praha, č. 12—I. bílé košile a límce), S. Reska (Praha, Ovocná ul., prádlo pro dámy, skvělé vybavy pro nevěsty), a J. Seiferta v Chrudimi (oděvy pro pány); v řadě 4. na vynikající souborné výstavě obuvníků z Hradce Králové a obuvníků Karlínských; v řadě 5. na obuv Václ. Bartáka (Praha, Žitná ul. 1167), kabáty a spodky R. T. Kalendy (Praha, III. č. 6), obuv Jungmanna v Berouně a na výstavu továrny na svršky A. Langweila ve Slaném; v řadě 6. na výrobky krejčovské V. Pultara v Hradci Králové; v řadě 7. na Jos. Krákory (Praha, Palackého tř. č. 6) jemnou obuv se srstí přirozenou, jež umožňuje udržení stejné teploty nohy. Podle stěny pod okny uzavírá tu skupinu VII. souborná výstava punčochářů domažlických výstava drátů pro modistky Ferd. Seibotha v Chlumu u Teplice, dále plátna pro obuvníky M. Gerstla (Praha, Hybernská ul.), mužské obleky J. Pánka v Liberci a A. J. Greifa v Benešově, zimní soukenná a zdravotní obuv J. Kazdy v Hodkovicích a znamenitá domácí soukenná obuv firmy J. Končinský a A. Smíšek v Nové Pace. — Po pravé straně nalézáme hned mezi vchody kolekci kožešnických výrobků Fr. Veleby, vývoznické firmy do Anglie, Francie a Ameriky. Blíže hlavní cesty středem stojí J. Beneš a syn (oděvy pro pány a angl. dámské oděvy — dáma oděná na koni), nedaleko odtud kožešnický závod Vil. Brdičky, za nímž nalézá se souborná výstava zásobního společenstva Pražských kožešníků a vedle hned společenstvo krejčí a kožešníků v Karlině, v řadě hned za nimi přijdeme na vynikajícího průmyslníka J. Doubka v Plzni (mužské oděvy) a A. Mahra v Praze, Perštýn č. 5. (dámské oděvy), J. Papeže (Praha, Celetná ul. 1394) dětské prádlo a šatičky) a na vynikající výrobky kožešinové, klobouky a čepice Jos. Hoffmanna v Chrudimi.

Po té straně v řadách skříní u oken upozorňujeme na hlazené i práci rukavičky A. Vosáhla z Chrudimi, na paruky a vlásenkářské výrobky Al. Otty z Police n. M., salonní obleky a úřední obleky Fr. Kvasničky z Mělníka, obuv Fr. Kaplana z Pardubic a lučebně ciděné a přebarvované obleky J. Ráchlíka v Čáslavi; na stěně pod okny pak na domácí kožešinné výrobky Matějáska v Jilemnici, na zboží pletené, stávkové a valchované, myslivecké punčochy a p. největšího závodu svého druhu v Čechách H. Kretschmer v Nov. Pace, výklad E. Bräuera,

vlásenkáře Nár. divadla, vlasové obrazy a přístroje účesové A. Č. Riegra v Poděbradech, jimiž se tu česání stále prakticky znázorňuje, konečně pak na jediný zde zastoupený závod na vojenské a jízdecké rukavice Ant. Maresche v Terezíně.

Druhou, největší část levého křídla zaujímá
Skup. XX. Výroba nábytku a dekorativní zařizování bytů.
 (K. CLXXXVI. 196.)

Výroba nábytku, zejména v Praze, jest jedním z největších odvětví průmyslových a o palmu vítězství v oboru tom závodí řada vynikajících závodů, jimž vyspělé živnosti řezbářská, čalounická a dekorátorská jsou mocnou oporou. Skvělý důkaz toho podávají skvostně a s pravým taktem uměleckým zařízené interieury, jako Skramlíkův v ústřední síni průmysl. paláce, tuto pak po levé straně zvláště celé zařízení bytu vystavené s společenstvem truhlářů a čalouníků v Praze (po levé ruce), jehož výborným doplňkem jest hned sousední Jana Neffa výstava zařízení kuchyně, jídelny a prádelny, pokud se týče náčiní a nádobí. Zvláště skvěle a zdařile zařízení vystavují poblíž truhlářů chrudimští, jeden pak z nejkrásnějších vnitřků jest jídelna a salon Jana Navrátila v Karlíně, zajímavý jest ve slohu rokokovém stavěný nábytek Anton. Hrabáka v Kutné Hoře, velmi krásný nábytek Čeňka Šímy ve Vys. Mýtě.

Ve střední řadě skupiny této zastoupena jest výroba kulečníků vynikající českou firmou J. Neubauera v Praze (Marianská ul.), zvláště kulečník, jenž snadno může býti proměněn v jídelní stůl, při němž také vyloženy jsou dva slonové kly stáří asi 150 let. Po pravé straně dlužno upozorniti na nábytek M. Bacíka v Karlíně, na jednoduchý ale velmi solidní nábytek J. Bášy v Poděbradech, na patentní skříňová lože Vášy Mylera v Boudnici, která umožňují velkou úsporu místa v menších bytech, dále na vzorné a vkusné zařízení ložnice F. H. Ossendorfa ve Vys. Mýtě, ozdobené třemi zdařilými obrazy olejovými samouka P. F. d. Neumanna ve Vys. Mýtě. Pěkný vyřezávaný nábytek vystavuje tu A. V. Bredler ze Žel. Brodu, dále upozorňujeme na kredence, psací stoly a p. kusy nábytku Jos. Netuky v Hradci Králové, V. Dvořáka v Pacově, Fr. Křoviny v Holovousích u Ostrohměře, J. Kalouse v Domažlicích, K. Vašíčka v Pastvinách u Žamberka, velmi vkusný dámský stůl R. V. Vilímka v Brandýse n. O., Václ. Hubeného v Březnici, Al. Vojtáška v Ústí n. O., Fr. Lišky v Březové Hoře (klekátko), Povolného v Žirovnici, J. Kroula v Kyšperku (nábytek svého druhu z nejkrásnějších), J. Brože z Březové Hory (psací stůl), J. Krachera v Praze (Míšeňská ulice č. 69) krásné zařízení do salonu, a Ant. Morice v Táboře velmi vkusnou knihovnu.

Mařinkový likér

rostlinný vinný výrobek, destilovaný z oblíbené byliny lesní

mařinky vonné
(*Asperula odorata*),

věhlasný pro svou libou aromatickou chuť a výtečné zdravotní vlastnosti, pro které mezi jiným „Mařinka“ vůbec známa jest.

**I díl tohoto likéru smíšen s 3 dily
vřelé vody dá znamenitý
teplý nálev.**

Vše bližší lze nahlédnouti v ceníku, který ochotně zašle
vyrabitel:

L. Stein v Mýtě,

destilace jemných likérů, továrna
na sodovou vodu.

F. ŠULC

v Liberci,

Videňská ulice.

Strojnická dílna

**strojů šicích,
hoblovacích,**

jakož i jemných soustruhů
egalisačních i obyčejných
pro mechaniky a zámeč-
níky, různých velikostí a
délky od 600 mm až do
1600 mm s universální
dělicí deskou.

Na požádání zhotovuje
zvláštní vystruhovací přístroj (Fraisapparat) spojený se suportem.

Továrna na kartonáže
firmy

JAKUB POLÁK

PRAHA

Soukenická ulice číslo 25

dodává veškeré druhy kartonáží pro továrny na cukrovinky a čokoládu, voňavky a mýdla, rukavice, prádlo, papír, nákrčníky, kávové náhražky, klobouky, ocelová péra a tužky, tabulky, dýmky, nitě a bavlnu, loutky, škrob, pletené zboží, knoflíky, hračky, hřebíky, šněrovačky, výrobky z pružce a percoviny, pečeti vosk, výrobky chemické, barvy, výrobky kartáčnícké, razítka atd. atd., pro pp. lékárníky, droguisty, zlatníky a klenotníky, hodináře, zlatotepce, obchodníky s čajem atd. atd., poštovní krabice různých tvarů a velikostí, vůbec veškeré druhy kartonáží od nejjednodušších až do nejkvostnějších.

Po této straně doplňují tuto skupinu zvláště zařízení záclon, v kteréž příčině upozorňujeme tu na firmu V. Cerman a syn v Lomnici u Jičína, kteráž výrobu záclon dřevěných a žaluzií prkénkových zdokonalila v té míře, že při solidní výrobě může je dodávati levněji než kterýkoli závod jiný. Z láště upozorňujeme na záclony z jemných oblých proutků plně protkané vzorky různých stálých barev, které též opatřuje firma pak samočinným svinovacím přístrojem americkým. V témž oboru vyniká tu též Jos. Včelák v Libčanech. Z řezbářů uvádíme tu po pravé straně J. V. Ziknu, Vinohrady, Komenského tř. (zrcadlový rám v barokním slohu). Jako zvláště zdařilého výkonu dlužno všimnouti si jedné stropní kasety z Vorlíka, kdež J. Teska dle zachovaného vzoru obnovil celý strop.

Konečně dlužno na této straně všimnouti si parketárny Ot. Skřivana na Kr. Vinohradech, z nábytku čalounického vynikají výrobky Fr. Sobotky v Litomyšli; konečně pak zasluhují povšimnutí vzory pokoj. maleb z před. stol. A. Novotného (Praha 633-II.) a natěračské práce V. Reitera v Jindř. Hradci. Též zde nalézáme ještě (pod okny po pravé straně) Betlém a jiné řezbářské výrobky Jos. Krejčíka, k jehož velkému hlavnímu oltáři (pro děk. chrám v Pelhřimově), stojícímu ve střední řadě skupiny, odtud se odebereme. Tu v sousedství najdeme hned nádhernou kolekci řezbářských prací (velký gotický oltář v ceně 2200 zl.) Petra Buška a synů v Sychrově. Závod tento stává od r. 1853; práce jeho nábytkové již před 30 lety nacházely velké obliby v kruzích šlechtických; mimo zařízení Sychrova vypracoval závod mnoho nábytku vyřezávaného pro mnohá města v Rakousku, Německu a Francii, a více než 40 oltářů z této dílny zdobí kostely v Čechách; pěkný oltář s lavicí od Suchardy v Nové Pace. Skupinu doplňují v té končině ještě V. Bohata v Benešově krásným buffet. étagerem ve slohu Ludvíka XIV., V. Novák z Plzně s pěknou garniturou kulečnickovou a Matějčíček z Hradce Králové pěknou kredencí.

Po pravé ruce náleží největší prostor za skupinou XX. ještě

Skup. XXII. Výroba hudebních nástrojů. (K. CXCHII. 208.)

V řadu českých výrobků této skupiny řadí se mnohé vynikající závody, jež vyrábějí jak nástroj. smýkačí tak i dechové, varhany, klavíry, harmonia a hrací stroje mechanické. Skupina tato umístěna jest tu jen po pravé straně. Zvláště vynikající dechové nástroje má tu vystaveny Schamal v Praze, smýkačí pak Jar. a Karel Dvořákové (houle); k nim druží se důstojně B. Patočka z Pasek u Dol. Roketnice (nové housle a nová alt-violu), Bedř. Čapek v Poličce (nové harmonium), Jan Starý v Budějovicích (nástroje dechové, mnohonásobně vyznamenané a

v cizině chvalného jména požívající), Josef Votruba v Počátkách (harmonia), J. E. Langhammer v Kraslicích (dechové nástroje a housle), Mach v Liberci výborné flétny a klarinety. Varhan vystavena tu celá řada. K Em. Š. Petrovým varhanám ve slohu gotickém, umístěným v ústřední síni tohoto paláce, druží se tu důstojně Rejna a Černý (varhany určené pro Zbirov) a Ant. Mölzer v Kutné Hoře (vývoz do Srbska). Z harm níž vynikají jmenovitě výrobky Krčmářovy (Praha 803-II.), Lhotovy (Král. Hradec) a B. Kallesa v Litomyšli (vývoz do Itálie, Rumunska a Srbska). Konečně upozorňujeme na sordinky J. Plocka v Chroustovicích, ladící lýru Schmidtovu a hrací stroje Hrubešovy.

Za skupinou XXII. po téže straně následuje ještě část

Skup. XI. Průmyslové zpracování hlíny, výroba skla, porcelánu a úprava kamene. (K. CXXXVI. 136.)

Tento obor průmyslový jest v Čechách tak rozsáhlou měrou zastoupen, že skvělé výrobky jeho z proslulých skláren hr. Harracha na Nov. Světě, majolikové zboží Gerbinga a Stephana a zrcadla dědiců hr. Kinského v Pirkstejně, jež viděli jsme v ústřední síni tohoto paláce, a výrobky, jež kupí se tuto v levé lodi jeho, jsou jen skrovné ukázky této výroby. Další jeho znamenitosti musíme hledati dílem venku na volné prostoře nebo v samostatných pavilonech (viz č. 23, 42, 50, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 95, 96, 97, 107, 113, 114, 116, 117, 124, 135, 140, 142, 146, 148), dílem též ve větších budovách průmyslových (č. 98, 99 a 104). Budeme máti příležitost na podrobnosti předmětů těchto poukázati při návštěvě jednotlivých budov; tuto upozorňujeme jen na vynikající sklářské, střed zajímavější kolekce Josefa Inwalda v Praze-Zlíchově a C. Stölzla synové v Sukdole a Jiřetíně, Mayerova synovce v Adolfově u Vimperka a J. A. Růžičky, továrny dutého skla v Radnici (láhve s výstavním monogramem). Z oboru kamenického soustřeďuje se zájem na výstavách závodů Víškovy na Kr. Vinohradech a Cingrošova v Plzni; z oboru výroby porcelánové zaujímá střed továrna na porcelán na Smíchově, Springer a spol., továrna na porcelán v Lokti a Dalvicích, a po straně vyniká skupina štukaterských prací Riedla a spol. ve Vinohradech; kamnářskou výrobu zastupují zde bratři Sattlerové v Českých Budějovicích a výrobu ze skla imitovaných drabokamů M. Taussig v Jablonci. Kolem tohoto nádherného ústředí řadí se řada vynikajících prací a výrobků, z nichž upozorňujeme na kolekci leptaných tabulí skleněných prvního českého závodu na umělé leptání skla Jindř. Petrovického na Smíchově (č. 465).

Po levé ruce doplňuje obsah tohoto křídla paláce ještě

Skup. V. Výrobky ze dřeva, kosti, korku, slámy, pryže, perťoviny a mořské pěny. (K. CI. 90.)

Není na tom místě soustředěna výroba toho druhu celá. Vynikající výrobky českého bednářství nenalezly tu místa a musíme je hledati ve skupině III. až za oddělením hospod. strojů (č. 46 našeho plánu), světové pověsti požívající výroba resonančních dřev má své středisko v pavilonu kníž. Schwarzenberga, kde najdeme též velkou kolekci dřevařského průmyslu šumavského. Dřevařská výroba ve velkém soustřeďuje se v pavilonu lesnickém (č. 33.), mimo to výrobu krkonošskou nalézáme zastoupenou v pavilonu hr. Harracha (č. 20); zboží pletené, košíkářství pak zajalo velkou prostoru v druhé budově průmyslové výstavy (č. 99). Mimo to má Jägrova výrobná dřevěného nádobí vlastní pavilon (č. 144). Tuto ve hlavním paláci soustředěny hlavně drobnější výrobky ze dřeva (část ze Šumavy též ve skupině jihočeských spolků hospodářských, viz č. 48), korku, kosti, rohu, perleti, mořské pěny, jantaru (hlavně rozsáhlé knoflíkářství) a hračky. Část skupiny tu vystav. ná doplňuje po levé straně celou za skupinou XX. vybývající prostoru. Středu nejbližší jest výstava hraček, k níž druží se četné řezbářské, dílem i soustružnické práce. Tu upozorňujeme zejména na výrobky z pěny a jantaru M. Čapka v Praze, vynikající řezbářská práce Vojt. Šindlera ve Svojcích, z kůže a z vosku provedené květiny D. Mantwitzové v Blatné, na květiny B. Antonové v N. Pace, z koření provedené, ozdobně řezaný rámec J. Štafla z Něm. Brodu, na výrobky rozárníků J. Nováka a synů v Příbrami, zajímavou řezbu Jos. Bárty, jenž prostým nožem za 6 let vyřezal rozkládací model lokomotivy, řezbářské výrobky J. Hoppeho v Jaroměři, vykládané ulitami mořskými, na kolekci holí J. Šebánka v Berouně, z hornin sestavené „Trosky“ inž. Staňka, Jar. Hrubého (Vinohrady, Krameriova ul. č. 14) stůl, krabice dontníkové, domácí lékárničky a j. dle vzorů slovanských, rámy a zlatolišty Vend. Šponara v Praze (Václavské nám. č. 75), dřevěné dýmky B. Vlčka v Chrudimi a J. Kubového ve Vys. Mýtě, skvostnou kasetu a jiné výrobky Holíka v Jindř. Hradci, vynikající řezby J. Vondráčka ve Vlašimi, soustružnické, hlavně kostěné výrobky J. Veverky v Kostelci n. O., řezaný rámec K. Beršíka v Náchodě, hřebeny Hádky v Rychlici u Liberce, dýmky Fr. Prokopa v Hlinsku (dýmka s českými pány, kteří provázeli Husa do Kostnice), zdražila vyřezávanou zvěř Fr. Roma v Žalanech u Rožmitálu, signální trubky A. Navrátila v Počátkách, soustružnické práce H. Šedivého v Počátkách, ozdob. ř vyřezávané dýmky V. Třebického v Počátkách, pípy A. Dittricha v Nové Pace, zrcadlové

rámy V. M. Verycha v Hlinsku, vyřezávané sošky a květiny M. Berana v Mnich. Hradišti, výborná kopyta J. Horáka ve Skučí (přeložen do skupiny VII.), milánský dom, ze dřeva javorového provedený lupenkou od V. Hermera, podle stěny na zrcadlové rámy a dekorální řezby Frant. V. Buka v Praze (přeložen do skupiny XX.), ozdobné předměty ze slonoviny J. Reifa v Praze, postup práce při výrobě dýmek, dekor. hlavy zvířecí, J. Kohouta a synů v Třeboni, knoflíky a perleťové zboží Jar. Hlavy v Žirovnici, k němuž druží se tu knoflíkářská výroba Ant. Janků v Počátkách a výroba perleťových knoflíků Valenty, Maglena a Horálka v Přelouči, konečně pak upozorňujeme na první český závod zátkářů v Roudnici a umělé bednářské výrobky K. Lesslera v Křivoklátě.

Konečně zbytek levého křídla po pravé ruce zaujímá část

Skup. XII. Průmysl chemický (K. CXLV. 146.)

zastoupena tu hlavně lékárnictvím a výrobou voňavek. Daleko větší část této v Čechách neméně skvěle zastoupené výroby, nalézající ve velkém minerálním bohatství země přirozené podmínky svého zdatu, hledati dlužno částečně v oddělení hospodářském (č. 48), pak v budovách průmyslových (č. 99 a 104), kde zejména mnohé továrny na umělá hnojiva výrobky své vystavují. Zvláštní pavilony, věnované výrobě tohoto oboru, jsou č. 41 a 61. V uvedeně části průmyslového paláce upozorňujeme zvláště na starověké zařízení lékárny pořízené souborně lékárníky z Čech, k nimž druží se kolekce jednotlivých súčasťných lékárníků. Úvodem k zajímavé této skupině jest novověké zařízení lékárny, sestavené K. Schürerem. Skupinu a celé toto křídlo prům. paláce uzavírá ve středu Fr. Procházka, c. k. dvorní voňavkář.

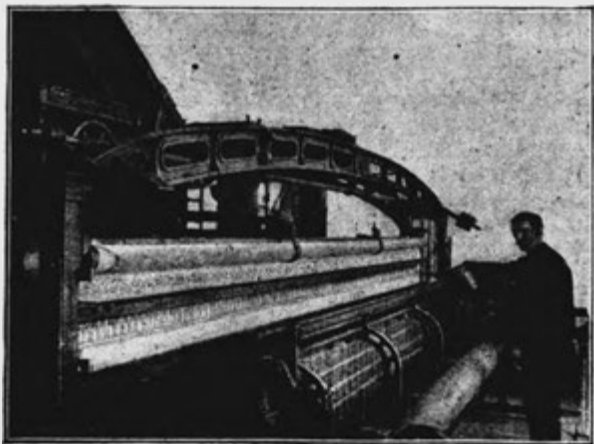
c) *Křídlo pravé.* První a nejrozsáhlejší prostoru tohoto křídla zaujímá

Skup. VI. Průmysl textilní a živnosti čalounické. (K. CVII. 100.)

Průmysl textilní jest odvětví, které má pro království české v pravdě největší národohospodářský význam. Roční hodnota jeho výroby činí 196,983.600 zl., tudíž více nežli polovinu hodnoty výrobné téhož průmyslu v Rakousku a daleko více než nejvyspělejší a nejznamenitější z ostatních odvětví — průmysl hospodářský v Čechách. Přes to, že mnohé vynikající textilní závody výstavy se nesúčastnily, poskytuje skupina skvělý obraz výroby na důkaz, že velká část její spočívá též výhradně v rukou českých. Zastoupena jsou tu všechna odvětví té výroby počínaje od nádherných kolekcí koberců a záclon až po drobné a pracné výrobky zboží stávkového, drhového, háčkováného, pleteného a vyšíváného.

Vstup středem, jež zaujímá několik velkozávodů, zastupujících různá odvětví. Nastupme cestu rozsáhlou touto skupinou ode vchodu v levo podle M. Grabe synů pláten voskových, koženinových a koberců podlahových, vedle nichž stihneme hned firmu Josefa Klubala v Chrudimi s modními látkami, svědčícími o znamenité výkonnosti tohoto českého závodu. Z předu druhé řady skfíní hned poutá nás Zlatník a Tlapák z Králové Dvora s vynikajícími výrobky bavlněné příze k pletení a háčkování; za nimi hned s bílou, barevnou, bavlněnou přízí Frant. Wöhle synové v Červ. Hrádku, kterýž velký závod má ještě vlastní parní bělidlo, barvírnu a tiskárnu v Jezně u Čes. Lípy. Ant. Klazar v Kruhu, jeden z nejstarších českých závodů (založ. r. 1809) a velké důvěry v cizině požívající, vystavuje v téže řadě hlavně vébové plátno, jemné bílé kapesní šátky, prádlo stolní, lněné plátno na prostěradla beze švů a pod., jež z velké části vyváží do Haliče a zemí východních. Po druhé straně druží se k těmto známý závod Josefa Crhy v Lomnici u Jičína s výbornými rukodílnými, barevnými tkaninami, F. Matouš v Smilech s americkou bavlnou, přízí v předenech a na cívkách, a Adolf Jandera v Ústí n. O. výborná plátna, kanafasy, grádly a ručníky. V následující (3.) řadě upozorňujeme na Č. K. Suchého v Heletíně, lněné látky, přezné prádlo a pěkné prádlo stolní, a Karla Jezdinského v Jilemnici vynikající lněné a bavlněné zboží všeho druhu. Popředí řady 4. zaujal Ad. Klikar v Hronově, jenž vystavuje zdařilé ukázky pláten, véb, garnitur stolních, oxfordů a pod. V téže řadě tká na stavu Jacquardovu dřevěné záclony Em. Goldschmiedt z Vinohrad. Předek řady 5. zvláště zajímavým předmětem výstavním zaujali bratři Těšidové v Nové Kdyni (založ. r. 1871), vystavující strojové vyšívání přesného slohu, dokonale a krásně provedené dle vzorů českých a moravských z různých krajů. Zvláště vyniká tu dámská roba, vyšitá v šířce 1 m (600.000 stehů na 1 □ m) dle vzoru z kraje břeclavského; antependium, vyšité hedvábím přesně dle vzoru z téhož kraje. Závod tento má čilý odbyt do všech zemí rakousko-uherských, pracuje s 32 silami na strojích švýcarských (každý o 300 jehlách) a vynasnažuje se vzorům národního vyšívání zjednoti co největší rozšíření. Za nimi vystavuje první česká továrna na vyrábění člunků, brd a paprsků Ig. Hornycha synové v Lomnici u Jičína své vynikající výrobky, Jos. Finger v Jilemnici pěkné rukodílné zboží lněné, kapesní šátky moderních vzorů, zefíry a j., a Jos. Semerák z Červené Hory tkané damaškové zboží, stolní prádlo, grádle, ručníky, plátna prádlová a pod. ve velmi vkusné úpravě. K nim druží se po druhé straně Herm. Velflíková z Březnice u Příbrami s předměty uměle dle vzoru národního vyšívány a Anna Mareschová z Terešína s prádlem, uměle hedvábím vyšívaným. V sousední

6. řadě upozorňujeme na závod Jul. Friče v Nov. Městě n. M., dále na přízi, nitě, motouzy a bičové šňůrky V. Tuzara v Úpici n. Úp., a firmy Glass a Bondy v Nov. Městě n. M. bohaté ukázky bavlněných látek na šaty, zeřízů dle francouzských vzorů a oxfordů. V 7. řadě jeden z nejstarších závodů českých Peldriana Fr. dědicové v Horkách (od r. 1811) zastoupen jest kollekcí plátna, lněných šátků barevných i bílých a vystavuje tutéž i ručnopříznu vébu 150 chodů, starou 50 let. Vedle něho Bednáře Ant. sy-

Bratři Tšídové v Nové Kdyni. Stroj vyšívací
o 300 jehlách.

nové ve Vamberku vystavují kanafasy, širtinky, šifony a pod., uznané jakosti, dále pak Vil. Markl z Vamberka bavlněné zboží výborné jakosti.

Podle zdi (pod okny) firma M. Kuchaře v Divišově postavila dva stavy, na nichž pracuje se o výrobě hedvábných sametů. Samet v Čechách vyráběný vyváží se většinou do Vídně a pod cizí etiketou rozesílá se do světa i k nám nazpět, kde za dražší peníz zase — se kupuje.

Vedle těchto stavů společenstvo soukenníků v Rychnově n. K. vystavuje důkladná sukna různé jakosti a ceny, dále J. Jandera v Ústí n. O. pěkné květované a pruhované grádle, jaquardové ručníky s šřepením a okrasami, lněné látky, bílé véby, zboží režné a podšívkové, vedle pak Leopold Brdlík a sy-

nové v Žirovnici znázorňují výrobu sukna počínaje od suroviny (vlny) a vystavují výborná sukna pro různá období a pro vojsko a uniformy úřednické, vlněné látky pro sokolské kroje, schválené výborem Obce sokolské. Podle nich Ant. Vokrouhlecký v Bělohradě (závod od r. 1858) vystavuje ruční barvířské práce, vyznamenávající se trvanlivostí barev, jež ani chemickými ingrediencemi se nezníčí. V téže řadě Ant. Klazar ze Dvora Králové vyložil kolekci výborné přize lněné, koudelné a jutové. Po této (levé) straně uzavřena jest skupina textilní velkou soubornou výstavou červenokosteleckou, o níž pro její četné obeslání a vynikající výrobnost, jež českému průmyslu jest ku velké cti, šlé se zmiňujeme.

Ze zpráv ústně i literárně zachovaných jest známo, jak zejména při horách za starších dob způsobem naskrze domácím opatřováno rodinám potřebné plátno; mužové hojněji než nyní připravovali půdu pro sítě lněné, ženy předly a tkaly. Tak dělo se i v české vsi Kostelci u Náchoda a v okolí. Množícími se poptávkami hlavně z velikých měst, po dobrém horském plátnu, byli někteří občané povzbuzeni skupováti hotové přebytké kusy a rozvážeti je. V rodinách začalo se pracovati pak nad vlastní spotřebu — pro výdělek. Tehdy výhradně plátenictví Kostelecké nabývalo zvučného jména. Ves rozvinula se brzy na městys. Později dostala se i bavlna do oběhu. Vyráběny zprvu látky povlakové, šatové a j. ve vzorcích nejjednodušších. Když pak tento proud bavlínský všady k netušenému rozkvětu přicházel, stopován vývoj ten krok za krokem i v Kostelci. Čistě bavlněné i polobavlněné zboží, bílé i barvené, vyráběno ve družích a vzorcích stále vkusnějších a dovednějších. Tkalcovskou a barvířskou výrobou řemeslnou, podomním obchodem „ve světě“ a jaksi po továrnicku zařízovaným obchodem doma, vyžívalo se již na sta rukou. Městys povýšen na město Červený Kostelec. Nyní hlavně zužitkováním odborných znalostí, jimiž obdařiti mohou tkalce tři blízké c. a k. průmyslově školy tkalcovské (v Náchodě, v Starkově a v Králově Dvoře), pak zavládnuvším všeobecným osvětovým ruchem, jenž jeví se povznesením škol domácích (místo dvojtřídní národní školy má město během posledních 20 let nyní již úhrnem 14 tříd škol ob. a měšt.), pilným cestováním, vystavováním na krajských výstavách a jinak, jsou průmyslníci červenokostelečtí již s to, aby vyhověli konsumentům v míře nejdokonalejší způsobem všestranně uspokojujícím. Vedle dobře proslulých a dosud v bývalé jakosti vyráběných pláten lněných vyrábějí nyní tisíce českých rukou (farnost má asi ke 12.000 duší) skorem vesměs domácně náramné množství látek všelikých s názvy nejrozmanitějšími. Nad podomním obchodem získává si vrchu zasílání přímé, a z boží červenokostelecké jest nyní již nejen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku hleda-

ným předmětem, ale i z Haliče, Ruska, Rumunska, Sibska a Uher hojně se objednává.

Ve skupině této vystavují následující firmy z Červeného Kostelce:

Josef Chráska, výroba lněného a bavlněného zboží.

Ant. Just, továrna lněných a bavlněných látek, strojní tkalcovna, tiskárna a apretura.

Ferdinand Kejzlar, dříve Fr. Lihhart, výroba lněného a bavlněného zboží.

Theodor Kejzlar, závod barvířský.

Antonín Kulda, výroba lněného a bavlněného zboží.

Bedřich Machek, výroba lněného a bavlněného zboží a barvířství.

František Strihavka, výroba lněného, damaškového a polodamaškového zboží.

Ant. Špaček, výroba lněného a bavlněného zboží.

Aug. Schreiber, závod barvířský.

Jos. Turek, výroba lněného a bavlněného zboží.

Jos. Vondra, umělé tkalcovství. —

Ode vchodu v pravo zaujali první místa J. Etrich s jutovou a lněnou přízí a S. Heller továrna na pokryvky a houně, podle nichž ve 2. řadě vitrin vystavuje několik předních českých závodů, zejména vynikající závod od r. 1860: Frant. Svoboda v Lomnici u Jičína, rukodilné barchenty, kanafasy, šotyše, oxfordy a pod., jež ode dávna vyznačují se výtečnou jakostí příze a stálými barvami, tak že v celé řiši Rakouskohoerské hojného odbytu docházejí; spolek tkalcovský „Jarkovský“ ve Valu u Dobrušky, jehož jemné i hrubé lněné tkaniny, prádlo stolní, šátky, kanafasy a p. těší se zasloužené pozornosti, dále A. Medek v Rovensku, s pěknými, velmi solidně pracovanými kanafasy. V 3. řadě, jejíž značnou část zaujímá Vonwiller a spol. v Žamberce s bohatě arranžovanou kolekcí ve středu s pěknou figurou „Stráž ovčí“, předvádí postup výroby sukna, vidíme po kraji kolekcí starého českého závodu (od roku 1825) A. Fritsche v Dol. Chřibské; po druhé straně pak lana pro lodí vystavuje A. Graf z Děčína. K. Strejc z Domažlic vystavuje tu kolekcí vzorů pro tisk kartounů a pláten. Týž má pobočné závody v Moskvě a Paříži. Na konci pak J. Kopic z Postřekova plete krajky. 4. řadu zaujímá starý závod (od r. 1830) J. Noska v Dol. Kaluě, jenž zaměstnává více než 100 sil a vyrábí lněné a bavlněné zboží dobrých vzorů, jež nalézá odbytu ve všech zemích rakouských, dilem i v cizině, sklad v Budapešti; dále Kohorn a Schulz v Úpici n. Úp. se znamenitou výrobou grádů, koberců, pláten a prostěradel a lněných výrobků na šaty mužské i ženské. Vedle paní Jarkovská z Bělé u Luže vystavuje ruční ozdobné

vyšívání prádla, jež vyrovnává se vyšívání švýcarskému toho druhu; J. Švehla ve Strmilově u Jindř. Hradce ruční bílé i barevné vyšívání vynikajících vzorů, paní Fr. Horlivá, choť advokáta ve Slaném, krajkové ruční práce čistého provedení, paní M. Mašková ze Zbraslavi ozdobně vyšívání vějíř a paní Fr. Novotná na Kr. Vinohradech umělé práce z hedvábí a stříbrného drátu. K nim druží se po druhé straně známý závod Jindř. Trenkwalda (prapor spolčenstva řezníků a uzenářů na Smíchově) a paní Kat. Hořínková na Král. Vinohradech, jež vystavuje punčochy s pěkně vpletenými vzorky a jiné výrobky strojového pletení.

Směrem do středu uzavírá tu skupinu textilní soukennická výstava humpolecká, jejíž význačným zástupcem jest v popředí stojící, vynikající závod Prokop Skorkovský a syn. Závod Prokopa Skorkovského vznikl roku 1855, kdy zaměstnával deset, nyní však má 150—200 dělníků a schopen jest vyrobiti týdně 4000 m. látky; výrobky vystavené nasvědčují, že nalézá se v plném rozkvětu. Vystavené moderní látky pro různá období roční sukňům brněnským a libereckým úplně se vyrovnají, ano je i předčí. Chevioty, lodny, sukno nepromokavé jsou výrobky rovněž velmi pozoruhodné, které podobné fabrikáty ciziny jakosti, hlavně pak výhodnou cenou daleko předstihují. Pozornost obecenstva vzbuzují také vystavená sukna, jež se vyvážejí, jakož i celé kroje národní, ku př. halena uh. sedláka z okolí Aradu, spodky rumun. sedláka a oblek srbský z okolí Bělehradu, exportní sukno „aba“ (jediný závod, jenž je vyrábí a po 30 let vyváží), jakož i moderní kabátec lovecký, ušitý ze sukna vzorné kvality. Znamenitou tuto kolekci doporučujeme všestranné pozornosti, rovněž jako bohatou výstavu vlněných látek, suken pro vojsko i modních látek, vystavených v bohatém výběru od E. Dítěte.

Podle těchto závodů vystavují dále Ant. Kubánek a bratr v Jilemnici bohatou kolekci bělopřízuvých šátků s bordurami, prádlo stolní a bílé výborných vzorů, Jos. Hnyka vdova v Jablonci tažený damašek, zvláště ozdobné stolní prádlo a výrobky zdobené pěkným strojovým vyšíváním, a J. Mašek v Hoř. Sytové u Jilemnice plátna a výrobky oxfordové, vykazující mnohé přednosti a Ant. Knops v Husinci bavlněné a vlněné punčochy různých vkusných vzorův a barev.

Ve skupině vitrin, tvořících menší řady za výstavou humpoleckou, upozorňujeme na umělé vyšívání a kroužkování ženského prádla Ant. Čečetkové v Luži (u Uherska), na látky na šaty, záclony a p. z ruční tiskárny a barvírny F. Mládka a syna v Jilemnici, na polohedvábí a hedvábí neapretované látky ruční výroby J. Machka v Krucemburku, na lněné a bavlněné látky důkladné práce Ad. Soumara v Olešnici, na zboží vzorkované a jednobarevné, zvláště vkusné zástěry a šátky z barvířského zá-

vodu K. Letzla v Náchodě a na barvenou přízi bavlněnou a vlněnou R. Wernera v Počátkách. Podle stěny (pod okny v pravo) Jan Stach ve Stráži u Třeboně vystavuje kanafasy, šerku a „škotské“ látky vlastní výroby a mírných cen. Opodál spolek paní a dívek v Litomyšli vystavuje uznání hodnou kolekci ženských prací ručních, hlavně pak zdařilé vyšívání národní a moderní, dále výbor pro rozšíření národního vyšívání v Praze zastoupen jest vyšíváním moderním krásných původních vzorů: šátky, pruhy, o ubrusů, stolní úbory, ručníky, šerpy, (též vějíř), zdobené rozkošným vyšíváním slovanským. Rozmanitost motivů českých, moravských, ruských, valašských a staroslovanských jest stejně obdivuhodná, jako pilné a jemné provedení a volba materiálu. Též krajky dle motivů slovanských.

Zvláště doporučujeme pozornosti místní odbor Nár. Jed. severočeské ve Mříčném u Jilemnice, jenž na vynikající, tu vystavené tkalcovské výrobky různých druhů přijímá objednávky. Konečně vystavuje tu Jiří Královec z Domažlic kalouny a prýmkářské zboží a mnozí jiní. Doporučujeme jen ještě podívatí se do vedlejšího vchodu (za pavilonem Sramlíkovým), kde vyloženy jsou různé obrazy uměle sestavené z motýlů a jiných látek, načež projdeme do následující skupiny XIV. středem, jež zaujímá z předu Herman S. Doktor v Náchodě kolekci pláten, vzorkovaných kretonů, barevných šerp atd., určených pro vývoz do zemí balkánských, označených slovanskými nápisy. Za ním Dr. Fotr, Boháček a spol. s kolekcí motouzů, šňůr, lan, rohožek, kobereců atd., vývozní to závod do zemí severních i východních, dále v řadě pražsko-smíchovská továrna na kartouny se zbožím, jež barvami i vzorky vyhovuje požadavkům nejpřísnějším.

Řadu pak uzavírá mechanická tkalcovna, barvírna a tiskárna Josefa Bartoně v Náchodě, jež vystavuje lněné, pololněné a bavlněné tkaniny vynikající jakosti, pěkných vzorův a trvanlivých barev. —

Za průmyslem textilním následuje v tomto křídle

Skup. XIV. Železné a kovové zboží. (K. CIIV. 154.)

Výroba tato, při které ruční práce vždy více ustupuje práci strojové a tovární, zastoupena jest tu v obojím směru velmi důstojně všemi svými odvětvími: výrobou zboží železného a ocelového, nožířstvím, puškařstvím, zámečnictvím, kovářstvím, mečířstvím, pilníkářstvím, cvočkářstvím, klempířstvím, kotlářstvím, mědikovečtvím, zvonařstvím, mosaznictvím atd., jichž některé doplňky hledati dlužno ještě v budově hasičství (č. 118) a malého průmyslu (č. 104).

Střed skupiny této v průmyslovém paláci zaujímá několik vynikajících předmětů, z nichž zejména upozorňujeme na vojenské pušky různých soustav, vystavené Sylv. Krnkou, jenž jako vynálezce jméno české v oboru tom v cizině proslavil. Postup vynálezů jeho jest vedle ve zvláštním albu vyložen. Podle něho umístěny jsou dva modely děl Jos. Václavka, puškaře 41. pěšího pluku v Černovicích, práce velmi přesné, a sice mod. polního děla Uchatiova r. 1875 v $\frac{1}{4}$ přir. velik. a mod. děla pevnostního z r. 1861 s Watzendorfovým závěrem $\frac{1}{6}$ přiroz. velikosti. Za nimi ve středu velká skupina továrny na zboží kovové a z plechu železného a mosazného Rudolfa Stabenova, dále pak velká kolekce železného a ocelového zboží Bohumila Bondyho. Po levé straně odtud zastoupeno české puškařství zvlášť ještě Josefem Brandejsem z Čes. Skalice, J. Novotným v Praze a Františkem Faulknerem v Kolině. Za nimi spatříme poblíž M. Z. Kodíčka litinové výrobky vybraných forem: J. Kouble, jediný český na výstavě zastoupený výrobce pokladen ohnivzdorných. J. Merfait v Ml. Boleslavi vodní záklopy, Strauss v Kaplici výborné pilníky, Fr. Mrha v Třebechovicích zvlášť dovedné pracovní zámky, nejnovější pat. prací stroj „Globus“ Hub. Soukupa, stroj, jenž výtečné služby koná. Ozdobné zboží zámečnické vystavuje tu V. Štěpánek z Pelhřimova, střelné zbraně různých druhů kníž. schwarzenberský puškař Jos. Gutwirth na Vorlíku; patentní řezačky pro kuchyně Jos. Nečesaný z Hořovic, kované hřeby z českého a štyrského železa A. Smolík ze Strašic u Zbirova, olověné ucpávky O. Röhrich z Polné, pak umělé zámky V. Pecka v Kutné Hoře, velmi krásné zboží nožířské Ant. a Emanuel Kroupa z Chrudimi, podkovy, svěračku a řezačku na kopyta J. Vostřel v Krouně u Chrudimi (Agitační komitě zastupuje zdarma, začož p. vystavovatel věnoval vystavené předměty, kteréž komitě daruje některé hosp. škole za učebné pomůcky); sbírku podkov Fr. Hošek. zkouš. podkovář v Humpolci.

Podle zdi umělecky ručně pracovaný (tepaný) samovar z alpaky Jos. Pulkrábka v Mělníce, nástroje a díla Aug. Vondřicha v Libni, zařízení pro truhlářské dílny Václ. Kvidery v Blovicích, dále dovnitř pak kávové mlýnky, co do jakosti jediné svého druhu v Čechách, V. Rautenkranze v Hor. Jelení, a ocelové nástroje řeznické, tesařské a kolářské, Jos. Záhornického v Chrudimi. Jan Zamastil ve Vys. Mýté vystavuje tu plastické plechové písmo dokonale práce.

Po pravé straně za výstavou soukennickou umístěna nejprve výroba plechových krabic a obalů Fr. Russa v Praze, samostatný ventilátor a jiné výrobky V. Klicpery v Sadské; při zdi plynoměry, svítidla, římsy a p. J. Fučíkovského v Karlíně, pilníky J. Vondřicha v Libni, ozdobné mříže J. Kalouše v Nové

Pace, brusle J. Katschnera v Polici n. M., sřleněné žaluzie provětrávací Fr. Krtičky v Polici n. M., úrokovací přístroj Filipa Drhy v Třebenicích, v 2. řadě ode zdi zajímavý výrobek V. Beneše cihláře (lampa z drátu pletená), plechová písmena vývěsná, zvláště zajímavé čerpadlo na přetáčení tekutin H. Šenfelda v Kouřimi; poblíž poutá pozornost souborná výstava domácího železářského průmyslu v Hořovicích (krásnou kolekci sporokrbů a a shov. zámků vystavuje v ní Jos. Tot), velkou kolekci, zejména žehliček, zámků a nástrojů z hrubé a galvanisované litiny vystavuje tu vývozní firma Fr. Hirsch v Rokycanech, kotlářské a mosaznické výrobky, zejména pěkné vany lázeňské, E. Juránek z Plzně, koupelnu a ozdobné předměty stavebního klempířství Fr. Kasl z Vinohrad; konečně krásné mříže dle kreseb architekta Mockra Jindř. Duffé.

O následující čtvrtinu tohoto křídla dělí se dvě skupiny a sice po levé ruce:

Skup. XV. Zboží zlaté a stříbrné.

(K. CLVII. 167.)

Vynikající místo zaujímá tu výroba českého zboží granátového, jež na všech světových výstavách dobyla si skvělého jména a zjednala si vývozem přístup do všech končin světa. Výroba ta, zaměstnávající v Čechách přes 10.000 osob, již v ústřední síni tohoto paláce má vynikající své reprezentanty (V. Rummel). Skvělými důkazy českého klenotnictví a stříbrnictví jsou tantéž vyložené I. a II. hlavní výhra. Ve skupině samé tuto v levém křídle zaujímá střed Alfred Polák, v jehož skříní zvláště imitace starého stříbra poutají. Po straně levé za řadou vynikajících závodů Šebora, Gerlického a j. skupena jest výroba granátová. Ve středu jejím nalézá se v činnosti brusírna drahokamů K. F. Krause v Turnově a vedle brusírny pravých i napodobených drahokamů Karla Váňy. Kolem pak vyloženy jsou granátové klenoty pražských i venkovských firem, zejména upozorňujeme na kolekci Fr. Světlíka v Praze (Mikulášské nám. č. 28), A. Pokorného v Čeňkově u Velké Vsi, Bratři Kratochvílů ve Světlé n. S. a p. Pozadí této skupiny při zdi (obr. nsl.) tvoří skvostná výstava kostelních paramentů a nádob Hynka Neškudly, Akademie křesťanské a Jos. Neškudly v Praze. Tutéž zlatotepecké výrobky vystavuje Čzáda v Praze a kostelní náčiní Jos. Říha v Heřm. Městci. Po straně pak zastoupena jest první česká (a také i první rakouská) továrna Jul. Fischera a Jana Santrůčka na výrobu zlatého a stříbrného doublé a válcovna na zlaté a stříbrné plechy.

Po pravé ruce druží se k této bohaté skupině :

Skup. XXI. Výroba vědeckých nástrojů a hodin. • •
(K. CLXXXIX. 204.)

Tento obor průmyslu, jenž vyvinut jen tam, kde pro zvláště přesnou výrobu podmínky dány jsou technickým vzděláním, svědčí,

Jos. Neškudla v Jablonném n. O.

(Z vystavených kost. paramentů)

na jak vysokém stupni stojí vůbec prům. výroba v Čechách. Znamenitými zástupci výroby té jsou již v ústřední síni prům. paláce vzpomenutí bratři Jos. a Jan Frič a výrobce chirurgických nástrojů S. Mang a V. Rychlík (Stelziga zástupce) a Fr. Ma-

cháček v Sobotce (orloj); tuto pak důstojně k nim řadí se ve středu vynikající skupina **Ludvíka Hainze** (trvá od r. 1839), jenž zejména proslul výrobou věžních, zvonkových, průsvitných, salonních a kontrolních hodin pro továrny (Praha, Staroměstské náměstí číslo 413). Po pravé straně v první řadě najdeme orloje **V. Hrdého** v Nové Pace, přesně napodobené dle orloje pražského. V řadě druhé vystavuje krásné hodiny kyvadlové, jež jednou za 2 roky se natahují, **Ferd. Diepolt** ze Mšece, vedle něho pak **Fr. Křivánek** ze Žižkova pěkně provedené pendlovky a šestitýnový regulator, hodiny vlastního vynálezu, jež bíjí na povel smačknutím měchýřku (výhodné v noci, pro nemocné a p.) vystavuje tu **Fr. Donát** v Nymburce. Střed skupiny zaujímají zde vynikající naše závody pro zařízení elektrická, zejména závod **Fr. Křižíka**, dále **Deckert** a **Homolka**, vynikající továrna na fyzikální stroje **Dr. Houdek** a **Hervert**. V pozadí najdeme sčítací stroj a měřítko vzdálenosti **Václava Vacka**, nadporučíka 18. pluku pěchoty, a kružidla firmy **Jos. Strejce** vdovy. Tutěž také **Fr. Huněk**, Všetečky nástupce, vystavuje přístroje a zařízení pro chemické a technické laboratoře.

Další část, a sice po pravé ruce již celou, po levé polovinu zbývajících částí zaujímá

Skup. IX. Živnosti polygrafické.

(K. CXXIV. 127.)

Živnosti polygrafické, tak rozmanité a pro osvětu i pokrok všeobecný důležité, zaujímají největší část zbývajících prostorů v levém křídle, kterouž po pravé straně až do konce vyplňují. Doplněním skupiny té jest Výstava retrospektivní, uspořádaná gremiem pražských knihtiskařů v zadní části budovy č. 98 za výstavou české literatury a pak v samostatných pavilonech č. 21, 55 a 89, 93, 106, 120, 122 zastoupené závody tiskařské, lithografické a fotografické. Levou stranu zaujímá ve skupině této fotografie s kreslířstvím a jinou příbuznou reprodukcí. V první řadě hned za skupinou zlatnickou vystavuje **H. Scharfenberger** z Jaroměře křídou pracované podobizny, obraz na porcelánu **M. Zebisch** z Poličky, krásné fotoreliefy **Jos. Trousílek** ze Smíchova. Druhou řadu, před níž zaujal volnou prostoru vynikající závod pro výrobu fotografických komor a tovární sklad fotografických potřeb **B. Goldwein**, z velké části vyplňuje proslulý závod c. k. dvor. fotografa **Jindř. Eckerta**, jehož česká alba zvláště pozornosti doporučujeme. V téže řadě ještě zdařilými podobiznami vystupuje **J. Kolář** ze Žižkova a **V. Wietz** z Písku, zdařilými momentními obrazy **Brunner** z Vinohrad a podobiznami **Fr. Duras** ve Slaném. V řadě 3. **J. F. Langhans** vy-

niká kolekci platinotypů. Pěkné platinookvarely vystavuje tu též R. Rafael z Kolína a velice zdařilé podobizny J. Příbramský z Čes. Budějovic. Čtvrtou řadu vyplňuje skoro úplně klub fotografů amateura, v jehož kolekci vynikají zvláště hvězdářské obrazy Josefa a Jana Friče. V téže řadě pak známý závod K. Malocha má svou bohatou kolekci různých pohledů z Prahy, výstavy a podobné. Střed skupiny IX. zaujímá názorná výstava klubu lithografů, zdobená poprsím vynálezce lithografie Senefeldra, v níž jmenovitě celý postup barvotisku znamenitě jest znázorněn. Pravou stranu skupiny vyplňují z největší části závody knihtiskářské a knihkupecké; hned podle středu pracuje jeden z největších českých závodů, J. Otto, z něhož vyšla bohatá řada znamenitých a velkých ilustrovaných děl českých (Čechy, Naučný slovník, Brehmův Život zvířat, Zlatá Praha atd.). K němu druží se Fr. Šimáček (ilustrovaný český týdeník Světozor, Hrady a zámky české atd.). Z českých tiskáren upozorňujeme tu dále ještě na závod Aloise Wiesnera v Praze, F. B. Batovce v Praze, jenž vyniká zejména umělým ražením na listovní papír, Eduarda Beauforta (pracuje na výstavě) novější závod, zařízený zvláště též na obrovské plakáty, Karla Bellmanna, kterýž vedle tiskárny má jediný dosud v Čechách závod pro světlotisk, Fr. Hoblíka v Pardubicích. Četné účastněny jsou tu závody nakladatelské a knihkupecké; z předních po pravé ruce jest A. Reinwart v Praze, závod pro odbornou literaturu hospodářskou, zahradnickou, lesnickou, rybářskou a včelařskou [vydal na 300 hospodářských knih, 5 ročníků sborníku Archivu zemědělského, velké dílo Rukověť zemědělství, spolupracovníctvím 109 spisovatelů, dále jediný zemědělský týdeník Hospodář československý (21. ročník), Lamblův Hospodářský kalendář kapesní (28. ročník), Hospodářská knihovna (16 svazků) atd. atd.] Dále F. Kytka, jediný český závod pro kartografii, Bursík a Kohout (vědecké spisy a hudebniny), F. Topič (krásná literatura ilustrov.), Cyrillo-Methodějské knihkupectví (G. Francel) (knihy církevní a náboženské), K. Jánský v Táboře (učebné pomůcky), Kober I. L. nakladatelství českých učebnic, Mareš A. v Roudnici (spisy vlastního nákladu); dále Storch a syn v Praze (čilý nakladatel obrázkových knih a klasiků), Řivnáč Ant. (mapy a turistická literatura, Průvodce po království českém). Ze závodů lithografických zasluhuje zvláštní pozornosti L. A. Koppe ze Smíchova, velkolepý závod, zařízený též pro chromolithografii (tiskl. jednobarevné plakáty výstavní) a český závod pro jemné práce Fr. Farský. Ze závodů pro reprodukci fotozinkografickou sluší uvést firmu Husník a Häusler, první český závod toho druhu, jenž zaměstnává přes 50 sil a zařízen jest na osvětlení elektrické. J. Vilím názorně vystavuje tu

(proti oknům) postup výroby cliché fotozinkografických. V té části zastoupen jest znamenitými dřevoryty J. Patočka a rytinami pro potřebu knihařskou A. L. Haberle v Praze (Spálená ul. č. 78). (Viz K. str. 127.)

Skupina VIII. Papírnictví. (K. CXX. 123.)

Ve zbývajících částech levého křídla průmyslového paláce (ve středu a po levé ruce) zastoupeno jest ze skupiny této knihařství s příbuznými větvemi a s papírnictvím obchodním, jež nezabývá se výrobou, nýbrž jen upotřebením a přeměnou papíru v různé jiné výrobky. Vlastní výroba papírnická zastoupena jest samostatným pavilonem (č. 112), mimo to pak velmi pěkně v pavilonu H. Fuchse (č. 55). Vazba knih, pokud se týče vyšších požadavků, podléhala do nedávna monopolu lipskému, s mohutným rozvojem české literatury nalezlo však toto odvětví naší výroby vlastní samostatnosti a pracuje dnes dle motivů umělců domácích a s přispěním rytců tuzemských; vedle vazeb vyložených v ústřední síni dosvědčují vyspělost domácí práce v tom oboru vazby i návrhy na dekoraci vazeb J. Špotta ozdobné, jemně provedené vazby a překrásné výrobky z tepané kůže, Al. Bydžovského v Přelouči, vkusné, umělecké práce Al. Lisky (v Praze, Žitná ul. č. 2) a mnohé jiné. V oboru vazby knih obchodních vytlačena dlouho panovavší Vídeň; tuto vidíme mimo jiné pevné a úhledné vazby Mich. Knoblocha v Hradci Král. a také úprava papíru pro knihy obchodní zastoupena jest tu vynikajícím závodem čárkovacím Boh. Mrvika (Haštalská ul. č. 752). Velkému rozkvětu těší se u nás knihařská výroba ozdobnická a tobolářská, jejíž výrobky vyvážejí se do Německa, Francie i Anglie. Upozorňujeme v té příčině na vynikající výrobky Václ. Kloubka (Praha, Velká Karlova ul. č. 161) a Aug. Mrhy v Třebelohovicích.

Neméně vyspělou jest výroba kartonáže a příbuzného zboží v té příčině povšimneme si tu Jakuba Pollaka (Praha, Soukeřnická ul. č. 25), jenž krabice, tlačené talíře a j. luxusní a pěkně vypravené zboží toho druhu a pod. vyváží do zemí balkánských, dále Frant. Neuberta ve Slaném, jenž zásobuje úhlednými výrobky svými lékárny a zlatníky a vyváží je hlavně do Bulharska, pak V. Trunce pat. krabice, hlavně poštovní, a Julia Hladíkova pouzdra na zlaté a stříbrné zboží, monstrance, kalichy, hudební nástroje a j., dále Aug. Kunze z Výprty ozdobného papírového a lepenkového zboží, jmenovitě též pro výzdobu rakví atd. Aplikaci papíru k různým účelům zastupuje tu J. F. Pavelec ze Strakonice, často již vyznamenaný, vystavující též obchodní knihy a ražené desky pro vazby, po druhé straně (ku skup. IX. se řadí) F. B. Batovec, vynikající český závod papírnický, ve středu

pak uzavírá skupinu i celé levé křídlo prům. paláce pyramida papír. závodu F. Balatky.

13. **Ochutnávárny** (viz str. 80).

14. **Světelná fontána** (viz str. 79).

15. **Prodej specialit doutníků** v pavilonu c. k. komisionářského skladu, kde vystaveny jsou všechny tuzemské i cizozemské speciality.

16. **Pavilon turistův**, napodobující svým tvarem Vyšehradskou bránu devítivěžatou, vypíná se nad příkrým svahem vedle pra-

Pavilon turistův. Diorama.

26.

vého křídla výstavního paláce. V něm vystavuje Klub Českých turistů kolossální obraz bratří Liebscherů, *Diorama boje Švédův a Pražských studentů na Karlově mostě Pražském* s Hradčany a Malou stranou v pozadí, k jehož provedení přispěl též vynikající genrista V. Bartoněk, dále *Panorama Českých krajín* ve fotografických stereoskopických, jež pro Klub zhotovili a malovali pp. Krátký a Maloch; konečně všeobecnou výstavu turistickou, spojenou s bazárem.

Zde vystaveny jsou všechny předměty, týkající se turistiky vůbec, a české turistiky zvláště. Zobrazena tu veliká dosavadní

činnost Klubu Českých turistů a všech jeho odborů v obledu literárním, označovacím, stavebním atd. Zároveň tu vystavují četní průmyslníci svoje výrobky pro potřebu a pohodlí turistů; vše tu nalezneme, čeho turista pro přípravu cestovní a pro cestování samo potřebuje: šaty, boty, klobouky, mapy, cestovní knihy, kompasy, dalekohledy, krokoměry, konzervy a léky. — Fotografie v pano-

Pavilon hr. Jana Harracha.

27.

ramatu zaměňují se každým týdnem. Zvláštní průvodce (za 10 kr.) podá veškeré vysvětlení celého pavilonu.

17. **L. Littke** z Pětikostelí v Ubrách ve zvláštním paviloně vystavuje a na ochutnání čepuje šampaňské, vyrobené dle francouzské metody (kyselina uhličitá vyvíjí se v láhvi) madeira, a sherry Reinn, čokoládu Menierovu, masovou trest Liebigovu a j.

18. **S. Schuhbiesser** vystavuje vkusné předměty z vlasů, řetízky, brože a j. Pavilon jest zařízen též k holení, stříhání i úpravě vlasů. Vynikající kosmetické přípravky dr. Č. B. (Sklad M. Fantova lék. „u jednorošce“.)

19. V pavilonu **J. F. Krásy**, jenž ve frankogotickém slohu proveden byl architektem Werthmüllerem, upraven jest uvnitř elegantní salon restaurační a 4 místnosti oddělené (*chambres séparées*). Kolem pavilonu prostora se stany a stoly. Restaurace moderně zařízená, po celý den výběr studených i teplých jídel, lahůdek, vín, bavorské pivo atd. V rozích pavilonu, na venek otevřené ochutnavárny šampaňského a kapských vín. Renomovaný závod

Pavilon Arnošta hr. Sylva Taroucey. 28.

J. F. Krásův, v Praze Vodičkova ulice (u „angličana“), odběrný závod vinárna „u bílé botky“ na Poříčí.

20. Pavilon **Jana hrab. Harracha**, provedený ve způsobu českého statku **Jos. Pošepným** a **Lieslerem** v Jilemnici. V předu dvě verandy; na levé z nich ochutnárna piv střídavě z pivovarů jilemnického, roketnického, zelčského, sádovského a žinkovského a sýra harrachovského; na pravé výrobky dřevařského průmyslu podkrkonošského. Uvnitř pavilonu v 1. oddělení v levo umělý chov pstruhů, v pravo výrobky ze bělidla v Hrab-

čově; ve 2. oddělení střední místnosti v pozadí diorama: pohled do labského dolu se slapem Labe a Pančavy od Václ. Janay. Na stěnách výstava lovecká. V místnosti (2.) na levo výstava lesnická, jmenovitě znázornění vývoje lesní soustavy od r. 1581—1891 mapy plastické a geologické a p., v místnosti (3) na pravo výstava hospodářská: plodiny, len, zejména pak zařízení hospodářské. Z výstavy lesnické východ k horské salaši (krkonošské hájovně), opatřené nábytkem, šatstvem atd. věrně dle originálu (figury hajný s hajnou). Venku pila, kolem květena krkonošská.

21. **Pavilon a atelier Karla Malocha**, dvorního fotografa bratsilského, s výstavou pohledů z Prahy a výstavy, snímky památností pražských a obrazů z obrazáren a uměl. výstav v Praze, Paříži a jinde. Fotografický atelier v Praze, v Michalské ulici, prodej fotografií ve Ferdinandově třídě (na rohu Jungmannovy třídy).

22. **Večerník a Vrazil**, kiosk, v němž prodává se pečivo z polních pecí, pracujících na výstavišti (viz č. 65.)

23. **C. Kulmitz**, pavilon, v němž vystaveny chamottové dlaždice, dinasové výrobky a roury, ohnivzdorné cihly a kameny, nádoby pro výrobu chemickou z továrny v Halbstadtu v Čechách. Plány topení a komínů.

24. **Skřivanův kiosk ku čistění obuvi.**

25. **Kiosk uzenáře Fr. Brabce.** Roudnické pivo.

26. **Arnošta hr. Sylva Tarouccy pavilon**, dle plánů Jiř. Stibrala provedený arch. Quid. Bělským. Vnitřní prostorou po levé straně jest vinárna žernosecká, pravá užší prostora tají výstavu plodin hospodářských, hosp. průmyslu, jmenovitě cukrovarnictví, pivovarství na velkostatech Trmice, Žernoseky, Vochnice, Průhonice a Řehlovice; rovněž zastoupena jest tu z velkostatků těch těžba hornická, a dle ročních občasí plodiny zahrádnictví a vinařství. Konec při východu zaujímá pak výstava lovecká, kdež umístěny jsou též přístroje na umělé líhnutí bažantů. Zevně obklopen jest pavilon vysázenými rostlinami a plodinami, jimiž vyznačeno jest hosp. polní, vinařství, chmelařství, mimo to akvariem s rybami i rybářství a v zadu pastěmi a léčemi na zvěř též honitba.

27. **Pražská akciová strojírna** (dříve Ruston & spol.) vystavuje tu přenosné dráhy (celý fundus instructus).

28. **Šalamouna Bondyho** v Bubnech pavilon zřízen jest ze mřížové konstrukce železné, vlastní zámečnické dílny výroby vystavovatelovy, a v něm vyloženy jsou výrobky téhož sestrůjné dílny, jako svěráky, krompáče, podkávky; v jeden celek doplňují obrazy provedených konstrukcí mostů, sklenníků, perronů atd.

29. **Ant. Wendler** první a jediná česká továrna na drátěné tkaniny, pletiva atd., vystavuje tu v pavilonu vlastní výroby drá-

Pavilon Ant. Wendlera. 29.

Pavilon rybářský. 30.

těné tkaniny a pletiva, vkusná železná a drátěná vrata, zábradlí, dírkované plechy, síta a zboží drátěné vůbec.

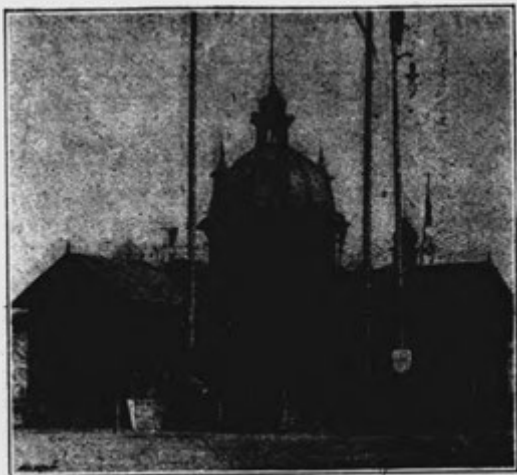
30. **Rybářský pavilon** (zvláštní průvodce 10 kr.), vystavený dle návrhu archit. p. Ant. Wiehla tesařským mistrem p. Pecharem dle vzoru české chalupy, obklopen jest rybníkem, rozděleným ve dvě oddělení příčnou hrází, v níž zasazen jest model železné vazby dle vzoru, jak uzavírají se rybníky na Jindřichohradecku. V části rybníku při hrázi umístění jsou sumci z rybníku Vajgaru v Jindř. Hradci. Jinak vysazeno jest do rybníků něco kaprů, úhořů a j. ryb. Za pavilonem umístěn jest vzor ústavu pro

Pavilon c. k. báňských závodů v Čechách. 37

umělý výchov ryb. Do pavilonu, jehož průčelí zdobí ze zinku kovaná hlavice jesetera s dvěma hlavami lososími, věrně dle přírody prof. drem. A. Fričem malovanými, vede přes rybník krytý můstek. Ve středu pavilonu kostra kapra. Mezi sloupovým akvária s různými rybami českými (mění se dle času) i cizozemskými, jež v Čechách se nasazují (sumec americký, černý okoun, úhoř od moře přivezení a j.). V levo od vchodu podle stěny: Lov rybníka rožmberského (obraz od Waldhausera), výkazy o činnosti rybářských spolků, stanice pro tření lososů a výchov jiker v Obříství a Hřensku, duhoví pstruži, vychovaní na velkostatku v Mečicích, cizí ryby, v Čechách pěstované, v líhu a obrazech (maréna, siven alpský, siven americký, černý okoun), vzory krmiv pro ryby,

zejména kapry, život lososa, znázorněný odlitky lososů, preparáty a obrazy, život úhoře (mladí úhoři a mladý samec), v rohu chytání lednáčků, ústavy pro chov lososů s výkazy činnosti, úplná sbírka českých ryb v líhu (velký jeseter, chycený v Labi u Roudnice). Výkaz o vypouštění lososů za 20 let v Čechách, obrazy pro kočovné přednášky o rybářství, přístroje a nádoby pro chov ryb, chytání vyder, výstava rybářsk. klubu v Praze; udice a vnaidla Fr. Dvořáka v Praze, obrazy zvířeny rybníků a model přenosné

Pav. hr. Jaromíra Černína z Chudenic.

32.

stanice pro výzkum rybníků, podobizny pěstitelů ryb, literatura, zkamenělé ryby české a ryby napodobené věrně dle přírody z jedlého marcipánu od Fr. Dvořáka. V čele naproti vchodu zvětšená rybářská mapa Čech (original v knihkupectvích za 3 zl.). V prvních dnech října bude tu péčí vynikajícího odborníka, ředitele J. Šusty, uspořádána velká výstava ryb z panství třeboňského. Poučné a bohaté vnitřní uspořádání o.sahu jest dílem prof. dr. Ant. Friče.

31. C. k. báňské závody v Čechách. Pavilon obsahuje výrobky dolů v Kutné Hoře, Mostě, Příbrami a Jáchymově a spojených s nimi továren a hutí. V středu zvláště zajímavý model žil, štol a dolů příbramských ve skle provedený; po obou stranách jeho znázorněna výroba olověných rour, plechů a drátěných lan. Při stěnách modely, z nichž zvláště zajímavý model nových stoup

s točitými čepeli, lezostroje a j. Mimo to přístroje k mapování, zvláště zajímavý Schneiderův dvojitý závěsný kompas. Ve skříních vzory rud a mikroskopické jejich výbrusy, mimo to balvan 1600 kg. těžký, v ceně 500 zl., znázorňující mocnost a způsob uložení stříbrné rudy, slitek stříbra 30 kg. těžký v ceně 2970 zl., na stěnách grafické znázornění vyrubanin, zpracovaného množství rud atd.

32. Hraběte Jaromíra Černína z Chudenic pavilon dle plánů vrchního ředitele p. dra Karla Jičínského proveden architektem p. Brunarem. Před pavilonem výrobky průmyslu dřevařského, vý-

Pavilony lesnický a lovecký.

33

řezy stromů a p. V paviloně zastoupena panství jindřichohradecké, chudenicke, petršpurské a krásnodvorské. Ve vestibulu a ústřední místnosti výstava lesnická, v levo odtud hospodářská výstava panství jindřichohradeckého s památkami z tamního hradu (oblek, v němž vyhozen byl Vilém Slavata z oken pražského hradu, hosp. účetnictví z min. století, model hradu Jindřichova z min. století, atd. atd.). Na pravo od hl. místnosti výstava panství chudenickeho, jež od 10. století již tomuto rodu náleží. Zde přidružena výstava města Jindř. Hradce. V zadní místnosti průmyslové výrobky z panství krásnodvorského a petršpurského.

33. Pavilon lesnický, provedený dle návrhu architekta p. Ant. Wiehla tesařským mistrem p. A. Kubešem. Lesy zaujímají téměř třetinu plochy českého království, t. j. přes 1½ mil. ha. půdy

a cenu roční výroby možno páčiti skoro na 20 mil. zlatých. Již z těchto čísel vysvítá důležitost lesnictví, nehledíme-li ani ku významu lesů pro poměry klimatické a poměry vláhy v zemi. — Po levé straně pavilonu vystaveny výrobky z pil knížete Karla Schwarzenberga na Vorlíku, hraběte Čenka Thurna ve Válči a lodní dříví J. Dolejše. Před pavilonem věnována prostora na pravo výstavě škol píseckého učiliště lesnického a oněch podporovaných radou zemědělskou neb okresními výbory. Zejména mají tu pěkné lesní kultury hosp. spolek Sedlčanský a hosp. spolek v Chlumci n. C. — Vlevo

Chýše Hubertova (35.) uprostřed výstavy arcibiskup. statků (Rožmitál), k níž druží se zvláště pěknou kolekcí kníže Karel Schwarzenberg (Vorlík), Jiří kníže Lobkovic (Drhove), kníže Edmund Clary (Teplice), Čeněk hr. Thurn. Zde umístěn jest špalek ze slavonského dubu 500 let starého, vystavený firmou A. Čerych v Mitrovici. Pavilon má dvě místnosti. Jdeme na levo, podle překrásné kolekce dřevařského průmyslu a zlomů knížete Karla Schwarzenberga, již po pravé ruce doplňuje znázornění lesní soustavy (staré mapy lesnické). Vedle Barth a Pišta vystavují pahozničku a sázecí zoban, dále velkostatek Stráž rašelínovou měl a drf ku stlaní a desinfekci. Po levé ruce v 2. místnosti, jejíž střed a velkou část přistěně proti němu ležící zaujímá lesnické učiliště v Bělé svou obsáhlou a znamenitou kolekcí, stihneme nejprv dřevařské výrobky z Křivokláta dále pak výstavu lesnického časopisu „Háj“ a redaktora jeho Jana Doležala (ve Žďáře, p. Ždírec) spisů, obrazů a map lesnických a loveckých, vedle pak Jan Ev. Chadt, čilý spisovatel lesnický, má řadu odb. spisů lesnických. Po pravé straně nalézáme velkou kolekci c. k. ředitelství státních lesů a statků ve Vídni, Čenka hr. Thurna, lesnické školy v Písku, hraběte Claryho, knížete Paara v Bechyni, knížecí arcibiskupské lesní správy a konečně říš. hrab. Bedřicha Stadionu z Koutů na Šumavě plány a mapy lesní soustavy od r. 1780—1891. Navrátivše se do přední místnosti stihneme tu po levé ruce výr. továrny na dřevěný ocet kněžny Vilem. z Auerspergu na Zel. Hoře, výst. velkostatku poděbradského, velmi zajímavou výstavu c. k. lesnicko-technického oddělení pro hrazení bystřin s kůtky, v nichž viděti bystřiny nehrazené a po otočení klikou na levo vždy hned zase tytéž bystřiny hrazené. Naproti pak J. Hitze výs. chráněný lep na stromy, jenž zvláště proti housenkám zhoubné bekyně sosnové výborně se osvědčuje. Skupiny střední v této místnosti zaujímá ještě dřevařský průmysl některých velkostatků, (Doupov, Solnice), některé stroje (šindelový stroj, přeškolovací

náčiní Storchovo, Hackrův sečí strojek a p.) a A. Čerycha v Mitrovici extrakt z odbarveného dubového dřeva, dubové dříví, vydlávané kůže atd. Řadu postranní u východu uzavírají okresní výbor v Křivoklátě a kníže Ferd. Kinský (Čes. Kamenice).

Pavilonem lesnickým není vyčerpána výstava oboru toho vůbec, neboť velkostatky, kteréž mají vlastní pavilony (č. 20, 26, 32, 42, 50, 51, 56), současně i lesního svého hospodářství názor a výtěžky podávají. To platí také ve příčině výstavy lovecké.

34. **Pavilon lovecký** připojuje se po pravé straně k pavilonu lesnickému. Království české jest ze všech zemí mocnářství rakouského zvěří nejbohatší. Roční odstřel činí daleko přes 1 milion zvěře užitkové, i se zvěří škodnou 1,178,543 kusy a jak zjištěno, stále se zvětšuje, aniž by zvěře ubývalo. V pavilonu „Spolek honební a na ochranu zvěře v král. českém“ podal zvláště horlivým působením p. Karla Hrubého obraz naší domácí loveny. (Zvláštní katalog 20 kr.) V levo podle celé stěny sbírka historických zbraní (142 čísla). Naproti, jakož všude po stěnách lovecké trofeje (590 čísel) parohy jelenů, daňků, srnců, rohy muflonů, hlavy kančí atd. Ve skupině uprostřed, kolem po stěnách i různě vycpaní ssavci a ptáci, zvláště zajímavé: vycp. hlava jelena, jak nalezen byl zašlý v revíru kouřimském, skupina koroptví na sněhu od A. Kalkusa, orel Bonellův, střelený na panství křivoklátském, 2 černí zajáci z velkostatku hradištského, bílý zajíc, zastřelený ve Veltrusích a j. V pravo v obrazení krojů lesního personálu na panství poděbradském před 100 lety, v pravém rohu moderní zbraně; modely tluček a záskoků na škodnou, železa na kuny, prášek pro zvěř. Po pravé ruce ode dveří zbraně pytlácké, sítě, oka a dále literatura, starožitné mistrovské listy myslivecké a p. Před pavilonem sezení a zástřítiny pro lovce, dopravní klece, zásypy, sklopce na škodnou, záskok pro vysokou zvěř, vlízky zaječí do plotů v oborách a nosidla ku přenášení vysoké zvěře.

35. **Chýše Hubertova** před pavilonem lesnickým. Lesnická kolekce velkostatku rožmitálského. (Viz pavil. lesnický)

36. **Okresní výbor v Rakovníku** vystavuje ve zvláštním pavilonu hospodářské plodiny a průmyslové výrobky okresu. Upozorňujeme zejména na velkou řadu map, jimiž názorně podána jest úplná statistika okresu. Z průmyslníků má zde Urbanlisky, bratři Čechové pak velmi úhledné výrobky keramické, zejména pěkná kamna; zastoupen jest dále cukrovar Jos. Čermáka, obec Hřbedelská (opuka žbánská), česká tržnice na chmel v Rakovníce (seznam obcí obvodu, vážní lístek, chmel atd.). Pozadí zaujímá geologická mapa s pěknou skupinou hornin a zkamenělin.

37. **Prostora a budovy pro dočasné výstavy dobytčí** (viz str. 85).

38. **J. Schöner**, uzenářská dílna. Vedle stany pro hosty.

39. **Hutter & Schrutz**, výstava drátových lan, sítí, tvarových koster pro zahrady a pod.

40. **V. Svoboda a spol.** (důl Frauenlob u Duchcova). V poměru 1:10 znázorněno tu modelem dobývání uhlí. Celý model, v němž vidíme pouštěcí šachtu, oddělené místnosti pro třídění uhlí, nakládání uhlí do vozů a koblárny se stroji na vytahování uhlí, pořízen byl ve vlastním závodě v Ledvicích u Duchcova. Vzorky uhlí z vlastních, jakostí uhlí chvalně známých dolů doplňují výstavu.

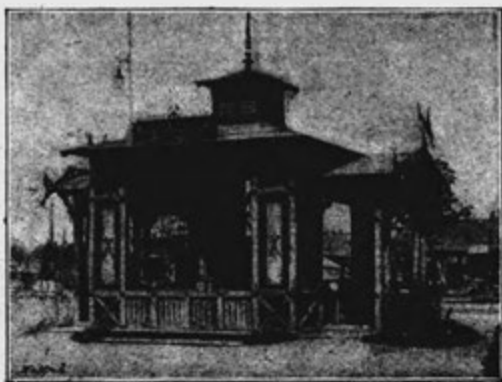
Pavilon Okresního výboru v Rakovníku.

34

41. **Ochutnavárny schwarzenberského sýra a piv ze schwarzenberských pivovarů** v Protivíně, Plavnicí-Krumlově, Toužetíně, Lovosicích, Citolibech. Postoloprtech a Chýnově. Piva bílá i černá výborné jakosti. Třeboňské viz restauraci č. 91.

42. **Vlastní pavilon knížete Adolfa J. Schwarzenberga.** Kníže Adolf J. ze Schwarzenbergů má v Čechách 15 velkostatků v úhrnné rozloze 176.366 ha, na niž lesy zaujímají 106.314 ha, polní hospodářství 22 905 ha a rybníčné hospodářství 10.385 ha. Hospodářské plodiny zužitkují vlastní závody průmyslové: 4 cukrovary, 10 pivovarů, 9 lihovarů, 7 mlýnů (a 5 pronajatých). Těží se vápenec, jíl, šamot a hlína (37 cihelen a 1 továrna na šamotové zboží), hnědé a kamenné uhlí, tuha, olovo, stříbro, moldavit a j. Celý pavilon

s ochutnavárnami i se zadním annexem dle návrhů kníž. ředitele staveb p. Devoreckého zbudoval kníž. stavitel p. Sedláček. V paviloně jediná místnost o třech oddílech. Zvláštní katalog 20 kr. Vlevo výstava hospodářských plodin. Z kraje pozoruhodná skupina surových i broušených moldavitů a perloděk s perlami. Plodiny polní a luční v různých stupních vzrůstu, sbírka semen, plodiny z půd rybníčných, krmivo pro dobytek, pro ryby, upotřebovaná hnojiva, vlna, výzkumy zkušební stanice knížecí v Lovosicích (na stěnách), sbírky z pokusných a aklimatačních školek v Třeboni, Vimperku a na Hluboké. Ve středu

V. Svoboda a spol. Model dolu „Frauenlob“ u Duchcova.
(Dle fotogr. družstva „Helios“.)

ssavci a ptáci z musea na Ohradě u Hluboké. Na pravo suroviny hornické a minerální, rafinovaná tuha atd. Druhá skupina: výrobky dřevařského průmyslu šumavského; na stěnách a podle stěn lesní zařízení, těžba lesní, a škůdcové a škody lesní; dále pak průmysl hospodářský, hlavně cukrovarnický a pivovarský (suroviny a odpadky, plány, modely atd.), inženýrství a stavitelství (plány a obrazy staveb, meliorací a pod.). Skvělé uspořádání výstavy jest dílem ředitele panství Mšeckého p. J. Kroha.

43. Annex pavilonu Adolfa J. knížete ze Schwarzenberga obsahuje kolekci výrobků znamenitě zařízené továrny na zboží hliněné, šamotové a okrové barvy ve Zlivi u Hluboké.

44. **Wichterle** v Prostějově. Hospodářské stroje, zejména sečí stroje na půdy svahovité. (Montania.) (Skup. XXVII.)

45. **Kratochvíl a Smola**, továrna na nepromokavé příkrývky. Pavilon zbudovaný z nepromokavých pláten, uvnitř nepromokavé obleky, koňské příkrývky, nepromokavé plachty pro hospodáře, plátěné řemeny hnací atd.

46. **Polokrytá budova pro hospodářské stroje, bednářství a různé výrobky hosp. průmyslu: Skupina III.** Výroba hospodářských strojů učinila u nás Jobrovský pokrok. Zdokonalující se naše zemědělství dlouho musilo krýti potřebu svou

Pavilon a ochutnavárny knížete Adolfa J. ze Schwarzenberga.
(Dle fotogr. K. Malocha.)

36

v tom směru z ciziny. Avšak rozvinující se naše strojnictví překonalo všechny překážky a zvláště v této místnosti sešlo se mnoho českých strojníků s výrobky vskutku vynikajícími. Upozorňujeme zvláště po levé ruce na český závod Fr. Dobrého v Pětikozlech (od r. 1854), jenž vystavuje řadu pat. mláticích a j. strojů vlastního vynálezu; podle velké kolekce Jul. Carowa stihneme druhý velký český závod Suchý, Jouza a spol., za nímž nedaleko v levo Josef Pejšek z Kralup vystavuje velký pojezdny parní šrotovník se zařízením ku mletí mouky s válcem a proměnlivými sítí. Velmi důmyslně sestavený tento stroj odporučuje se zvláště velkostatkům, jež mají po ruce parní sílu; znamenitý výkon: 400 až 600 kg šrotu nebo 60—80 kg mouky za hodinu; týž vystavovatel

vyrábí toho druhu šrotovníky menší též pro pohyb žentourový. V pravo odtud vystaveny jsou nové stroje na tření lnu, patent Rosický-Kraus, a podle nich Josef Císař v Dolních Beřkovicích, vystavuje stroje hospodářské všeho druhu, z nichž zvláště sluší upozorniti na čtyřřádkovou okopávačku na řepu, železné soustavy, lis na víno, jednoduché a praktické soustavy. Strojírna

Plachtový pavilon firmy Kratochvil a Smola.
(Dle fotogr. M. Adlera.)

ta vystavuje v pavilonu cukrovarnickém pat. transporteur řepy k pražce, odbornými kruhy co nejlépe doporučený. Dále na levo Adolf Exner, výroba pat. strojů ku čistění a třídění obilných semen v Brandýse n. O. Vystavuje 4 druhy čistících mlýnků, na základě dlouholetých zkušeností sestrojených. Překvapují svým lehkým a tichým chodem, působeným převody řemenovými bez ozubených kol.

Uprostřed Jan Adelt z Krušovic u Rakovníka vystavuje pěkně provedené modely ruchadel, pluhů, hasek, plečes a ježků.

Za ním Václav Rosol, strojník v Berouně, vystavuje mlátiací stroj žentourový s dvěma sítý lehkého chodu, jakož i řezačku na píci dřevěné soustavy a čistící mlejnek, vše v pěkném provedení; dále pak J. K. Chudý v Týništi n. O. vystavuje zvláště doporučení hodný mlátiací stroj s latovým dnem, kterým zrno propadá a sláma čistá odchází, čímž docílí se velká úspora zrní a času; pozoruhodný jest též řádkový secí stroj pro půdy svahovité. Na pravo Václav Richter, strojník v Bystřici na dráze cís. Frant. Josefa. Vystavuje řezačku s důmyslným přístrojem k zamezení otáčení přemetacího kola po vykonané práci, čímž se mnohemu neštěstí předejde. Odporučuje se levnou cenou a důkladnou stavbou.

Střed zaujímají tu Jan Vocílka v Brozanech u Terezína se secím strojem soustavy důlkové, na němž upraveno tažení za zadek, ku kterémuž cíli upraven předek tak široký jako zadek, a za ním pak Frant. Duchoslav v Litomyšli má velmi pečlivě provedený žentourový mlátiací stroj se sítím a přístrojem ku mlácení jetele. Hospodářský spolek plzeňský zastoupen tu Janem Štemberou, jenž vystavuje pluh a harku důkladné práce. V pravo odtud Frant. Novotný, strojník v Počátkách, má čistící mlýnek soustavy Bakerovy, jichž zhotovuje dva druhy různé velikosti. Vedle něho známý závod Burešů v Kolíně, má své pluhy, dále pak na levo Jan Chott, snaživý strojník v. Č. Budějovicích, vystavuje nové pat. rozmetadlo na umělá hnojiva, jež mnohé stroje cizozemské toho druhu svou jednoduchostí, lehkostí a pevností předčí.

V pravo od něho Jan Staněk, kovář v Peruci, jehož výrobky vyznačují se důkladným a praktické potřebě odpovídajícím provedením; zvláště kypřiče jeho a vyorávače na řepu pro trvanlivost a velmi dobrý výkon jsou hledány.

Proti němu bratři Klazarové z Libně šrotují na novém kamenném šrotovníku. Dále Kučera a Jan Veselý, strojírna a slevárna v Středoklukách, vystavují žací stroje na obilí a traviny, které jsou prvním výrobkem vlastní soustavy v Čechách a dojdou zajisté obliby mezi statkáři, jimž se svým provedením a lácí proti cizozemským výrobkům velmi zamlouvají.

Na pravo umístění jsou někteří cukráři a perníkři se svými výrobky (Holzbach v Hradci Král. a Votruba z Prahy), za nimiž Jan Foureck, strojník v Písku, jehož řezačky na řepu a zeli jsou vzhledem ku většímu napjetí sil, jež práce toho druhu vyžaduje, výhodně sestaveny, tak že se s nimi velmi lehce pracuje. Téhož mlýnek na kávu pro větší potřeby jest velmi účelně sestaven.

V levo naproti němu Frant. Hora, strojírna a slevárna v Poděbradech, vystavuje žentourové mlátiací složení s předložkou

s konickými ozub. koly silného sestrojení, čistící mlýnek a kombinovaný secí stroj s přístrojem pro umělá hnojiva vlastní soustavy; konečně J. Hencel v Bělohradě žel. pluh dvouradlicový vlastní vynálezu. Po levé ruce za koll. K. Chudého Staňkův pat. mechanický koš na krmení koní.

Ve skupině výrobků bednářských upozorňujeme po pravé ruce na Josefa Cícvárka v Praze (Malá strana, selský trh), zdařilé bednářské práce různého druhu, k němuž druží se Ant. Geisler ve Vlásence (p. p. Žofinodol) s praktickými a vkusně provedenými máselnicemi s kolečkovým pohybem, a Václav Křivka v Chrudimi se silnými a pečlivě pracovanými soudky a s pracím strojem nové, velmi jednoduché soustavy. Proti němu po levé ruce Václ. Beneš v Praze (Petrské náměstí) vystavuje mezi jiným dva desetihranné sudy vinné s pěkně vyřezávanými dny a pěkně vykládané kuchyňské nádoby. Celek uzavírá obrovský sud na 620 hl (1100 věder), vystavený společenstvím bednářů v Praze. Týž váží více než 9000 kg a zakoupen byl od bratří Taubů v Karlíně za 4602 zl. 53 kr.

47. **Druhá polokrytá místnost pro hospodářské stroje.** Po levé straně zaujímají prostoru závody Pracnera a Bächra v Roudnici (pluhy, vyorávače na řepu), Fr. Franzla v Roudnici a Melichara v Brandýse n. L. Celou pravou stranu zaujímá závod firmy Umrath a spol. v Bubnech.

Skup. I. Hospodářství polní.

48. Ústřední budova hospodářská.

a) *Levé křídlo:*

O hospodářství polním, zaujímajícím přes polovinu půdy tohoto království, podán tuto skvělý obraz péčí ústředního výboru hospodářského v čele s knížetem Karlem ze Schwarzenberga, předsedou rady zemědělské, a Ferdinandem princem z Lobkovic, předsedou ústř. hosp. společnosti. Zejména pak odbor zemědělský řízením předsedy p. JUDra. Bedřicha prince ze Schwarzenberga a horlivým přičiněním jednatelů pánů Ferd. Hillera a dra. K. Neszenyho i ostatních členů výboru podařilo se s přispěním našich hospodářských spolků sestavit neobyčejně bohatý a působivý obraz o polním hospodářství českém.

V čele hospodářský spolek českobrodský a uprostřed české hedvábnictví. Směrem na levo ku čelní stěně kolektivní výstava hosp. spolku smíchovského (péčí tajem. p. Ferd. Hillera), úbožského a jihočeských jednot hosp. se spolkem volyňským a hosp. spolkem pro Vimperk, Volary a Kašp. Hory v čele. Proti nim umístěny jsou hosp. spolky plzeňský, čáslavský, sedlčanský a rokcanský, kdežto ostatní prostoru této a sousední

řady zaujímá kolektivní výstava českého včelařství, uspořádaná péčí A. Reinwarta. Tu vystavuje pozorovací úly Ant. Ložek ve Vtelně, velmi pěkné mezistěny J. Velínský v Praze (Jáma č. 7.), J. F. Anderlík z Heřm. Městce výbornou medovinu, J. Po-spíšil, učitel v Babicích, med s medovinou vlastní výroby, P. Jos. Keberle, med a výrobky medové, Budínský z Chrudimi praktický medomet a přístroje včelařské, Jos. Čihák ve Slavětíně model úlu, med a náčiní včelařské, a Oldřich Dudek z Holic pěkný úl dvoják, V. Hutter spis „Med potravou a lékem“. Zem-ský ústřední spolek včelařský tableau vynikajících včelařů

Ústřední budova hospodářská. 38.

a spolkový časopis a pod. Ku včelařství pojí se v druhé řadě ještě hospodářské spolky v Nov. Pydžově a Chlumci n. C. Velkou pro-storu proti skupině včelařské (ve 2. kulise od přední stěny) zaujalo chmelařské oddělení okresu lounského. V téže podélné řadě nalé-záme ještě Jos. Lefnara ze Smřic n. L. s kolekcí sušené čekanky, hosp. spolek slanský, firmu Wohankovu, jež vystavuje tu semeno řepové (Austria Elektorat). K výstavě chmelařské okresu lounského druží se ve 3. řadě chmelařská výstava rakovnická s tamní rolní-ckou školou, jejíhož ředitele J. Tomše spis Chmel (16 tisk. archů), jakýmž ani žádná jiná literatura vykázati se nemůže, vyložen jest v níže uvedené kolekci závodu A. Reinwarta.

Směrem k ústřední síni budovy doplňují řadu tu hospod. spolky mladoboleslavské a benátské i druhá část hedvábnictví. Za vzor uspořádání výstav hosp. spolků mohou právě kolekce

posledních sloužití. Diagramy znázorněny tu poměry teploty a vláhý a hrubého a čistého výnosu sklizně za poslední desetiletí, ceny plodin za celé století, poměry chovu dobytka a pod. Názor ten doplněn krychlemi, jež naznačují poměr výnosů i poměr jednotlivých pěstovaných plodin. Vystaveny vzory půd a rozborů a plodiny ve válcích, aby se ukázalo, jak, v jakém sledu a poměru je hospodář pěstuje. Proti nim za sebou následují kolekce hosp. literatury, zejména vynikající skupina hospodářských děl a spisů, vydaných knihupectvím A. Reinwarta, s velkým tableau „Hospodáře československého“ v čele; v téže řadě následují ještě kolekce semen A. Deutsche v Praze a hosp. spolek v Roudnici. Do konce řady třetí a na počátek čtvrté zasahuje velká kolekce hospod. spolku československého, k němuž úruží se hosp. spolek karlínský, jilovský, mělnický, hosp. spol. pro okres bělský a hosp. spolek březnický. Řadu tuto doplňují dále některé velkostatky, zvlášť prince Ferdinanda z Lobkovic krásná kolekce z velkostatku dolnobeřkovského. V. Nebeský má tu semena řepová vlastního pěstění, F. X. Ruller pat. vynález ku znamenání domácího bravu, inženýr Fischer zajímavé diagramy „Zakopaná hřivna“, sestavené na doklad důležitosti meliorací, Jul. Stoklasa expozici své literární a zkušební činnosti a Tomáš Bílý pěknou řadu modelů hosp. strojů. Čelní stěnu u postranního východu zaujímá pak velkostatek poděbradský knížete Hohenlohe-Schillingsfürsta, kdež vyložena též řada památných listin.

V sousedním annexu, jenž rozdělen jest ve tři široké řady, nalézáme opět několik velkých výstav kolektivních. Ode vchodu v levo, kolem menší skupiny hospod. spolku libochovického, stihneme ku postranní stěně, kterouž celou zaujímá okres lounský. Prostředek této skupiny tvoří velká kolektivná výstava spolku pro okolí Hradce Králové, k němuž druží se po jedné straně hosp. spolek v Kostelci n. O., mimo to pak po druhé straně hospodářské spolky v Něm. Brodě, Černém Kostelci a v Tachově. Střední část celé prostory tohoto odkřídlí zaujímají velkolepou výstavou sdružené hosp. spolky severo-východních Čech. V kolekci hospodářského spolku a rol. školy v Kutné Hoře zastoupeni jsou Malínští křenaři, na kteréž zvlášť upozorňujeme. Řadu tu doplňují hosp. lesnický spolek v Borovanech a v Budějovicích, hospod. spolek Zvon v Počátkách a hospod. spolky v Humpolci, Kouřimi, Poděbradech a Nymburce. K nim druží se tu kolekce z nejvyš. soukromého statku ve Zvoleňovsi, výstava velkostatku Křivokláta a na štítné stěně kníže Ferd. Kinský, před jehož kolekcí postaven model dvora Radošina. Zdařilé skupiny vycpaných ssavců a ptáků má tu J. Matthäuser z Příbrami. Třetí řadu zaujímají pak z největšího dílu sdružené spolky Pardubický a Chrudimský, k nimž druží se hospod. spolky v Jičíně, Lomnici u Jičína, v Hořicích a Turnově.

b) *Vestibul a střední annex:*

Ve vestibulu vítá nás dekorační skupina, jejíž hlavními body jsou pluh z roku 1791 a pluh z roku 1891. Za ní pak představuje se nám české vinařství skupinou obeslanou 30 vystavovateli. Tu kníže Lobkovic, jenž vinohradům svým a sklepům všostrannou věnuje péči, tu Josef Viktorin, jenž všemožně za-

Skupina měšťanského pivovaru
v Plzni.

39.

sazuje se o zvelebení vinařství mělnického, J. K. Haupt neuvnává ve zjednávání širšího trhu našemu moku révovému a proslulý svou specialitou „Labskou perlou“, tu kníže Ferd. Lobkovic s velezasloužilým svým ředitelem Jos. Šimáčkem, tu hrabě Sylva Taroucca se svým proslulým žernoseckým, Frant. hrabě Thun a Mdr. Pařík v Třebenicích, dále Antonín Cífk a s svým loděnickým, Kafka s trojským a mnozí jiní dokumentují vynikající pověst českého vinařství.

Po stranách velmi vhodně doplněno jest výstavou náradí, nádobí a pomůcek vinařských, diagramy, literatura (Šimáčkův důkladný spis „Vinařství“ a j.). Vinařství české, třeba nemohlo množstvím výroby se honosti, produkuje přece na 860 hektarech vinic 8000 hektolitřů vína ročně, jež slyne svou dobrou kvalitou. Za ním pěknou kolekci plodinou ve zvlášť sličné a účelné úpravě vystavuje hospod. spolek plzeňský, jímž důstojně zastoupen jest český západ. Na stěnách zemědělská rada král. českého a technická její kancelář, pedologická laboratoř, hydrografická komise atd. diagramaticky a četnými plány a jinými ukázkami znázorňují svou činnost. Zejména zajímavou jest tu sbírka obyčejných půd. Střední annex věnován jest hlavně

průmyslu pivovarskému (Skup. III.), kvetoucí této větvi domácí výroby, která českému průmyslu činí čest a stát podporuje velkou svou poplatností. R. 1890 vyrobilo se v Čechách 6,112.862 hl. piva a zapláceno 10,512.887 zl. daní. Co do síly vaří se piva 9° až 20° (nejvíce 10°). Různá piva na výstavišti viz na str. 66. Střed kolekce pivovarské zaujímá model pivovaru dle systému Ondř. Poupěte, reformatora českého pivovarství z počátku tohoto století. Před ním do popředí vystupuje kolekce měšťanského pivovaru v Plzni, největšího našeho závodu (založ. r. 1842), jenž vyrábí nyní ročně sám jediný 400.000 hl. piva a zaměstnává 486 osob. Poblíž akciový pivovar na Smíchově, závod pověsti nejchvalnější, vystavuje slad a sušené mláto, jehož sušení sám jeden z prvních v Čechách zavedl, dále pak akc. pivovar v Nové Pace má pěknou kolekci výběrných sladů.

Pozadí zaujímá žatecká rafinerie smrkové smoly v Žatci, před níž upozorňujeme na K. Scheinpfluga a dr. K. Horlivého pat. spojku hadic, a Fr. Vaníčka v Kutné Hoře filtrační apparaty na pivo, stáčecí přístroj s použitím tlaku a protitlaku a strojek ku plnění láhví. Po levé ruce zasluhuje pozornosti ještě Fr. Kapras v Kobylech u Česk. Dubu, jenž nakládáním zelenin, zejména kořeněných okurek a rajských jablíček, chvalně jest znám a čilý pěstuje vývoz.

c) *Pravé křídlo:*

Z předu zaujato jest hlavně lihovarstvím. Jakkoli odvětví toto netěší se v posledních letech poměrům příznivým, nutno přiznati, že přirozené poměry pokročilého pol. hospodářství jsou jemu velmi v Čechách na prospěch. V Čechách stává tou dobou 245 lihovarů, kteréž roku loňského vyrobily téměř 750.000 hl. lihu. Ve skupině tuto vystavené zastoupeny jsou všechny větve výroby lihovarnické. Vstoupivše v levo, nalézáme tu akciový lihovar v Chrudimi, jenž vystavuje nejjemnější čistěný lih 96°—97°, dále upozorňujeme na závod Bratří Eckelmannů (založ. 1847) v Krásném Březně,

kterí mimo lih vystavují též suroviny, lisované droždí a samožitnou; výborný ocet má tu Jindř. Achatz (majitel firmy Jos. P. Suk v Praze); výrobu jemných likérů zastupují čestně Leopold Stein v Mýtě, jehož tu vystaven zvláště též mařinkový likér, a Vilém Pelly v Polici n. M. výrobu likérů zvláště jemných. F. J. Schejbal v Chocni má tu rovněž několik druhů výborných likérů vlastní výroby. Akciová továrna na likéry La Ferme v Dobrušce dostavila se s velmi bohatou kolekcí zdařilých svých výrobků; Adolf Böhm v Přibislavi, vynikající závod pro výrobu punčovin, má tu specialitu „Bohemian“, výborný vinný ocet a trest octovou. Různé druhy dobrého octa vystavuje tutéž Ferd. Brožek ve Vys. Mýtě, Ant. Crkal syn ve Žlebech má tu různé lihoviny s extrakty ovocnými (borovička tříletá a pod.), jakož i extrakty melisy, balšámu, pelyňku a j. rum atd. Rovněž Otto Roubíček má tu řadu chutně připravených likérů.

Za lihovarstvím tvoří četné obesané skupení cukrářství s perníkářstvím a zužitkováním ovoce. Ve skupině té zejména upozorňujeme na Anton. Šejnohy v Hradci Králové zavařeniny, štávy ovocné a výrobky cukrářské, dále na V. Folprechtovu parní sušárnu na ovoce, čekanku a zeleninu v Ostroměři, na zavařené brusiny, chvalné a valně rozšířené pověsti se těšící J. Fáborského v Týništi n. O., JUC. Tomáška ve Vys. Mýtě ovocná vína, kterýž závod náleží mezi nejčilejší ve svém oboru a zasluhuje vši pozornosti; pěkné výrobky z cukru a tragantu, uměléckého cukrářství má tu Fr. Netáhlík z Kouřimi, jež dedává výrobky své i do mnohých jiných závodů v Rakousku i v cizině. Zajímavý jest vystavený postup výroby. Při výrobě upotřebuje jen čistých bílků (nikdy křihu) a neškodných barev; velmi bohatou kolekcí sušeného a konzervovaného ovoce vystavuje tu J. K. Haupt na Mělníce. Výrobu kanditů zastupuje čestně J. Vodička v Praze (majitel firmy A. Novák). Taktéž zastoupena jest zde První výroba orientalských cukrovinek na Král. Vinohradech, která počala v uplynulém roce s úspěchem velmi potěšitelným vyrábět oblíbené lahůdky orientalské, turecký med, sultánský chléb a sučuk. V krátkém čase podařilo se jí zbýti své, jež čistotou úpravy, lahodností, chutí a láci výrobky bulharských příslušníků velice předčí, do všech míst vlasti naší zavésti, tak že dnes tvoří prodej jeho velmi slušný přírůstek k zisku, zejména v obchodech venkovských. Ostatní část tohoto křídla zaujímá částečně:

výroba škrobu, již čestně tu zastupuje První česká spolková škrobárna v Týništi n. O. V Čechách jest nyní celkem 78 škrobáren v činnosti a výroba roku loňského činila 83.910 mtc. škrobu. Zbytek prostory v tomto křídle vyhrazen jest výrobě čokolády, cukrovinek a náhražek kávových. První i dru-

hou výrobu společně zastupuje velímská továrna na čokoládu a náhražky kávové, výrobu druhou samostatně M. C. Bůva syn ve Vys. Veselí (zak. ž. 1827). Výroba pracuje ve velkém a rozesílá denně více než 3000 kg. hotového zboží. Na náhražky kávové jest nyní v Čechách 17 továren (nejstarší z nich zastoupena samostatným pavilonem č. 109). Největší část z nich vyrábí náhražky jen z fiků, menší část z fiků i z čekanky, jen dvě pouze z čekanky, většinou však přidávají se i četné jiné suroviny.

49. **Třetí polokrytá místnost pro hospodářské stroje:** hlavně velké lokomobily a parní pluhy Reissenzahnovy a velká kolekce firmy Fr. Červinka a spol., Woodův žací stroj (první, jenž byl v Čechách samých vyroben). — Prostoru mezi polokrytými budo-

Pavilon Karla hr. Buquoy-Longuevala. 40

vami pro stroje a ústřední budovou hospodářskou zaujímá řada objektů, z nichž upozorňujeme na Ant. Rojta v Chlumci u Sedlčan nově sestrojený vyorávač bramborů a stroj na odvodňování luk, Ant. Hoška ve Smolnici různé pluhy, zvláště tříradličný s pat. zastavením předního kolečka a s pakou k řízení hloubky orby, dále Jana Sakaře v Radošíně pluhy a hospodářské náčiní, jež jakostí se vyrovná, láci předčí cizozemské, pak na V. Sandtnera a J. Šimandla v Krystýnově u Plzně chvalně známé a oblíbené plzeňské obratlíky a pluhy podvojně, konečně na Manna a Turnovského ve Vinohr. pat. vůz na rychlé skládání řepy v cukrovarech (složení 25 mtc. za 1 minutu).

50. **Karla hraběte Buquoy-Longuevala pavilon,** zahrnující výrobky velkostatků Nové Hradky, Rožmberk, Přisečnice a Hauenstein. Před pavilonem lesnické a ovocnářské školky, kmeny z lesů novohradských, po levé ruce model pily, po pravé ruce výrobky

ciblařské. V pavilonu zaujmají střed výrobky skelných hutí, v levo plodiny hospodářské, výrobky lihovarské, uprostřed v pozadí pěkná výstava lovecká (parukář srnec [následek po-
střelení pohl. ústrojí] v líhu, výkas 100letého odstřelu zvěře), v pravo plastické mapy, výstava lesnická (sbírka škodlivého hmyzu, zvěře atd.), dřevařského průmyslu, voroplavby a modely záskoků, léček, lapadel na zvěř a pod.

51. Knížete Morice Lobkovice pavilon velmi zdobně vystavený dle návrhů prof. Soblíka archit. B. Fleischingerem z kmenového dříví s kůrou, tají kolekce velkostatků Roudnice, Nelahozevsi,

Pavilon kníž. Morice Lobkovice. *Lp. 1*

Bílíny, Novosedel, Žirovic, Eisenbergu, Chlumce, Libčovi a pod. Lesnická kolekce v postranním loubí a na terase. Uvnitř zvláště zastoupeno zřídlo bílinské, po levé ruce rudy šelové horní řed. v Bílině, dále pivovary v Bílině, Neundorfě, Roudnici a Vys. Chlumci. Mimo to správa vinných sklepů v Roudnici a hosp. ředitelství v Milevsku, Vys. Chlumci, Neundorfě a Bílině.

52. Bratři Egerové v Litomyšli vystavují lněné, hrubolnné a bavlněné tkaniny, látky na vozové plachty, pytle a vůbec látky toho druhu k různým průmyslovým a řemeslným potřebám.

53. Arena balonu připoutaného. Dne 16. června vypuštěn byl odtud (viz str. 85) balon volný, jenž ve výši větší než 1000 m. praskl. Větroplavci však šťastně se zachránili.

Pavilon mlynářský.

54. Pavilon mlynářství jest rozdělen na 3 oddělení; v prvném vystavuje Jan Prokepec různé mlýnské stroje a mlýnské potřeby vůbec, vše nejnovější soustavy. V druhém oddělení vystavuje „Spolek českomoravských mlynářů v Praze“ výrobky svých členů jakož i pohledy na jich mlýny. Třetí oddělení zaujímá výstava všech druhů mlýnských kamenů a potřebného náčiní k jich obsluze, vystavených firmou G. Žižka v Praze.

Pavilon H. Fuchse.

42.

55. Hynek Fuchs. Pavilon ve slohu švýcarském postavený stavitelem p. Hubáčkem. Výstava závodů v Praze, Vídni a České Kamenici.

V přední místnosti v levo pracuje lithografický rychlolis, v pravo rychlolis knihtiskařský, ve střední části 12 m. vysoká pyramida z kotoučů různých papírů, vážících 25.000 kg.; kolem podél stěn výrobky papírný, knihtiskárny, lithografie, slevárny písem atd. Na 3 arších papíru zavěšená závaží dosvědčují jakost výrobků

Pavilon Frant. hr. Thun-Hohensteina.

43.

papírnických této firmy. V zadní místnosti pracuje stroj na vyrábění obálek, stroj gumující, stroj rastrovací a j. V přední a zadní místnosti znázorněna tak v malém velmi účelně výroba knihtiskařsko-papírnická.

56. Hr. Fr. Thun-Hohensteina pavilon zahrnuje výstavu velko-
statků Děčína, Peruce a Vel. Zdíkova. Ve středu podle vystavených
vyznamenání z velkých a světových výstav stroje na stáčení vína a
přípravu vinného octa. Po levé ruce chov sivenů, po pravé chov
pstruhů (živé ryby 1—3leté v akvariích). V levo polní hospodářství
plodiny v zrně a slámě, řepy semenice a semeno řepové, polarizační
stanice na Peruci, vlna chovaných ovcí merino, rambouillet a
southdown, plány a fotografie hospodářských budov, pastva do-

bytka na koliku atd. V pravo lesní soustava dřeviny a nástroje lesnické; výrobky cukrovarů, pivovarů, vinařství a papírnictví, mimo to ukázky z křemenových lomů pro sklárnu. K výzdobě užito trofejí a starých zbraní loveckých, vycpaných užitečných a škodných ptáků a j.

57. Pavilon spojených železáren. Navrhl a ve slohu franconzské renaissance vystavěl architekt p. Werthmüller: Alegorické sochy „Hutnictví“ a „Hornictví“ nad hlavním vchodem od Hergesella a Procházky. Po pravé straně budovy železniční kolej 52 m. dlouhá z jednoho kusu. Uvnitř mezi korridory a rampami budovy sad s ná-

Pavilon spojených železáren.

44

držkou z cementu kralodvorského (viz též vodotrysk před pavilonem města Prahy). Střed budovy zaujímá pražská železářská společnost hlavně kolekcí plechů a ocele plávkové. Na levo v 1. odd. Teplická válcovna s hutí bessemerskou vystavuje železo válcované a ocel bessemerovou; v 2. oddílu akciová továrna na lopaty a zboží oružnické velkou kolekcí lopat a pod. tovarů, ve 3. oddílu Poldina hut, ocelárna na Kladně, ocel kelímkovou, kosa, pilníky, dráty, stroj na zkoušení pevnosti a trhání železa a ocele. Po pravé straně: v 1. oddělení česká montanní společnost zboží litinové, pilu na řezání nosičů, kolejnic a pod., ve 2. odd. má své výrobky kralodv. továrna na pat. portl. a puzzolanský cement, stroj na zkoušení pevnosti cementu, v 3. odd.

akc. společnost, Rudolfova huť, válcovna na jemné plechy v Teplicích, ocel plávkovou, rozmanité jemné plechy a výrobky z nich, jež se též na strojích tu vyrábějí, též stroj na trhaní železa a oceli hydraulickým tlakem. V koridorech profily z vápencových lomů. Venku na rampě postaven ze struskových cihel litý krucifix dle modelu Kochova, pracovaný v kralodvorské

Železářny komárovské. 451

huti, uměle lité schodiště (spojení mramoru se železem), ocelová slitina a j. výrobky. Před vchodem obelisk, jehož spodek tvoří železná ruda, střed vápenc a svršek kamenné uhlí; po straně balvan železné rudy šestnáct centů těžký, jemu naproti balvan tetínského vápence. Roční žel. výroba v Čechách činí více než 5 1/2 mil. zl.

58. Knižecí hanavské železářny v Komárově; pavilon, provedený za technického řízení ředitele p. J. Jakoubka, jest sám výstavním předmětem z litiny, rovněž jako výrobky v něm vystavené; ozdobná brána, okrasy, lampa, balkon, ozdobné dveře, okna, arkýř,

vše ve slohu barokovém provedeno z litiny. Rovněž z litiny jest schodiště, stojany svícnové, dlažba a uvnitř pavilonu sloup a orlem sochaře Natta, munice vojenská, smaltované nádoby, poprsí J. Velického (modelováno Nattrem) atd. Vystaveny jsou tu též práce od borné školy založené při závodu r. 1887, jediné svého druhu v Čechách. Železárny komárovské jsou nejstarší v Čechách (v 12. století), mají po ruce výborný rudný materiál a byly první, jež zavedy v Evropě lití železa do forem pískových.

59. **Strojovna**, jejíž železná konstrukce postavena Pražskou akciovou strojírnou a montárnou dříve Ruston a spol. dle projektu inženýra Alb. V. Velflíka a jejíž zdivo a dřevěné části zbudovány dle návrhů arch. p. B. Münzbergra p. F. Červenkou, jest spolu se sousední kotelnou ústřední výstavou českého strojnictví. Vyvinutý průmysl strojnický jest nejskvěljším vysvědčením pro průmyslnou vyspělost země, neboť tento průmysl předpokládá zvláště příznivé poměry domácího odbytu, ježž zabezpečiti může jen velmi cílá výroba všech odvětví. V obrovské lodi strojovny mají kolekce své a mohutné stroje všech druhů v činnosti první naše závody strojnické: Märky, Bromovský a Schulz, motory, turbíny, technologické potřeby cukrovarské, stroje pro zpracování dřeva a pro průmysl textilní a j.; akc. společnost strojírny dříve Breitsfeld, Daněk a spol., parní stroje, stroje cukrovarské a hornické; Havelka a Mész, armatury všeho druhu; Martinka a spol., parní stroje a egalizační soustruhy; pražská akciová strojírna, parní stroj o 800 koňsk. silách, parní kotly a mn. j.; Fr. Ringhoffer, vozy železniční, chladiče, zapařovací kádě a j. Při pravé stěně Šule Fr. v Liberci, soustruhy egalizační vlastní soustavy, zvláštní přístroj ku soustruhům na fresování, zvláštní přístroj na vypichování klínových zářezů (pro malopřůmyslníky velmi výhodný (části soustruhů, které upotřebením trpí, jsou vesměs z anglické ocele); Fr. Nickel v Duchcově, vodní závěrky, normální kusové roury, záklopký, lisý na cihly, odlitky železné a t. d.; výborný soustruh pro soustružníky perleti; společné práce mají tu Frant. Novotný, zámečník v Počátkách, a Fr. Povolný, truhlář v Žirovnici: šicí stroje soustavy Singerovy vlastní výroby a j. výrobky toho druhu Fr. Krásek, mechanik v Chrudimi; dále E. Škoda v Plzni, vacua, chladiče, zabřivače, lafety k dělům, 2 mitraillesy a mn. j. Dále má tu též spolek pro zkoušení a překlížení parních kotlů přehled soustav v Čechách užívaných, sbírku vad, nasedlin, přístrojů k čistění vod atd. a Aug. Kobout z Nové Kdyně mlýnská Marlittova plátýnka, jediný to český výrobek svého druhu. (Sk. XVI. K. CLXI. 171.)

60. **Kotelna**, spojená se stanicí pro osvětlování elektrické, jest důležitou součástí strojovny. Kotly v kotelně a stroje dynam elektrické i různé přístroje vystavují tu zvláště Akc. spol. strojírny

dříve Breitfeld, Daněk a spol., Märky, Bromovský a Schulz, Pražská akc. strojírna, Fr. Ringhoffer a j.

61. **Pece společenstva pekařů pražských** postavené dle nejnovějších zařízení stavitelem pekařských pecí p. Rusem. Obsahují pec, pekárnu, ložnici, chlebnici, moučnici, kancelář a v koridoru výstavu pomocných strojů, droždí a p. Celý den jsou v činnosti a zásobují výstavu pečivem. (Skup. III.)

62. **Patenty a vynálezy.** (Výstava přidružená. [K. 219.]). Předměty vystaveny v podélných řadách, jen střed u předu zaujímá velká skupina šicích strojů G Neindlingera. Cestou v levo do

Pece společenstva pekařů.

46.

první řady (při stěně) česká pat. kancelář inž. Vojáčka vystavuje patenty Krnkovy, album českých vynálezců, psací stroj bez pentlice a p. V. Stome ze Žižkova noční lampy proti hmyzu, ochranné pasy proti housenkám a žlábký ke krmení koní a j. Firma Wohanka a spol. má tu ochranné prostředky proti úrazům pro dělníky, zvláště též nespalitelné obleky a j. Váša Myler v Roudnici model svých pat. skříňových loží (ve skutečné velik. v levém křídle prům. paláce). Řadu první uzavírá živnostensko-hygienické museum ve Vídni kolekci modelů pro bezpečnostní opatření při provozování různých živností. V druhé řadě na konci skupina pletacích strojů pro domácnost; dále V. Heidlmann na kruhovém pletacím stroji plete různé oděvné součástky z příze od firmy Zlatník a Tlapák. V třetí řadě F. X. Ruller z Něm.

Brodu má nový pat. vynález ku znamenání domácího dobytka, vedle pak Alois Zvěřina, pokl. cukrovaru ve Vnoři, přístroj k rozřezování drobných mincí, Jan Faust z Brna dva druhy pat. zdravotních dýmek. Jos. Köhler a L. Pintner mazničky na různé stroje dle vlast. patentu. Ve 4. řadě dle pravé stěny nazpět K. Scheinpfluga a dra. K. Horlivého ve Slaném pat. spojky hadic, dílnu Maurice de Leon a spol. z Tilghmannovým pat. pískovým strojem ku rytí do skla, křišťálu, mramoru a p. Prof. Č. Magerstein z Opavy má v patentech svůj přístroj k určování procent líhu, Bergedorfská železárna u Hamburku odstředivací přístroje na mléko atd., prof. dr. Frant. L. Stud-

M. Ehrenreich. 47.

nička a pat. rotační chladič. Do skupiny této náleží z jinde vystavených objektů č. 44, 78 a 115, mimo to pavilon č. 70.

K budově patentů přiléhá Piersonova kolekce nových a zdokonalených patentů; hlavně drobné strojky pro domácí potřebu. Dále 62 a. Továrna c. k. uher. stát. drah v Budapešti kolekci strojů ve zvláštní polokryté místnosti.

63. První českomoravská továrna na stroje (Skup. XVI.): pavilon pražské mostárny představující rozdrůžovač na uhlí s úplným strojním zařízením v činnosti.

64. M. Ehrenreich ve Vysocanech (kup. XII.) vystavuje mazadla, oleje, karbolineum, klič proti housenkám, chemické barvy, laky, fermeže.

65. Otto Večerník a Fr. Vyrážil. Pat. polní, převozná pece v činnosti (vedle ve stanu pečivo v nich vyrobené na prodej, mimo

to v kiosku č. 22). V pecích těchto peče se i chléb i jemné pečivo. Každá pec váží 1000 kg. a p-če se v nich střídá-ě. Chléb možno ve 24 hodinách 24krát zasaditi. Pro obyčejné pečivo vydrží jedno vytopení na 10 sadů. Topí se dřívím, uhlím neb každým jiným topivem. Vnější obal pece zůstává chladný. Pekárna jest zařízena pod stanem a používá se v ní molarůch strojů. Ku kynutí upravena zvláštní skříň.

66. **Martinka & spol. v Bubnech.** Přenosné patentní železnice „Decauville“ a různé druhy vozů železničních. (Skup. III.)

67. **Bolzano, Tedesco a spol. ve Slaném.** Šachtová stavba pro uhelné doly. V šachtovém domě kombinovaná šachta těžná a vodní,

Polní pece O. Večerníka a P. Vyrasila v činnosti

klec těžní, těžní stolice (kotoučová), střídací vrtací stroj, drátěná lana, důlní vozíky, rozvrhovka, torné výklopy; pohyblivé síto, rourový kotol, zařízení pro elektr. osvětlení, odvodňovací stroj a j. V menší budově dvoucyldrový těžný stroj.

68. **Spolek pro průmysl cukrovarnický v Čechách.** Před pavilonem model obrovské homole cukru, znázorňující denní spotřebu v Čechách 75.000 kilogramů. Ve 134 českých cukrovarech investován jest kapitál asi 50 milionů zl. Ročně zpracuje se nyní asi 6 mil. mtc. řepy, vyrobí se průměrně asi 700.000 mtc. surového cukru a zaplatí více než $4\frac{1}{2}$ mil. zl. daní. Střed pavilonu zaujímá skupina rafinerií, ukončená sochou „Cukrovarnictví“ z umělecké školy prof. Myslbeka. Právě oddělení skupinové vý-

stavy a obrazy jednotlivých českých cukrovarů. V pozadí závody dodávající potřeby pro laboratoře cukrovarů (vzorné laboratoře), na levo závody pro různé potřeby cukrovarské (v té příčině nutno si povšimnouti též strojovery). Z umístěných tu předmětů upozorňujeme zejména na Jana Císaře z D. l. Beřkovic pat. transporteur řepy (k pračce), velmi jednoduchý a praktický. bratři

Pavilon českých cukrovarníků s homolí denní spotřeby cukru v Čechách.

149

Jos. a Jana Friče polarisační a kontrolní přístroje pro cukrovary, Jana a J. Kubna c. k. výs. továrny na lněné a vlněné zboží v Litomyšli, filtrační plátna k lisům všech soustav, konopné hnací řemeny, popruhy k elevatorům, ke strojům odstředivým a pytle, bratři Perneri v Labské Týnici diffusní nože, vložky do řezacích desek, přístroje ku zkoušení řepy a j., V. J. Rotta v Praze různé části strojů a železných nástrojů pro cukrovary, konečně pak na Wohanky a spol. znázorněný způsob a průběh

zkoušení řep na stanici pro pěstování řepového semene v Hostivících s potřebnými přístroji. Na galerii pavilonu umístěna jest historická a statistická výstava průmyslu cukrovarnického znázorňující rozvoj našeho cukrovarnictví ve třech hlavních obdobích: I. od r. 1780 (rafinování cukru třtinového č. koloniálního) a r. 1800—1835 (rukodělná výroba cukru řepového); II. od r. 1835 až 1863 (od zavedení páry a zdokonalování strojů až do přemožení přívozu cukru třtinového) a III. od r. 1863 až na naše dny

H. & V. Pataky. Patenty.

50.

(kteráž doba vyznačuje se dalším zdokonalením práce, jež z cukrovarství našeho učinilo průmysl vývozní.

69. Restaurace Marie Kopecké „U Zastávky“. Studené i teplé pokrmy, různé nápoje. Lístky na dráhu.

70. H. & V. Pataky, kancelář pro vymáhání patentů. Modely: sněhový pluh, amer. stroj na výrobu krabic, nové sedlo na koně a j. (Skup. XXVII.)

71. Restaurace a kavárna K. Povolné. Pivo od sv. Tomáše. Vína uherská od F. Joliče. Vlaské uzenáče od Uggého v Praze. Různé pokrmy a nápoje.

Ant. Chmel. Ochutnavárna.

571

Turecká kavárna.

572

72. F. Kaplan, uzenářský závod v Karl. Varech. Ochutnavárna vývozních výrobků, t. zv. výstavního salámu a vín.

73. J. M. Gally-ho ochutnavárna vína. Rumunská kapela.

74. Van Houten C. J. a Zoen. Ochutnavárna Van Houtenova kakaa.

75. A. Kuhn ve Vojicích p. Konecchlum: nespracovaný kámen, sochařské a kamenické práce vlastní výroby. (Skup. XI.)

76. Rokycany, král. město. Dlažební kámen z vlastních lonů. Výborný křemenez. (Skup. XI.)

77. Frant. Holec v Prasetíně u Skutče sdařilé výrobky leštěné ze žuly. (Skup. XI.)

78. J. Friedlander (patenty). Zařízení Hal'adayova větrného motoru.

79. Jindř. Hansik, sochař ve Vojicích u Ostroměře. Socha sv. Floriana. (Skup. XI.)

80. E. Škoda a spol. ve Vorlíku, p. Třemožná. Skupina ohnivzdorných kamenů pro ocelárny, svařovny, pudlovy a j. a vložek do kamen. (Skup. XI.)

81. Šebek Jos. a Netušil Ant. (Skup. XIX.) Pat. stavební vytahovadlo na cihly a maltu.

82. Lad. Čupr v Libni. (Skup. XI.) Skupina cementových výrobků pro stavby, hospodářství a j. patent. cementové ledničky a taškový kryt z cementu.

83. Foerster M. v Třemožné. Skupina šamotových výrobků, plynových křivulí a p.

84. Viktor Dlugogenský. Edisonův fonograf. Vstupné 40 kr. Účastníci výst. vlaků, ohlási-li hromadnou návštěvu (od 10 hod. do 2 hod. odp.) 2 dny napřed, platí po 30 kr.

85. Ant. Chmel, uzenář. (Skup. III.) Ochutnavárna vlastních výrobků. Víno. Vynikající vývozní závod český. Vedle

85 a. téhož dílna na uzenky v činnosti.

86. Dr. F. Zátka, Kiosk. Prodej vody sodové.

87. Fr. Ringhoffer. (Skup. XVI.) Zařízení pro umělé chlazení pro sklepy na pivo a komory na maso na jatkách.

88. Akciový pivovar v Plzni. Restaurace Hlavova. (Skup. III.) Pivo vlastní výroby. Pokrmy.

89. J. R. Vilímek. Výstava knih, hudebnin a časopisů vydaných vlastním nákladem. Výstavní list „Praha“. Znázornění postupu knihtiskařské výroby. Na pravo v činnosti rotační stroj knihtiskařský a menší stroj ruční. (Skup. IX.)

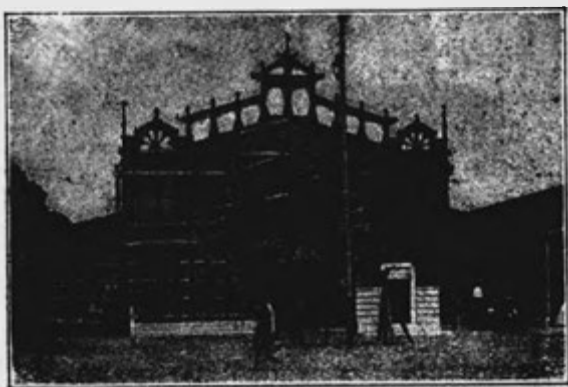
90. Novák a Jahn, továrna na stroje a zboží měděné v Bubnech. Stroj zimotvorný na výrobu 750 kg. ledu v jedné hodině zásobuje ledem celou výstavu. Pro pivovary: pánev s topením parou na var 75 hl.; mačkadlo na sušený slad, sprchový

chladič s výkonem 50 hl. za hodinu, stroj na sušení mláta; pro lihoviny: Odpařovací přístroj s nepřetržitou činností, rektifikátor, zapařovací a chladičí kádě, skříně s armaturou.

91. **Adolfa Jos. knížete Schwarzenberga** pivovar v Třeboni. Restaurace Kýrova. Chutné pokrmy. Pohodlná a pěkná vyhlídka na světelnou fontánu.

92. **The Bohemian Breweries Limited.** Restaurace. Pivo z pivovarů v Praze, v Libni a „u Štajgrů“ v Praze.

93. **Helios**, fotografické atelier družstva fotografického. Oficiální fotograf sletu všesokolského, pohledy z výstavy, obrazy a před-

Průčelí budovy pro zdravotnictví, sociální zařízení, hornictví, inženýrství, literaturu a retrospektivní výstavu knihtiskařskou. 53

měty výstavní. (Kabinetní formát po 30 kr.) Alba výstavní. Platino-
typie. Aristopie a j. metody moderní.

94. **Kohl a spol.** Krondorfská kyselka z pramene korunní princezny Štěpánky. (Skup. X.)

95. **J. Průša a F. Šnepp.** (Skup. XI.) První rak.-uher. továr. výroba spojovací hmoty „Lavacoid“. Různé lavacoidem spojené předměty.

96. **Město Dvůr Králové.** Pískovec, dlažice chodníkové, kostky chodníkové, kostky ku dláždění ulic, průjezdů a p., výborné jakosti; pískovcové schody. Naproti po levé straně vchodu přes 7 m. dlouhé schody z jediného kusu od F. Holuba na Smíchově.

97. J. Cingroš v Plzni, c. k. dvorní a měst. mistr kamenický. Různé výrobky ze žuly, labradoru a leštěného syenitu.

98. Budova pro hornictví, hutnictví, inženýrství atd. Budova tato rozdělena jest na čtyři hlavní oddíly. V prvním z nich zastoupeno jest několik skupin a sice po pravé straně, částečně i po levé skupina XXVI. zdravotnictví a sociální zařízení, ve středu skup. X. hornictví a těžba z říše nerostů, částečně i skup. XIII. hutnictví.

Skup. XXVI. Zdravotnictví a sociální zařízení. Pokus této první svého druhu výstavy na půdě české týká se hlavně po stránce sociálních zařízení otázky dělnické, chudinství a dobročinnosti veřejné i soukromé, k čemuž přidružuje se zařízení spolkové a pojišťovací. Vstoupíme-li, máme po levé ruce kolekci Zemského spolku červeného kříže, k níž druží se výstava potřeb ranhojičských fir. Čížek a Hajšl. Po pravé ruce zahajuje řadu social. zařízení obchodnický spolek Merkur s poprsím svého zakladatele A. Olivy a s praporem. Obchodnický spolek „Merkur“ v Praze, spojený s „Klubem samostatných obchodníků a průmyslníků“ trvá od 7. července 1862, členů čítal v období tomto 5943, podpor a darů k účelům lidumilným a vlasteneckým udělil 4015 zl., z čistého výtěžku plesů týmž účelům 7433 zl., na vyučování členů ve spolku vynaložil 4909 zl., míst bezplatně opatřil 3334. Podniky a korporace, jež byly Merkurem buď přímo, aneb jeho přispěním založeny a uskutečněny, jsou: 1. Pražská bursá na zboží a cenné papíry. 2. První občanská záložna v Praze. 3. Občanská záložna v Karlíně. 4. Občanská záložna na Smíchově. 5. Československá obchodní akademie v Praze. 6. Hospodářsko-průmyslová výstava v Plzni r. 1869. 7. Živnostenská banka pro Čechy a Moravu v Praze. 8. „Praha“, spolek kapitálů a důchody vzájemně pojišťující. 9. Odbor pro podporu členů v případech nemoci a úmrtí. 10. Spolek admin. úředníků cukrovarů z odboru „Merkuru“ povstálý. 11. Česká většina v obchodní a živnostenské komoře Pražské. 12. Pamětní deska nestoru obchodnictva českého Ant. Skřivanovi. 13. Zemská jub. výstava v Praze 1891, k níž dal podnět již r. 1869 a o jejíž uskutečnění se v letech následujících mocně zasazoval, nedaje utlumiti ruchu ve prospěch pořádání výstavy té jím vyvolanému. 14. Literární fond českého obchodnictva. Obraz výst. objektu „Merkuru“ viz na zadní obálce této knihy. Naproti skupině „Merkuru“ spolek pro podporování vdov a sirotek po profesích středních škol znázorňuje svou blahodárnou činnost. Kolem středu, jež na této straně tvoří výkazy prvního českého c. k. ústavu pro vzáj. pojišť. proti škodám z ohně a krupobití a výkazů úrazové pojišťovny řadí se české ferialní osady a mapa, znázorňující vývoj spořitelen v Čechách, vystavená městskou spo-

fitelnou v Pardubicích se svými přehledy, dále z dravotnická mapa Čech, výkazy dělnických, výpomocných, dobročinných spolků atd.

Jsou zde zároveň vystaveny minerální vody a kolekce některých zubních lékařů, zejména spolku zubních lékařů v Čechách, zubního technika K. Šlosera v Litoměřicích, umělé chrupy a strojky ku řídění křivě stojících zubů.

Celek doplňuje zařízení měst, z nichž zejména město Plzeň skvěle jest representováno (město Praha — viz pavilon čís. 132), četná ostatní následují pak v koridoru, jenž nalézá se po pravé straně departementu c. k. místodržitelství. Tu také umístěny jsou některé zajímavé předměty ze skupiny XIX., na př. Jana a Em. Bartíka dřevěné modely různých staveb, zejména pak krásně provedené kaple „Proměnění Krista Pána“ v Rychnově n. K.; Jos. Hercík v Komárově u Hořovic vystavuje tu pěkné návrhy na práce zlatnické, skleněné a hliněné atd.

Skup. X. **Hornictví a těžba z říše nerostů** zastoupena jest tu spolkem ku prodeji uhlí z hor. revíru Buštěhrad-Kladno (velká pyramida uhelná). Po levé straně upozorňujeme na české zlato z Bohulib vystavené majitelem těchto dávných zlatonosných dolů p. J. Wangem z Kněvize u Selčan, dále pěkné sbírky dra. Paříka a K. Křenka učitele z Třebenic (sbírka z granátových naplavenin), v levém rohu na J. Strnada z Rovenska pěknou sbírku křemenů hor kozákovských a nerostů podkrkonošských a konečně na šťastně uspořádaný profil silurských vrstev mezi Berounem a Kar. Týnem, inž. J. Neumanna (viz skup. XIX.) v Berouně a poblíž výrobky z tuhý bratří Ulrichů a spol. v Budějovicích. Ostatní předměty skupiny této viz č. 26, 31, 36, 40, 114, 42, 56, 57, 58, 51, 94, 96, 75, 76.

Skup. XIII. **Hutnictví** zastupují tuto jedině železářny města Rokycan, závod stávající od r. 1630, jenž vystavuje tu železné lité zboží obchodní, vkusné a zdařilé úpravy, jež vynikajíc svým jemným provedením a lehkostí těží se pověstí velmi chvalné, a vyváží se do všech zemí rakouských dílem i na Východ a bylo na četných výstavách skvěle vyznamenáno. V železárnách těchto lity byly trojramenné kandelábrы pro hlavní třídy města Prahy.

Průměrně vytěží se ve vlastních dolech těchto železáren ročně 50.000 q. rudy, z níž získá se 15.000 q. litiny, která spracuje se na 10.000 q. litinového zboží a 10.000 q. (5000 ze 2 kuploven) odlitků strojových a apretovaných. Mimo slevárny pracuje rozsáhlá dílna zámečnická s moderními stroji.

Druhou střední část této budovy zaujímá:

Skupina XIX. **Inženýrství a stavitelství.**

Skupina tato representována jest vlastně nejdůstojněji samou výstavou, neboť velké to množství zdařilých staveb, neobyčejně

rychle provedených, jest velkým, čestným dílem českých architektů, stavitelů a inženýrů. Mimo to však zvláště znamenitě reprezentuje se skupina ta v pavilonu zemského výboru (č. 7.) a v pav. města Prahy (132) a pražských plynáren (134), v pavilonu K. Rivnáče a spol. (č. 148), ve strojovně (č. 59) a architekturou ve výstavě umělecké (č. 4), v pavilonu knížete Schwarzenberga (č. 42). Nicméně i tuto ve vlastním svém středisku prezentuje se zvláště důstojně v oddělení c. k. místodržitelství, před jehož vchodem c. k. řed. státních drah vystavuje velký model příštího nádraží Františka Josefa. Po levé straně pak v koridoru zastoupen jest především spolek architektů a inženýrů v království českém soubornou výstavu prací českých techniků a veřejných staveb českých měst a zastupitelstev. Mezi jiným nalézáme tu též plány stavitelských památek, skupinu neúporného profesora K. V. Zengra patentových strojů fyzikálních, fotografií astronomických, meteor. a mikroskopických atd., inž. Kusýna knihu „Rozpočty staveb pozemních“, která v praxi dodělala se velkého úspěchu. C. k. dvorní fotograf p. J. Eckert vystavuje tu fotografie různých konstrukcí a zřízení továrních v Čechách.

Skup. XXIII. a) Literatura

zaujímá třetí hlavní oddělení této budovy. Znázorněn jest tu rozvoj literatury české všech odvětví za uplynulé století. Dříve byly tu speciální výstavy některých časopisů, umístěných nyní ve skup. IX. (Pravé křídlo prům. paláce.) Upozorňujeme z nich zejména na

Maršnerův „Český Lloyd“, nejstarší a nejrozšířenější český list obchodní; považován jest právem za tlumočníka a orgán obchodnictva koruny české. Po sedm let plní svědomitě úkol svůj, jenž nese se pouze za povznesením obchodu a průmyslu českého, a každá dobrá myšlenka nalezla vždy v listě tomto podpory nejúčinnější. Obchodní a tržní zprávy Čes. Lloydů těší se u obchodníků našich důvěře veliké a není to pouhou frází, podotýkáme-li, že list zasluhuje, aby odebíráu byl od každého uvědomělého obchodníka ve vlastech našich. Dále zastoupena jest Bethania, časopis biblický církve českobratrské. Ve zvláštní příloze přináší otisk české bible králické.

Nejzajímavější oddíl této budovy zaujímá retrospektivná výstava gremia pražských knihtiskařů a písmolijců. V průčelí znak typografický. Ve středu regály s kasami, výrobkem to odborného truhláře Chittussiho, u nichž dva sazeči pracují tím způsobem, že jeden obstarává sázení, druhý pak rozmétá písmo do kasy; k akcidenčnímu regálu přiléhá ještě jeden regál s písmy rozličných druhů, tak že vše podává obraz malé knihtiskárny. Vlevo starý ruční lis dřevěný, opatřený přiměřenou formou, upomínající na tisk starých knih, jemu naproti ruční lis železný s formou plakátovou pro retro-

spektivní výstavu. Hned vedle umístěny dva lisy americké, pro tisk menších prací akcidenčních upravené. V pravo malý rychlolis jednoduché konstrukce, na němž připravena k tisku forma obrázková. Před ním nalézá se plynový motor od Bernhardta ve Vídni, hnací to síla všech strojů na výstavě se nelézajících, v pravém rohu pak model rotačního stroje augšpurského, chrlicí spoustu výtisků. Po levé straně umístěny jsou pomocné stroje knihtiskářské; tak na př. stroj řezací, perforovací a j. Papír nekonečný, sestaven v pyramidu, uzavírá první křídlo výstavní, kdež mimo to znázorněna ještě ve dvou vitrinách výroba papíru, vyloženy stanovy gremiální a jiných zřízení užitečných, odborné časopisy české „Typografia“, „Typografické Listy“ a „Velešlavin“, jakož i vyložena serie barev, firmou A. Weissberger v Praze vyrobených. — Vlevo v oddělení druhém znázorněna jest písmolijna tím způsobem, že shledáváme zde způsob starý, zastoupený pecí slevačskou, slevadlem ručním, stříkačkou, kličnou a jinými přístroji, slevárna novější opatřena slévacím strojem, strojem sdělavacím, hoblíky a j. nástroji slévacími. Výstava patric a matric, původních řazených i galvanisovaných, písmových i ornamentových vyložena jest ve vitrinách dalších. — Ubírajíce se v před shledáme ve vitrinách celou výstavu gremiální vroubících mimo to ještě rozličné sazby obyčejné i umělé, různé sazby ornamentové jednobarevné i vícebarevné, veškeré novější způsoby reprodukční, stereotypie pro stroj rotační atd. — Výstava historická, umístěná v osmi vitrinách, znázorňuje nám nejlépe přehled vývoje písma v Čechách užívaného, zejména knihového. — Na všech strojích vždy ve svátek a v neděli se pracuje od 2 do 3 hod. odpoledne. Člen výstavního komitétu gremiálního p. Ant. Schiller ochotně větším společenstvem nebo vzdělavacím spolkům ve sváteční dny dopoledne podává obšírná vysvětlení, oznámí-li se mu dříve v čas návštěva na adresu: „Výstavní komitét gremiální, předseda p. F. B. Batovec (Příkopy)“.

99. Malý průmysl. (Budova druhá B). Prostoru zaujala v předu skupina IV. a XVII., za ní pak druhá část skupin XII., XI. a V., zastoupených již ve hlavním paláci průmyslovém.

Skupina IV. **Kůže a výrobky z ní, usně a štětiny.** (K XCXVI.)

Výroba kůže, jakkoli v posledních desetiletích snížil se počet její zástupců v Čechách, nabyla tu nebývalé dokonalosti co do jakosti vyráběného zboží, a mnohé vynálezy, důležité pro tuto výrobu, vzaly původ svůj od českých průmyslníků. Dovožu, jenž druhdy z velké části české výrobě byl na úkor, klade se čím dále tím pevnější hráz vlastní výrobou. Vstupme do budovy hlavním vchodem proti atelieru Helios. Hned z předu na levo proslulá a stará továrna (zal. r. 1728) Skřivana Aug. dědiců v Krucemburku vystavuje různé druhy zpracovaných teletin a východoindických kipsů pro jemnější druhy průmysl. prací; co do jakosti i množství

výroby jest starý tento český závod jedním z prvních v Rakousku a výrobky jeho mimo Čechy konsumují se většinou ve Vídni a v Uheraku; poblíž hned Karel Nosek z Rokycan vystavuje jelení pokrývky, dančí, srnčí a beránčí kůže, hlazené, vesměs dokonale zpracované, dále Filip Masner v Novém Kníně (závod založ. r. 1861) výborné hřbety a teletiny, J. Seykora a synové proslulý závod v Kostelci n. O., z něhož vyšla mnohá reforma této výroby, vystavuje valchované svršky na obuv dle vlastního pat. vynálezu, J. Všečetka v Chrudimi různé svrškové kůže a teletiny, řemeny a řemínky, a V. Červenka v Chrudimi (závod od r. 1831) vydlávané kůže, jež docházejí hojného odbytu ve Vídni a v Pešti.

Budova pro malý průmysl (B). (Skup. IV., V., XI., XII. a XVII.)

54.

Po pravé straně z vynikajících předmětů uvádíme mazané kůže K. Tvrzníka v Táboře, a usně a podešvice Ad. Freunda ve Stráži, jenž vystavuje tu též celý kožený oblek rybářský. Znamení kůže rukavičkářské vystavuje tu Jan Ryšavý ze Dvora Králové. Nedaleko pak má kolekci svou velký a vynikající závod český F. Malínský v Hlinsku (založ. 1845), zabývající se výhradně výrobou koží pro vojenské dodávky, pro kterýž účel závod tento, moderně zařízený, pracuje již od roku 1859 a mimo pro námořnictvo a zeměbranu dodává též výrobky své pro vojsko bulharské. (V srbsko-bulharské válce dodal ve krátké lhůtě 100.000 vysokých bot.) Jest to jediný český závod v tomto oboru, zaměstnává 500 dělníků a může i největším zakázkám rychle vyhovět;

dále pak J. Wiesenberger ze Žebráka vyniká svými usněmi, jichž vystavuje tu řadu druhů, podobně pak J. Miniberger v Hostouni (pp. Středokluky) usněmi na podešve dle švýcarského způsobu pracovaným, nejlepším rakouským výrobkem toho druhu.

Výrobu kartáčeknickou zastupují tu čestně M. Náhlíček z Hradce Králové a F. Filip v Jablonném n. O. (též dřevitá vlna a matrace z ní).

Skupina XVII. Prostředky dopravní. (K. CLXVII. 184.)

Výrobou vozidel železničních zabývají se velké závody strojnické, i zastoupena jest tato výroba hlavně ve strojojně (č. 59.). Vozy nákladní, pokud výroba jejich na výstavě jest zastoupena, nalézáme, zejména pokud se týče nových systémů, vedle hospod. strojů (č. 47. a 49.). Výroba velocipedů a kočárů zastoupena jest pak tuto řadou výrobků vskutku vynikajících, které dosvědčují, že netřeba za drahé peníze výrobky toho druhu dovážeti z ciziny. Upozorňujeme na př. jen po pravé ruce na Čeněk a Bubna v Hradci Králové landauer a polokrytý faeton a Václava Zouplný v Mladé Boleslavi dokonale stavěný a pěkně vypravený kočár. Mimo to vystavuje tu první parostrojní továrna na kočáry V. Brožík a syn v Plzni několik druhů kočárů projížďkových, honebních a pod. Jan Otokar Jech (vývozní firma pro Rusko) v Praze řadu kočárů a faetonů všeho druhu. Jos. Frýda v Hořicích kočár s novou pat. příkrývkou a mn. j. Jiné výrobky sem spadající hledati dlužno ještě ve 3. budově průmyslové (č. 104.).

Skupina XII., o níž povšechně byla již řeč na str. 122., vystupuje tuto hlavně výrobou uměl. hnojiva, mýdel, voňavek, barev, přípravků materialistických a pod. Po levé straně upozorňujeme tu zvláště na Stan. Vorla v Kolíně výborné barvy pro malíře, natěrače, tiskaře i chromolithografy, za nímž řadí se starý závod mydlářský Jos. Pilnáčka v Hradci Král. s výbornými mýdly obyčejnými i jemnými toaletními; následuje dále Tomáš Holla ve Slaném, známý mnohými technickými a lučebnými preparáty, jako nátěry bez lesku na tabule, antispongínem, glyricinem proti myším atd.; podle něho vystavuje zápalky velmi rozmanitých druhů závod Julia Bondyho v Hořovicích a pak jedna z prvních našich lučebních továren — akciová továrna na umělá hnojiva, lučebnina a spodium v Pečkách, v téže ulici naproti Adolf Puclacher v Roudnici vystavuje svou, již šíře známou a dobře se osvědčující tinkturu na vlasy, dále Bratři Janouškové, továrna na étherické oleje (Praha, Jindřišská ul. č. 8.), jediný ryze český závod tohoto oboru, vystavují tu étherické oleje, surové i čištěné, vyráběné s plodin domá-

cích, trestí ovocné a mnohé jiné výborné výrobky, jimiž suame-
nitě čelí cizímu dovozu; konečně pak **P a v e l F i s c h e r** v Kolíně,
továrna na umělá^o hnojiva a oleje (založ. r. 1860), vystavuje tu
umělá hnojiva, kyselinu sírovou, výborný olej řepkový i jiné oleje
a tuky. Roční výroba tohoto závodu činí 7500 q ol-jů, 12.000 q
pokrutin, 10.000 q moučky kostní, 400 q tuku, 800 q gallert,
12.000 q kysel. sírové a 25.000 q superfosfátů. Mimo země rakou-
ské vyváží závod ten olej řepkový též do Německa. V druhé

Výstavní kolekce Jana Anděla v Praze.

55.

ulici (směrem od levé strany do vnitř) upozorňujeme zvláště na
starý závod český (založ. r. 1813) **Č e ň k a H a v l í k a** v Žebráce,
jehož tu vystaveny jsou široko známé výrobky mydlařské a svíčky.
V řadě 3. má vystavenou kolekci svou druhá nejpřednější česká
továrna chemická — akciová továrna na vyrábění umě-
lých hnojiv a lučebnia v Kolíně (zal. r. 1872), proslulá
zvláště vystavenou tu kyselinou sírovou a umělými hnojivy, jež
těší se pověsti nejchvalnější ve všech zemích rakouských. Roční
výroba činí 100.000 q hnojiv a 75.000 q kysel. sírové. Tutěž má

vynikající výrobky voskářské (obrovská svíce 20 kg těžká bez formy od ruky litá) Jan Milde v Praze (Spálená ul. č. 68, ve hl. katalogu vřaděn do skup. III. na str. 72.). V řadě 4. upoutá pozornost naši nejprve velká, skvěle vypravená kolekce Jana Anděla (Praha, Husova tř.), jehož tekutá leštidla na podlahy s trvalým leskem, zámořský prášek proti hmyzu a jiné přípravky těší se zasloužené pověsti. Podle něho Jan Kubeš z Počátek, závod trvající od r. 1775, má znamenitou kolekci mýdel pro obyčejnou potřebu i toaletních, konečně pak Karel F. Pollak v Praze (Marianská ul.), má tu své trestí, těšící se v novější době velmi chvalné pověsti. V řadě 5. směrem na pravo upozorňujeme na vzorky výborných strojených hnojiv a spodia Josefa Brosche továrny ve Vysočanech, trvající od r. 1850, dále na výborné strojní oleje a tuky (vaselinová a j. mazadla), desinfekční prostředky, nátěry, směly pro pivovary, obuvníky atd. firmy Zeníšek a Válek ve Dvorcích u Prahy. V téže řadě ještě první český a v oboru svém daleko široko známý závod J. Binningra v Nuslích u Prahy, a poblíž J. Pollatschek z Mnich. Hradiště, vystavují výborná leštidla a různá mazadla tuková na boty, konečně pak Karel Morstadt v Praze (Ferd. tř. č. 20) lékarnické oplatky (nebule) a pečetní vosk. V poslední řadě pak povšimneme si zvláště Fr. Bubna chem. továrny v Kolíně (mazadla, tuky, oleje, výborné karbolineum a j. výrobky toho druhu), dále F. Kryštůfka v Kyšperku (rozmanité druhy sirek) a Ant. Wiše v Holicích (ceresinové výrobky, výborná mazadla na kůže, mastě k cidění kovů a j.). Dav. Fanto a spol. mají tu ve středu skupiny model rafinerie minerálního oleje v Pardubicích, vystavují různé strojní oleje, mazadla, vaseliny atd. výborné jakosti.

Skupina V., o níž rovněž již ve hlav. průmysl. paláci jsme se zmínili, zastoupena jest tuto hlavně rozsáhlou výrobou košíkářskou. Po pravé ruce při zdi hned první na řadě jest zdobný pavilon košíkářské školy ve Volyni. Na levo odtud opodál znamenitou kolekci košíkářských výrobků, velmi vkusné úpravy a solidní práce vystavuje Pletařské družstvo v Bakově n. J., jehož výrobky nalézají zde též hojně poptávky pro vývoz. Vedle Em. Šefčík z Bakova n. J. vystavuje rákosové výrobky, jež zasluhují pro svou praktičnost a levnost zvláštního povšimnutí. Podle levé stěny upozorňujeme na Jos. Barana ze Soběslavi zdobné a pěkně pracované zboží košíkářské, dále Josefa Klose v Šopce u Mělníka (závod od r. 1857) pletařské zboží, jež svým zevnějškem i úpravou výborně se odporučuje, dále pak na zdařilě, velmi pěkně a praktické výrobky košíkářské od Al. Novotného na Zbraslavi, kolekci Václ. Kautského v Čelakovicích; hlavně praktické výrobky pro domácí potřebu, a Jana Kosoře z Bakova u Č. Skalice rákosové

rohožky a jiné rákosové výrobky, již často vyznamenané pleťivo. Poblíže vystavují Ant. Lorenz a spol. z Čáslavi nový pat. mandl na prádlo.

Skupina XI. zaujímá výrobky hliněnými, kamnářskými a kamenickými zadní část této budovy průmyslové hlavně po pravé straně, kdež nejprve (poblíž volyňské školy košíkářské) nalézáme Václava Janečka v Čes. Dubě s výbornými sádrovkami, dále pak papír skelný a smirkový, brusy smirkové a křemenové, jež zasluhují zvláštního povšimnutí, od firmy Gahlert a spol. (majitel Vil. Pitrdle) na Král. Vinohradech, Rubešova ul. č. 7. Dále Jan Vondráček z Černého Kostelce vystavuje tu úhledné nádoby kameninové a hliněné a velkou kolekci V. J. Sommerichů s nádherným, dle starobylého napodobeným krbem, jež modeloval prof. Klouček, konečně pak uzavírá tuto řadu po pravé ruce s kolekcí kamen L. a C. Hardtmuth z Budějovic, k němuž důstojně řadí se před ním stojící vynikající keramické a kamnářské výrobky Václava Rychlíka z Chrudimi, z nichž zvláště upozorňujeme na výborná kamna tahová a krásná kamna renesanční. Sem druží se ještě Al. Rittich v Žižkově, vystavující sloupky z umělého mramoru a sádrové odlitky. Skupinu uzavírají leštěné mramorové desky z českého siluru s velkým množstvím zkamenělin a jiné kamenické výrobky Jana Holuba.

100. Skupina XXIII. b) Školství. Rozvoj obecného, středního i odborného školství našeho skvěle jest tu znázorněn. První oddělení vykazáno jest školství obecnému. Po levé ruce za školkami mateřskými umístěny jsou pomůcky ku vyučování čtení a počtům; úspěštilé a vzorné snahy našeho učitelstva jsou velmi mnohými, potěšitelnými zjevy dokumentovány. Upozorňujeme mimo jiné na př. na pomůcky pro vyučování počtům pro školy ménětřídní od J. Ročka, říd. učitele v Trojovicích u Hroch. Týnce. Zavedením jich odpomohlo by se vskutku důležité potřebě; nalezneme tu též plány školních budov a na konci oddílu sbírku učebnic a domácí knihovnu učitelovnu. Naproti po pravé ruce jsou školní zahrady a za nimi pomůcky ku vyučování zeměpisu a dějepisu. V této skupině vystavuje též Ch. S. Felkl v Roztokách pěkně provedené a všeobecně ve školách zavedené globy. Pozadí zaujímají práce s dívkách i chlapeckých kursů pro řemeslnou práci a stěnu ruční práce s dívkách škol obecných a měšťanských. Zadní část směrem ku skupině škol středních vyplňují práce a liter. publik. učitelů, pak ústavy učit., mezi nimiž nejeden (na př. paedagogium jičínské) vyniká kolekcí vzorné sestavenou, po levé ruce při stěně pak nalezneme ještě oddělení pomůcek pro vyučování přírodopisu, v jehož konci nalézá se krásná kolekce praeparátů závodu V. Friče, jenž ve svém oboru

požívá jména světového. Tutéž vystavuje též komitét pro výzkum Čech výsledky 25leté své činnosti. Druhou menší skupinu tvoří školy střední — vystaveny jsou hlavně práce žáků a učitelů i těchto literární díla. Všechna ostatní prostora věnována jest mohutně se rozvinuvšímu školství odbornému. Korridory podle stěn postranních věnovány jsou: v levo školám tkalcovským, v pravo školám pro zpracování dřeva a košíkářským. — Střed zaujmají z předu průmyslové školy pokračovací, pak nižší školy řemeslnické, z nichž následují průmyslové školy v Praze, Plzni a Liberci. Tutéž má místo své škola českého výrobního spolku ženského. Následují pak zvláštní odborné školy, z nichž zejména poutají výrobky svými odb. škola v Turnově (broušení drahokamů, v Šenově Kamenném (sklářská), v Bechyni (keramická), v Hradci Král. (zámečnická) a v Hořicích (sochařsko-kamenická). Podle nich v levém korridoru u stěny umístěna jest Uměleckoprůmyslová škola v Praze.

101. **Felix Blažilek**, c. k. továrna na ohnivzdorné a nedobytné pokladny, výstava železnice: Páhorková dráha (skluzavka). Délka dráhy 110 metrů. Počátek trati v železném pavilonku o 5 m. výše než nejnižší její bod pod zemí. Do vozu vejde se 16 osob. Jednoduchým odrazem vjede vůz po kolejích až na druhý konec a vrátí se účinkem setrvačnosti zase zpět. Jedna jízda 10 kr., 6 lístků 50 kr. (Skup. XIV.)

Hned u skluzavky: **Česká hospoda**. Pivo sezemické.

102. **Vojtěch Pelikán a syn**. Desetinné, setinné a stolové váhy. (Skup. XIV.)

103. **K. Skokan**. Váhy různých soustav. (Skup. XIV.)

103 a. **V. Skokan**. Váha vozová, menší váhy tabulové a velký sporokrb. (Skup. XIV.)

103 b. **Al. Fillén**. Model krytby lepenkové, cement dřevitý, lepenka na střechu. (Skup. XIX.)

103 c. **Vil. Seume**. Asfaltová lepenka na střechy, asfalt (surovina), dlažba, asf. izolace, roury, pat. Wiesnerovy tužky falcové, dřevitý cement.

103 d. Vedle česká restaurace **J. Rančáka**. Doksanské pivo.

104. **Malý průmysl**. 3. budova (C.) Pravým vchodem dostaneme se nejprv do oddělené části, kteráž věnována jest „Sokolu“, pro jehož potřeby vystaveno tu náčiní, oděvní součástky a četné jiné předměty, z nichž upozorňujeme zejména na J. Karásk a v Plzni náčiní tělocvičné (bradla, hrazda a skočný můstek), dále pak na Leop. Brdlíka a syna v Žirovnici kolekci suken na obleky sokolské, J. Papeže potřeby sokolské a J. Klubala v Chrudimi sukna na stejnokroje.

Sokolstvo české samo zastoupeno jest důstojnou kolekcí. V průčelí pod znaky zemí českých s korunou svatováclavskou vyloženy ceny dobyté Sokolstvem r. 1889 v Paříži. Po stranách sochy zakladatelů Sokolstva Tyrše a Fügnera. Vedle pak skříní s publikacemi sokolských jednot, slavnostními listy, pamětními knihami a věstníky jejich. Po druhé straně odborná literatura sokolská a tělocvičná ve slovanských řečech sepsaná. Konečně statistika Sokolstva, cvičebné kroje, střevíce, šermířské a tělocvičné náčiní, plány a pohledy na sokolovny, mapy žup, model rodn. domku Husova, album pražsk. Sokola atd.

Ostatní prostora této budovy věnována jest nejrozmanitějším výrobkům průmyslovým z různých skupin. Za oddělením sokolským přicházíme nejprv na řadu předmětů skupiny XIV. (kovové a železné výrobky; hlavní část v paláci průmyslovém). Tu upozorňujeme na Jos. Diepoldta vdovy v Praze (811—I) starý závod zvonařský a kovolitecký (od r. 1782), jenž vystavuje tu mimo jiné hlavní zvon pro nový chrám sv. Ludmily na Vinohradech, dále na patentované spojky hadic (pat. Rothův) ku kropení a ku stříkačkám K. Scheinpfluga a dra. K. Horlivého ve Slaném, na měděná lázeňská kamna, koupací vany a kuchyňské nádobí H. Ronbalíka a H. Drolleho na Smíchově č. 405, různé měchy Ludv. Petřelky (skup. IV.) na Smíchově č. 533, A. Hollera sprchový přístroj chladicí na pivo, mléko, melassu atd. (u zadního východu). Cestou zpět nalezneme řadu velmi zajímavých předmětů, tak Jos. Müllera pat. ochranný přístroj proti úrazu při okružních pilách; poblíž vystavuje Jan Drábek z Poděbrad (skupina XVII.) skupinu kol nové soustavy, vedle Václava Šahula z Karlína (skup. VI.) vystavuje výborné konopné a bavlněné provazy a řemeny, poblíž pak Hyněk Šahula ze Skutče neméně dobré výrobky provaznické. Následuje řada výrobků kamenických (skup. XI.); upozorňujeme zvláště na vynikající výrobky z hořického pískovce od družstva kameníků v Pod. Újezdě, umělou kamenickou práci z opuky od V. Novotného v Příbylově u Skutče; drenážní trubky důkladné práce má tu Karel Beran z Pyrámu u Turnova, zdařilé nádobí kameninové Fr. Jelínek v Nové Pace, kamenné jemné brousky a prášek na cídění kovového náčiní Jul. Bondy v Hořovicích, kameninové kuchyňské nádobí Čeněk Zemina z Nové Paky, keramické výrobky, zvláště římsy a vazy Ant. Loutchán ze Slaného. Velikou kolekci výrobků šamotových a hliněných vystavuje tu výst. továrna na hliněné výr. kníž. Oettingena na Zbraslavi, dále pak Karel Hromada z Peřimova u Jilemnice vystavuje model pěkně stylisované rodinné hrobky z opuky a mramoru, pěkný mosaikový stůl má tu Fr. Zahradník, pomník a sochu velmi minutěsného provedení má tu Frant. Zolman,

sochař a kamenník ve Vojicích (pp. Konecchlum), a sochu na náhrobek S. Kuhn ve Vojicích u Ostroměře. Následuje řada předmětů z oboru skup. XIX. (inženýrství a stavitelství), z nichž tu Müller a spol. v Praze vystavuje kamenitou lepenku na střechy. Dále má tu Ant. Hlavatý patentní opatření na okna proti vnikání průvanu a vody, Fr. Blažek v Poličce dehtové krycí lepenky, asfaltová a nepromokavá plátna. K. Němeček z Král. Hradce, nejstarší česká továrna na výrobky chemické a dehtové, má tu lepenky a výrobky z dehtu. Dále Ferd. Rámeš syn v Citově u Dol. Beřkovic vystavuje krásný model velechrámu ve Špýru a Guido Rütgers v Budějovicích (Viedeň, Schottenring č. 14) impregnované dřevo.

105. **J. Wejtruba.** Mlhové přístroje každodenně od 3—6 hod odpol. při elektr. osvětlení v činnosti. Různý program. Vstupné 20 kr. (Skup. XVI. a XXI.)

106. **M. Adler.** Atelier fotografické. Pohledy z výstavy. Kabinetní formát 30 kr. (Skup. IX.)

107. **JUC. Tomášek** ve Vys. Mýtě a v Mostě u Chroustovic. Závody cihlářské. Pavilon z cihel vlastní výroby. Výtečné jemné cihly na stavby režné, façonové, bílé i červené i polévané ve všech barvách, tašky obyčejné, dlažky jemné, nástěnné polévané v různých barvách, chodníkové, trubky trativodní, roury stokové, vesměs osvědčené jakosti. (Skup. XI.)

108. **Dr. F. Zátka.** Kiosk. Sodová voda.

109. **A. Tschinkel a synové.** Kávové náhražky, cukrovinky, čokoláda, cukrované ovce, zavařeniny. (Skup. III.)

110. **J. Viktorin** z Mělníka. Mělnická vína vlastní sklizně a jich výčep. (Viz str. 65.)

111. **Kučera.** Prodej doutníků.

112. **Pavilon českých papírníků,** jedna z nejzajímavějších staveb výstavy. Stavba arch. p. Koukolou provedena ve slohu egyptském, polychromování provedl p. Duchoslav, nábytek staroegyptský od bratří Bittnerů. V místnosti osvětlené stropem vystavují členové spojeného družstva papírníků — vesměs přední výrobní závody — své výrobky, papíry všeho druhu od nejhrubších až do nejjemnějších.

113. **Vondráčka dědicové v Rakovníce.** Pavilon na výstavišti jeden z nejkrásnějších, vystavil ve slohu renesančním p. Jan Vejrych, vynikající architekt český. Ozdoben jest pěknými sgrafity. Vystaveny jsou tu chamotové výrobky a mosaiková dlaždice všeho druhu, výborných forem a úhledné úpravy, kteráž výrobky tyto řadí mezi nej přednější jich druhu.

114. **Arcivévody Frant. Ferdinanda Rakouského d'Este.** Pavilon sám z předu má sloupoví z hlazených syenitů konopištských. Uvnitř různé výrobky z těchže, dále ze žuly, dioritu a granulitu. (Skup. X.) Vzadu s verandy pohled na

114 a. Hrazení obor a klece pro bažanty. Výrobek arcivév. železáren v Chlumu u Třeboně. (Skup. XII.)

115. A. Kunz Mor. Hranice. Větrné čerpadlo (Skup. XXVII.) v činnosti.

116. Společnost pro výrobu vápna a cementu v Podole. Pavilon zbudovaný z cementu vlastní výroby. Vápno, vápence bránické. (Skup. XI.)

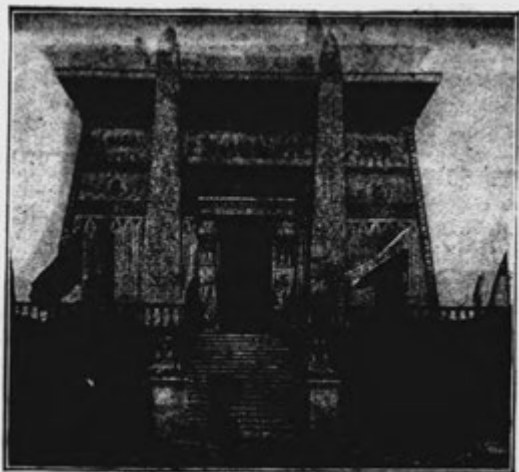
Pav. J. Viktorina. Měluické víno.

56.

117. Barta a Tichý, továrna na stavivo, vápno, šamotové a hliněné zboží v Hlubočepích, továrna na dlaždice a výrobky cementové na Smíchově, vápenictví a umělé cihlářství v Řeporyjích. Vynikající český závod s rozsáhlou výrobou a široko rozvětveným odbytem. Výstava v pavilonu a ve skupině před ním. Suroviny výroby šamotu: blíny, rudky, živec, křemičitý písek, postup výroby šamotových dlaždic, fačadové dlaždice, koupací vana z hliněných dlažek, znamenité výrobky kameninové (roury), ohnivzdorné výrobky (celý postup výroby od suroviny), p ř í-

stroje ku zkoušení klíčivosti semen, hmoty stavební (hydraulické, stavební a saturační vápno), vzory vápenců, cementové dlaždice a odpadky k účelům hospodářským.

118. **Hasičství.** (Skup. XVIII.) Jakkoli Čechové mají starobylý řád o hašení ohně Berký z Dubé z r. 1546, datuje se přece počátek řádné organizace hasičství teprve z r. 1863, kdy zřízen první placený sbor u obce pražské. Za uplynulé čtyřicetiletí však organi-

Pavilon družstva českých papírníků.

57.

sace tato velkolepě se zdokonalila, tak že máme v Čechách nyní 139 župních jednot s 2466 hasičskými sbory o 137.551 členech. Mohutný tento rozvoj přivodil s sebou též znamenitý pokrok v různých oborech průmyslu, jenž se nám znamenitě předvádí ve výstavě hasičské, kde zpř. du spatřujeme řady starého náčiní a stříkaček (stříkačky z konce minulého a počátku tohoto století), nejzáže pak znamenité moderní výrobky A. R. S m e k a l a na Šmíchově. Zvláštní pozornosti zasluhuje téhož patentní přístroje proti zamrznutí, u nichž kužele snadno se vyndávají (za okamžik), kdežto u jiných přístrojů toho druhu trvá to až čtvrt hodiny. Mimo četné hasičské sbory a župní jednoty, které tu graficky znázorňují svou činnost

vystupuje tu velká řada menších i větších průmyslníků s výrobky pro hasičské potřeby; tak Sezemský v Ml. Boleslavi má tu své smelné pochodně, Tom. Holia ve Slaném pochodně magnesiové, K. Scheinpflug a dr. K. Horlivý ve Slaném své patentní spojky na hadice (dle syst. Rothova), Oldřich Dudek v Holicích hákové hřebíky, Frant. Drtina v Holicích hasičské výzbroje, Frant. Bidlo v Holicích (p. Moravany) hasičské koše,

Pavilon Vondráčkových dědiců
v Rakovníce.

58.

provazové žebříky, lezecké smyčky a p., Jan Richter v Holicích trhací háky, karabiny a sekery hasičské, Jiří Došel a Václ. Dudych svítilny k účelům hasičským, Jos. Vaněk z Pyšel plátna na hasičské obleky, Jos. Kovář (Praha) ukázka důkladně zpracovaných čtyřkolových voznic, B. Řezníček v Kolíně obvazy a ohnivzdorné skříně a t. d. Hasičskou literaturu vystavují ve středu JUDr. Figar a St. Pospíšil v Chrudimi, Výbor skupiny XVIII., zemská ústřední jednota

hasičská (časopisy a statistika), župní has. jednota v Chrudimi a j.

119. **Konrád Vrbík.** Ochutnárna lahůdek a vín.

120. **Heinrich a spol.** Výstava tiskopisů z vlastní knihtiskárny a lithografie. Monumentální plán Prahy, Pířvodce po Praze a okolí. (Skup. IX.)

121. **Klosk.** Sodová voda dra. F. Zátky. Cukroviny.

Pav. arciv. Frant. Ferd. Rakouského d'Este.

59.

122. **B. Böhm** v Novém Městě n. M., závod knih- a kamenotiskařský. Barevné pohledy na výstavu (alba), dopisy z výstavy na místě se tisknou. Tisk na látky a šátky kapesní na lisu kamenotiskařském v činnosti, národní kroje v barevtisku a jiné. Společně vystavuje tu Ferd. Přibyl šátky bílené na bělidle B. Böhma.

123. **E. Jaroměřský** v Praze. Továrna na železný nábytek. Železný nábytek všeho druhu, akvaria, zahradní zařízení a pod. (Skup. XVI)

124. **Továrna na šatové zboží ve Vokovicích** (Skup. XI.) vystavuje společně s Wildsteinskou továrnou na šatno-

tové zboží. Šamotové cihly, římsy. archit. okrasy, kameninové roury a nádoby. Wildst. tov. hlavně dlaždice, polévané dlažky nástěnné a p.

125. J. Preller. Vázání kytic a věnců z čerstvých květin.

126. Květena. Budova pro dočasné výstavy zahradnické (viz str. 93.).

Společ. pro výrobu vápna a cementu
v Praze.

60,

127. Pavilon Živnostenské banky a jednoty záložen. Vkusná stavba v italské renaissanci s pěknou kupolí. Zdá se nám, jako by důstojná stavba tato byla hrdým, sebevědomým představitelem myšlenky záloženské, hlásajícím navštěvovatelům výstavy: „Vy všichni, kdož přišli jste pozřít, jakých výsledků domohla se česká práce ve všech odvětvích lidské práce, sem přijďte vzdát první hold, já ku výsledkům těm překvapujícím první položil kámen základní.“

Pavilon Živnostenské banky a záložen jest pavilonem reprezentativním. Vnitřek bohatě vyzdoben zejména malbami nástěnnými. Uprostřed pavilonu ve skupině exotických květin poprsí

† Fr. Šimáčka, nejpřednějšího podporovatele myšlenky záloženské v Čechách a na Moravě. Výstaveny jsou graficky provedené výkazy o vývoji záložen českoslovanských a Živnostenské banky. Střed pavilonu a levé jeho křídlo vyhrazeno jednotě záložen i záložnám jednotlivým, pravé křídlo Živnostenské bance a její úvěrním spolkům. Na hlavní stěně, naproti vchodu pavilonu, znázorněno čtvero období záložen českoslovanských a sice v desetiletích, počínaje rokem 1858 jako rokem vzniku první záložny české, dále

Barta a Tichý.

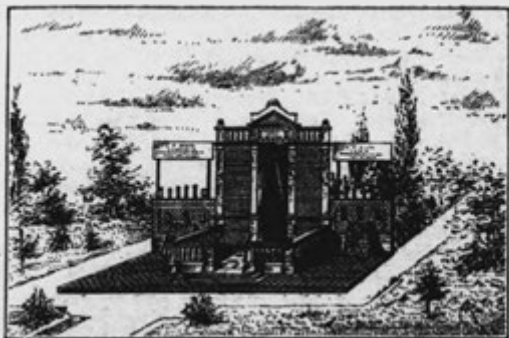
Výr. chamottové, hliněné, kamenické, ohnivzdorné, cementové atd.

61.

r. 1868 a 1878, r. 1888, vždy dle vydaných statistických výkazů koncem roku tím způsobem; že vyznačen u každé jednotlivé záložny poměr cizího ku vlastnímu jmění.

Levé křídlo. Na dvou nástěnných grafických tabulkách vyznačen vznik, trvání, po případě zaniknutí a druh ručení záložen českoslovanských s příslušnými k tomu celkovými přehledy, podrobné výkazy sumární o členstvu, různých účtech i závěrečných bilancích sumárních, účtech o zisku a ztrátě, přehledy o úrokové míře, o poměru záložen mezi sebou co do velikosti počtu a kapitálu mezi záložnami s ručením obmezeným a neobmezeným atd.

Pravé křídlo vyhrazeno Živnostenské bance a její úvěrním spolkům. Rozvoj banky od založení r. 1869 až do 31. března 1891, znázorněn nástěnnou grafickou prací dle měsíčních závěrek. Práce

Kolekce t várný na cham. zboží ve Vokovicích.

62.

Pavilon Živnostenské banky a Jednoty záložen.

63.

tato obsahuje pohyb veškerých účtů v harmonické souvislosti účetnické a podává souvislostí svou nepřetržitou dokonalý obraz celku.

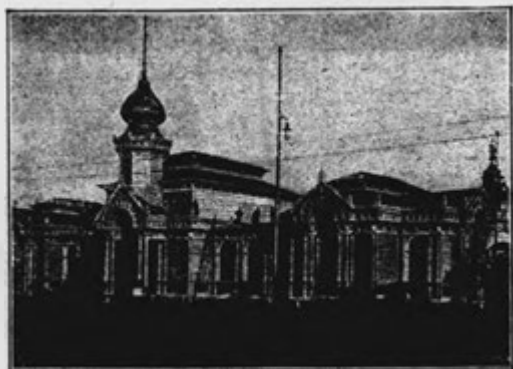
Pozn. Veškeré grafické práce v pavilonu byly dle původních návrhů provedeny v technické kanceláři Živnostenské banky.

128. **Restaurace akciového pivovaru na Smíchově.** Jednoho z předních našich závodů, velkolepě zařízeného. Smíchovské pivo $\frac{1}{2}$ litru po 10 kr.), chutné pokrmy teplé i studené.

129. **Kavárna Hlavova.** Všeho druhu nápoje. Koncerty. Noviny.

130. **G. Dittrich.** Palmy, rostliny a květiny v kořenáčích, vázání kytic a věnců z čerstvých květin.

131. **L. Hospodářová.** Dámské šatstvo pro různá období denní a roční a různé potřeby praktické vlastní výroby.

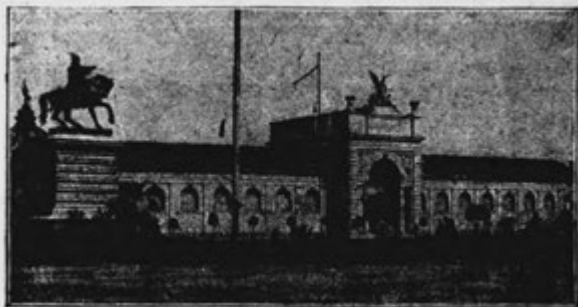

Pavilon král. hl. města Prahy. 64.

132. **Pavilon král. hl. města Prahy.** Ústřední síň zaujímá velká plastická mapa nejstarších částí Prahy (Star. města a Malé strany), za nimi modely fontány před Rudolfinem, jež byly při konkursu počteny prvními třemi cenami. Na stěně plán Prahy z r. 1419 a mapy nalezišť v Praze za dob pravěku. Po stranách statistické výkazy o vzrůstu Prahy od r. 1784, městské spořitelny, městské pojišťovny, statistické komise a městského fysikátu. Na levo od ústř. místn. v síni II. humanitní ústavy obce pražské i práce z městské vychovatelny v Libni, zřízení městské věznice v Podskalí, sirotčinec arcivévodkyně Gisely, chorobinec na Karlově, chudobinec u sv. Bartoloměje, diagram působení ústavu chudinského. V síni III. zřízení městských vodáren (též plány

zařízení z min. století), vodární věž z r. 1536, instalovací předměty vodárenské, plány vodovodů starých i nových, diagram stanice pro zkoumání pitné vody v Lahovičkách a jiné. Síně IV. Obecní hospodářství: hasičský sbor, průměrné ceny plodin od roku 1772—1890, plány nových ústředních jatek, plány na kanalizaci Prahy a předměstí. Na pravo od ústřední místnosti v síni V. školství města Prahy. Práce z dívčích i chlapeckých škol pokračovacích a řemeslnických, městská střední škola, plány a diagramy škol. Tu také umístěna Ústřední matice školská a spolek dam „Minerva“ pro zřízení gymnasia dívčího. V síni VI. plány budov školních, jež obec pražská v stol. posledním vystavěla. Pohledy na Prahu z dob starších (maj.

Budova výstavy retrospektivní.

65.

p. K. P. Kheila). Tutéž baldachýn, pod nímž korunován byl Leopold II. na krále českého a nádherné antependium z kaple sv. Kříže menšího v Poštovské ulici, pracované dle návrhů akad. mal. B. Wachsmanna. Konečně v síni VII. Školství nejnížší (jísle, opatrovny, školky mateřské, útulky); výkaz činnosti komitétu dam pro stravování chudých dětí. Práce učitelek a řemeslné práce dětí.

133. Výstava retrospektivní. Vchodem od budovy administrace (zvláštní katalog u vchodu). Stavba dle návrhu arch. p. A. Wiehla provedena p. Q. Bělským nákladem 20.000 zl. Na risalitě skupina „Odměna“ od Ant. Procházky, reliefs od B. Seelinga, sgraffita V. Fanty. Postup rozvoje průmyslu, zejména uměleckého. Hned u vchodu: 1. předhistorické starožitnosti z doby kamene, bronzu a železa, diagramy a mapy nalezště, pohřbívání

mrtvol. 2. nejstarší památky rytectví (mince, pečeti, medaille, staré podobizny a podpisy, ryté kameny, staré náčiní rytecké). 3. malířství, tisk knihový a vazby knih (rytiny ve dřevě a mědi, kartografie král. Českého, desky knihové a vazby, ukázky tisků ze XVII. a XVIII. stol., miniatury na mědi, slonové kosti, pergamenu a pod., tabulové obrazy ze XIV. a XVI. století, malbami zdobené rukopisy (miniatury). Následuje střední síň — doba rytířská (brnění a zbraně). — Na okně malby ze

Pav. městsk. plynáren pražských. 66.

života svatých od Karla Meltzra. V druhém křídle: Umělecký průmysl. 1. kostelní a domácí nábytek. 2. cechovní truhlice a památky. 3. drobné nářadí ze dřeva a kůže. 4. práce soustružnické. 5. řezby polovypuklé a plastické práce z kosti, perleti, jantaru a pod. 6. hudební nástroje. 7. práce vykládané (intarsie a podobné). 8. drobné práce z mramoru, úbělu, nádoby z drahokamů a polodrahokamů, z křišťálu a mosaikové. 9. práce keramické a sklářské výrobky (malby na skle, tvary původu českého i cizího). 10. práce zlatnické, klenotnické a z kovů

vůbec (nádobí a klenoty kostelní, hodiny, přístroje matematické a hvězdářské). 11. výrobky textilní a kroje (též obrazy krojové a kroje historické). Nábytek, kroje, kamna a p. podle stěn drobnější předměty ve vitrinách středem.

[C. H. Mascha.

67,

Piersonovy stříkacky.]

134. Pavilon městských plynáren pražských. Stavba dle návrhu prof. Stierala provedena stavitelem p. Zlatníkem. Kontury okras a hlavní obrysy pavilonu nesou plynové roury, na nichž připevněny četné hořáky plynové, večer září celý pavilon v moři

Česká chalupa. 68.

světla, jež korunuje plamen v pochodni sochy světla na kupoli. Uvnitř tři místnosti. Ústřední, kdež umístěny výkaz a diagramy o výrobě, odbytu a spotřebě plynu. Místnost na levo tájí sbírku přístrojů osvětlovacích, v místnosti na pravo znázorněn způsob upotřebení plynu k různým účelům technickým, mimo to jsou tu přístroje ku výrobě plynu a obrazy tutéž znázorňující.

135. **C. H. Mascha.** Cementové stavivo a zboží kameninové, šamotové výrobky, okrasy fačadové.

Vápenice berounské. 69. Železný domek Raubitschkův. 70

136. **American bar.** Procházka a Gras. Nalévárna ledových nápojů. (Vše po 25 kr.) Koncerty.

137. **Piersonovy stříkačky pařížské** (Léon Pierson 116, rue Mannin. Butte Chaumont, v Praze-Bubnech, Belcrediho tř. č. 548). Stříkačky tyto odborníky vyzkoušené uznány byly za velmi dobré a spolehlivé. (Skup. XXVII.)

138. **Česká chalupa.** Studie ku české chalupě konal malíř p. Prousek (viz uměleckou výstavu). Návrhy k ní sdělal architekt p. Wiehl společně s pp. Jiráskem a prof. Koulou. Jednotlivé části nypodobeny věrně dle skutečných vzorů ze severovýchodních Čech. Místnosti uvnitř zařízeny rovněž věrně po způsobu venkovském a slouží zároveň za výstavu některých předmětů umění lidového. Také dvůr a hrazení jsou dle původních vzorů. Českou chalupou má býti podán názor původních českých obydlí venkovských, jak

zachována jsou tam, kde nesetřel původnost jejich moderní ruch stavební. Zejména znázorněno tu též zařízení venkovských světnic na Domažlicku a Litomyšlsku; v místnostech stojí i venkované v národních krojích. Dále spatřujeme tu starodávne zařízení městské domácnosti na venkově, sbírku kraslic a j.

139. **J. K. Haupt**, Měluš, majitel vinohradů a továrny na konservování ovoce. Výčep vína výhradně mělnického vlastního péstění a z vlastních sklepů. (Viz skupina I., strana 98). Studená kuchyně.

Pavilon H. Gottwalda.

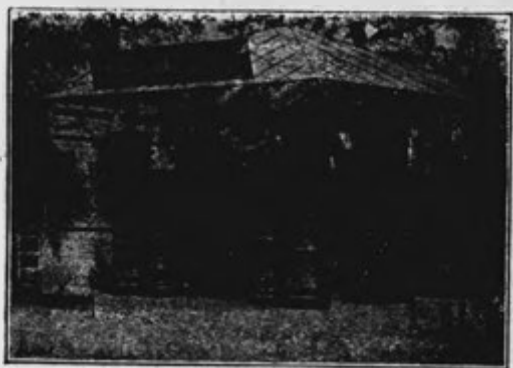
140. **Akciová společnost v Praze** k vyrábění vápna a cementu. Továrny v Berouně. Všecky druhy surových vápenců, k výrobě sloužících, vzory vyrobeného vápna a malty v různém poměru vápna a písku, plány a obrazy lomů, závodů, pojistosti vápna a sbírka zkamenělin. Velmi vkusný pavilon jest dílem arch. p. Jana Vejrycha.

441. **H. Gottwald**, továrna na železný nábytek a zboží lůžkové. Praha 1163 – II. Pavilon s el-gautním nábytkem železným pro soukromé byty a hot-ly. Pod stany úplné zařízení pro nemocnice a dobročinné ústavy, nábytek pro zahradní salony a zahrady a pod. Na celém výstavišti automatické židle (viz str. 98).

Pavilon J. K. Haupta. Víno mšlnické.

#2

Řivnáč a spol. (Kamna.)

#3

142. Teplická továrna na zboží šamotové Kostany u Teplic. Šamotové cihly pro závody průmyslové, nádoby pro chemické továrny, kameny dinasové, šamotové a j. pro sklárny, válcovny, slevárny a j., dlaždice všeho druhu, zvláště dlaždice k vykládání stěn dle vlastního chráněného vzoru. (Skup. XI.)

143. M. J. Raubitschek, strojnická a železářská dílna na Smíchově. Celý pavilon z vlnitého plechu i se vším zřízením železným, domek pro železniční hlídače z dvojitého vlnitého plechu. (Skup. XIV.)

Pavilon dra. F. Zátky.

144. Otto Jäger. Vlastní výrobky zboží dřevěného, parná a parní pila v Nov. Strašecí. (Skup. V.) Kuchyňské a hosp. nářadí dřevěné, školní a psací potřeby. (Skup. V.)

145. Turecká kavárna Ferd. Gutta v Praze.

146. Arn. Hoffman, továrna na umělou opuku. Domek z umělé opuky, tufový kámen a p.

147. Stavební kancelář. Přístup zakázán.

148. K. Řivnáč a spol. Plechová a hliněná kamna, vlastní soustavy. Pat. kouřová kamna. Velká čistota a úspora paliva. Vynikající český vynález.

149. Dr. F. Zátka, továrna na cikorii a fíkovou kávu, sodovou vodu, umělé šampaňské víno a hořčici v Karlíně. Vystavuje vlastní výrobky a opatřuje sodovou vodou kiosky č. 86. a 108.

Restaurace konopištská hned vedle České chalupy.

150. Prodej novin „Pr. Lloyd“.

150. a) Prodej novin M. Witzek.

151. Budova administrační. Zbudována dle návrhu arch. pana Ant. Wiehla v českém slohu renesančním p. Qu. Bělským. V přízemí místnosti hlavního katalogu a redakčního výboru, v 1. patře kanceláře výkonného výboru.

152. Budova zaslátel J. Srnce.

O Veřejné záchodky. Closet I. tř. 10 kr., II. tř. 5 kr.; pissoir 2 kr. (Viz str. 6.9) Záchodky zdarma rovněž na str. 69.

Budova zaslátel J. Srnce. 75.

**MĚSTSKÉ MUZEUM
VE VELVARECH.**